

Cand.merc.aud.
Kandidatafhandling

Forfatter:
Kamilla Falch

Vejleder:
Hans B. Vistisen

Going concern i Randers og omegn i en krisetid

- fra et revisionsmæssigt synspunkt

Aalborg Universitet

30. april 2014

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	5
2. Problemformulering	7
2.1 Struktur og disponering.....	7
2.2 Metode og disponering	9
2.2.1 Kildekritik	10
2.2.2 Målgruppe.....	10
2.3 Afgrænsning	10
2.4 Begrebsdefinitioner	11
3. Going concern	12
3.1 Definition af going concern	12
3.1.1 Den regnskabsmæssige tilgang.....	13
3.1.1.1 Årsregnskabsloven.....	13
3.1.1.2 De internationale regnskabsstandarder.....	15
3.1.2 Den ledelsesmæssige tilgang – ledelsens ansvar.....	15
3.1.3 Den revisionsmæssige tilgang – revisors ansvar.....	17
3.1.3.1 Going concern iflg. Revisorloven	17
3.1.3.2 Going concern iflg. de internationale revisionsstandarder	18
3.1.3.2.1 ISA 570 om fortsat drift.....	18
3.1.3.3 Usikkerhed vedr. going concern	21
3.1.3.3.1 Konstatning af kapitaltab eller negativ egenkapital	22
3.1.3.3.2 Problemer med finansiering af den fremtidige drift.....	23
3.1.3.3.3 Negative pengestrømme.....	25
3.2 Delkonklusion	26
4. Revisors påtegning i relation til going concern.....	28
4.1 Revisorlovens regulering af påtegningen.....	28
4.2 Erklæringsbekendtgørelsens regulering af revisionspåtegningen	28
4.3 De internationale revisionsstandarders regulering af revisionspåtegningen	29
4.4 Erklæringsafgivelse med forbehold eller supplerende oplysninger.....	30
4.4.1 Forbehold.....	30
4.4.2 Supplerende oplysninger	31
4.5 Erklæringsafgivelse i relation til going concern	33
4.5.1 Going concern valgt som regnskabsprincip	34
4.5.2 Going concern ikke valgt som regnskabsprincip.....	35
4.5.3 Udtalelse om ledelsesberetning i relation til going concern	35
4.5.4 Eksempler på revisionspåtegninger i relation til going concern.....	36
4.5.4.1 Kapitaltab – eksempel på 2 supplerende oplysninger	37
4.5.4.2 Problemer vedr. finansiering – eksempel på forbehold.....	38
4.5.4.3 Negative pengestrømme – eksempel på afkræftende konklusion	38

4.6 Delkonklusion	39
5. Analyse af regnskaber	41
5.1 Dataindsamling og behandling	41
5.2 Ikke-finansielle oplysninger i årsrapporten	42
5.2.1 Selskabsform	43
5.2.2 Dekretdato	44
5.2.3 Selskabets alder/regnskabsår	45
5.2.4 Branche	45
5.2.5 Forbehold eller supplerende oplysning vedr. going concern	47
5.3 Finansielle oplysninger i årsrapporten	48
5.3.1 Årets resultat før skat	48
5.3.2 Egenkapital.....	49
5.3.3 Udbytte	50
5.3.4 Afkastningsgrad	51
5.3.5 Egenkapitalens forrentning.....	52
5.3.6 Soliditetsgrad	53
5.3.7 Likviditetsgrad.....	54
5.4 Resultater af analyse.....	55
5.5 Regressionsanalyse	55
5.5.1 Den afhængige variabel	56
5.5.2 De forklarende variable	57
5.5.3 Outliers og korrelationsmatrice	58
5.5.4 Modelberegninger	58
5.5.5 Test af forudsætninger	62
5.5.5.1 Normalfordeling	62
5.5.5.2 Varianshomogenitet.....	63
5.5.5.3 Fejlledene skal have middelværdien 0.....	65
5.5.5.4 Forudsætningsbrud korrigeret.....	65
5.5.6 Tolkning af resultat samt diskussion af datasættet.....	66
5.6 Delkonklusion	68
6. Konklusion	70
7. Resume / Summary	73
8. Litteraturliste	76
9. Bilag.....	78

Figurfortegnelse

Figur 1 – Struktur.....	8
Figur 2 – Indikator, risici og revisionshandlinger ved kapitaltab.....	23
Figur 3 – Indikator, risici og revisionshandlinger ved manglende finansiering.....	24
Figur 4 – Indikator, risici og revisionshandlinger ved negative pengestrømme.....	25
Figur 5 – Revisors påtegning ved væsentlige og/eller gennemgribende forhold.....	31
Figur 6 – Erklæring vedr. going concern.....	33
Figur 7 – Ikke-finansielle og finansielle oplysninger i årsrapport oplistet i regneark til analysen.....	42
Figur 8 – Oplysninger i årsrapporten som giver indikationer på usikkerheder vedr. going concern.....	55
Figur 9 – Sammenhæng mellem de uafhængige variabler og den afhængige variabel.....	57
Figur 10 – Forklarende variabler for going concern iflg. regressionsanalysen.....	57

Diagramfortegnelse

Diagram 1 – Konkursfordelt på selskabsform.....	43
Diagram 2 – Antal måneder fra balancedato for seneste aflagte årsrapport til dekret dato.....	44
Diagram 3 – Selskabets alder ud fra seneste aflagte regnskab.....	45
Diagram 4 – Fordeling af brancher.....	46
Diagram 5 – Forbehold eller supplerende oplysninger vedr. going concern.....	47
Diagram 6 – Histogram over årets resultat før skat.....	48
Diagram 7 – Histogram over egenkapital.....	49
Diagram 8 – Fordeling over selskaber med udloddet udbytte i året.....	50
Diagram 9 – Histogram over afkastningsgrad.....	51
Diagram 10 – Histogram over egenkapitalens forrentning.....	52
Diagram 11 – Histogram over soliditetsgrad.....	53
Diagram 12 – Histogram over likviditetsgrad.....	54
Diagram 13 – Histogram over residualer.....	62
Diagram 14 – Punktdiagram over residualer.....	64

Tabelfortegnelse

Tabel 1 – Anava resumeoutput ved start af regressionen.....	59
Tabel 2 – Anava resumeoutput med signifikante variabler.....	60
Tabel 3 – Anava resumeoutput til endelig regressionlinie.....	61
Tabel 4 – Goodness-of-fit.....	63

Forord

Denne opgave er skrevet som afsluttende afhandling på Cand.merc.aud. uddannelsen på Aalborg Universitet.

Afhandlingen omhandler going concern, med et specielt fokus på selskaber, som har hjemsted i Randers og opland, og hvordan revision i en krisetid giver ekstra opmærksomhed til begrebet going concern.

Der skal lyde en stor tak til min vejleder Hans B. Vistisen, som har bidraget med materiale, viden og sparring til afhandlingen.

Randers d. 30. april 2014

Kamilla Falch

1. Indledning

Finanskrisen! Ordet har de seneste år været et fast indslag i nyhederne. Pengeinstitutterne lider med store nedskrivninger og tab på udlån, har problemer med deres funding, og er dermed hårdt ramt på både likviditeten og indtjeningen. Konsekvensen har været, at pengeinstitutterne har strammet deres kreditpolitik, og derfor ikke låner så meget ud som tidligere. Krisen har betydet økonomisk nedgang og faldende indtjening, og kombineret med pengeinstitutternes opstramninger har dette betydet, at mange selskaber er gået konkurs.

Siden krisens start tilbage i 2008 har antallet af konkurser været på et konstant højt niveau, og alene i 2013 var der 4.993 på landsplan, som blev erklæret konkurs. Værst ser det ud for hovedstadsområdet, der står for ca. 50% af de samlede konkurser og region Midtjylland, hvor ca. 18% af de samlede konkurser i 2013 er at finde.¹

De mange konkurser har betydet, at virksomhederne og revisorerne ved aflæggelser af årsrapporterne har haft et øget fokus på going concern, som er en grundlæggende forudsætning, man anvender i regnskaberne ved vurdering af fortsat drift. Ledelsen, som aflægger regnskabet, har en særlig rapporteringsforpligtelse over for offentligheden, hvis der er usikkerheder angående den fortsatte drift, eller hvis betingelserne for at aflægge regnskabet efter forudsætning om going concern ikke er opfyldt.

Mange virksomheder har stået i det dilemma, at virksomhedens overlevelse har været afhængig af pengeinstituttets kredittilsagn. Hvis pengeinstituttet lukkede for kreditten, ville virksomheden ikke længere kunne fortsætte. Men en forudsætning for pengeinstitutternes forlængelse af kreditten har været betinget af en påtegning fra revisor uden forbehold eller supplerende oplysninger angående going concern.

Revisorerne skal som offentlighedens tillidsrepræsentant vurdere, om det af ledelsen aflagte regnskab er uden væsentlig fejl og mangler. Udfordringen angående going concern har især fået revisorerne i mediernes søgelys, da der har været en manglende forståelse for, hvordan en revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysning vedr. going concern har været retvisende, når virksomheden alligevel er gået konkurs inden for det kommende år. Dette har skabt en kløft mellem offentlighedens forventninger til en påtegning uden forbehold eller supplerende oplysning vedr. going concern, og hvad lovgivningen forlanger af revisor, og dermed en mistillid til revisors arbejde.

¹ <http://www.statistikbanken.dk/> - Erklærede konkurser efter region - 2013

Revisorernes arbejde i relation til going concern reguleres overordnet efter reglerne i Årsregnskabsloven, Revisorloven og de internationale standarder. Revisor afgiver en påtegning på regnskabet, hvor der oplyses, om revisionen har givet anledning til forbehold eller supplerende oplysning vedr. going concern. Den internationale standard IAS 570 angiver en række forhold, som revisor bør være opmærksom på ved vurderingen af going concern. Er de forhold, som revisor vurderer going concern ud fra også forklarende faktorer i de selskaber, som helt faktisk er gået konkurs under finanskrisen?

2. Problemformulering

Formålet med denne afhandling er at afdække de teoretiske og praktiske problemstillinger ved revision af going concern i Randers og omegn under den eksisterende finanskrisens indflydelse.

Dette formål søges afdækket gennem følgende undersøgelsesspørgsmål:

- a) *Hvad er definitionen af going concern, og hvad er den lovmæssige regulering heraf?***

- b) *Hvilke krav er der til revisors rapportering i sin påtegning i relation til going concern?***

- c) *Analyse af going concern i konkursramte selskaber i Randers og omegn.***

2.1 Struktur og disponering

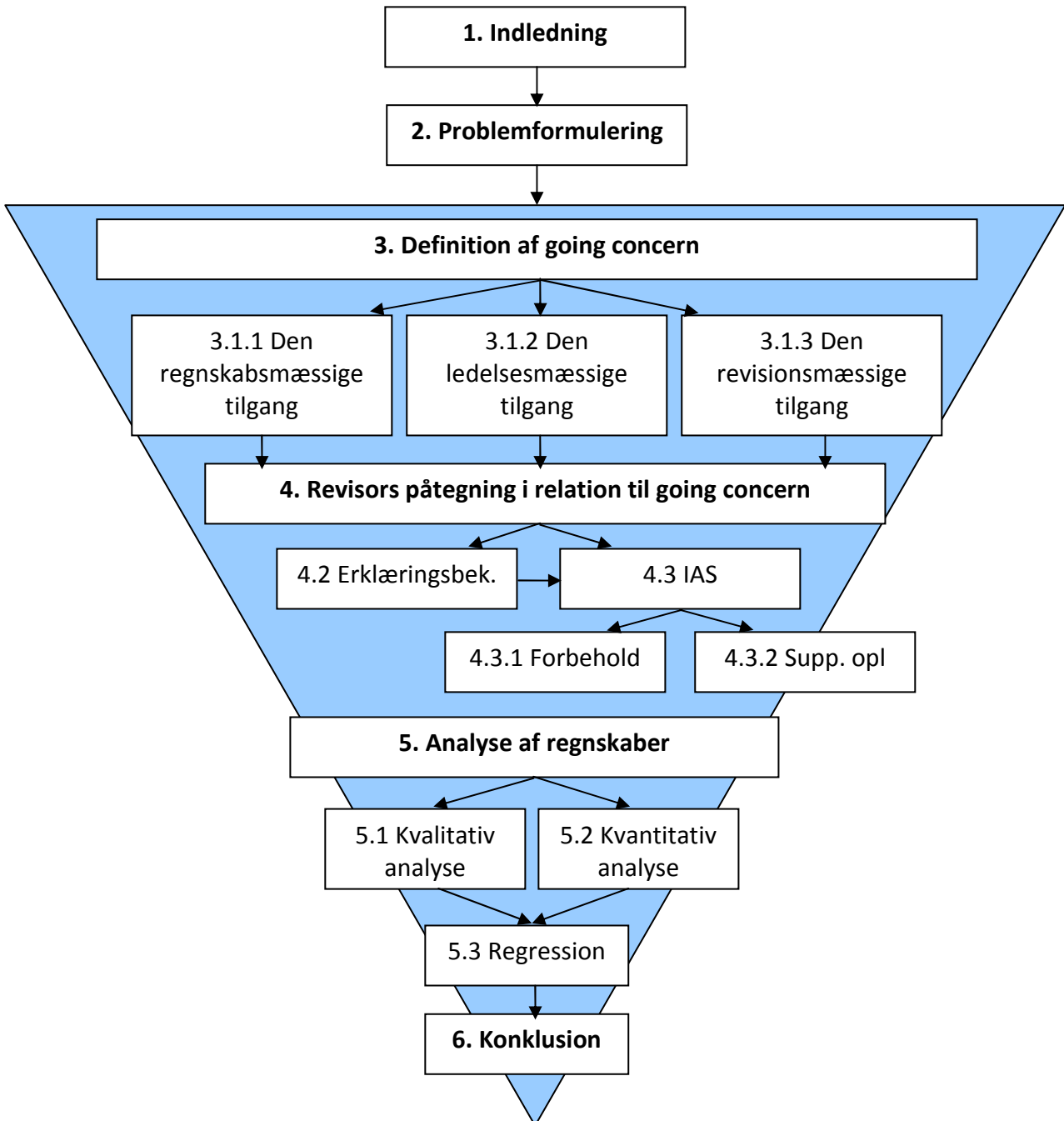
Afhandlingen vil have en kontinuerlig opbygning, der binder relevant lovgivning sammen med de praktiske problemstillinger, der illustreres i figur 1, med nedenstående forklarende tekst:

Problemformuleringens undersøgelsesspørgsmål a) behandles i kapitel 3. Her vil definitionen af going concern vil blive gennemgået, herunder den lovgivning som regulerer området. Gennemgangen af lovgivningen beskrives ud fra de 3 forskellige tilgange, der er til going concern - den regnskabsmæssige, ledelsesmæssige og revisionsmæssige tilgang. Den regnskabsmæssige tilgang til going concern vil omtale de regler der er angivet til going concern, ud fra henholdsvis årsregnskabsloven og de internationale regnskabsstandarder. Dette er de grundlæggende forudsætninger for henholdsvis ledelsens vurdering og revisors revision af going concern. Den ledelsesmæssige tilgang vil beskrive de regler, som ledelsen er underlagt i forbindelse med regnskabsaflæggelsen angående going concern. Selve revisionen af going concern, som er det centrale for opgaven, vil blive gennemgået under den revisionsmæssige tilgang, herunder de regler som revisor er underlagt af Revisorloven og de internationale revisionsstandarder. Der vil afslutningsvis angives eksempler på revisors revisionshandlinger, når der er usikkerhed angående going concern.

Undersøgelsesspørgsmål b) vil blive besvaret i kapital 4, ud fra en gennemgang af de love m.v., som regulerer revisors konklusion, og dermed påtegningen på regnskabet. Der vil først tages udgangspunkt i revisorlovens overordnede rammer for erklæringsafgivelse. Herefter vil detailbestemmelserne til påtegningen i henholdsvis erklæringsbekendtgørelsen, som er en ren dansk regulering, og de internationale

revisionsstandarder blive gennemgået. Der foretages en gennemgang af, hvornår revisor skal lave en påtegning med forbehold eller supplerende oplysning. Revisors rapportering i relation til udtalelse om ledelsesberetningen vil kort blive omtalt, da denne indgår som en del af revisors erklæring. Der afsluttes med at give eksempler på revisors påtegning i tilfælde, hvor der er usikkerheder forbundet med going concern.

Figur 1. Struktur

Kilde: Egen udarbejdelse

I kapitel 5 vil undersøgelsesspørgsmål c blive behandlet. Dette kapitel vil omhandle en analytisk gennemgang af de aflagte årsrapporter for de selskaber, som er gået konkurs i Randers retskreds i perioden 1. juli 2012 til 30. juni 2013. Analysens udgangspunkt vil være at undersøge, hvorvidt de data som er beskrivende/gennemgående for selskaberne, som er gået konkurs, også svarer overens med de retningslinjer som lovgivningen dikterer. Relevante grafer og tabeller, som beskriver de forhold i regnskaberne, som er forklarende for going concern, vil blive gennemgået. På baggrund af udvalgte data/forklarende variabler vil der også udarbejdes en multipel regression, for at se, om der modelmæssigt kan gives et svar på, hvilke oplysninger i rapporterne som taler for en efterfølgende konkurs samt, hvor stor en forklaringsgrad de har. Endelig vil der konkluderes på, om de fundne variabler svarer overens med lovgivnings krav.

2.2 Metode og disponering

Formålet med dette afsnit er at fastlægge de overordnede rammer for den analyse, som problemformuleringen ligger op til. Afsnittet vil give et overblik over hvilke metoder, der vil blive anvendt til at løse den stillede problemformulering.

Opgavens formål er at foretage en gennemgang af de problemstillinger som ledelsen, men primært revisor, står overfor i sin revision af going concern i selskaber, set i lyset af den eksisterende finanskrisen. Dette ligger op til en teoretisk gennemgang af området going concern, herunder med det primære fokus på revisors revision og påtegning i relation til going concern. Til behandling af den teoretiske gennemgang, vil der primært blive anvendt love, bekendtgørelser, artikler m.v.

Derudover vil der indgå en både kvantitativ og kvalitativ analyse af regnskaberne for udvalgte konkursramte selskaber i Randers og omegn. Den kvantitative del vil indeholde en analyse af den talmæssige del af regnskaberne i relation til going concern, mens den kvalitative del vil omhandle de bløde dele af regnskabet, så som branche, alder, påtegninger m.v. Selve beskrivelsen af dataindsamlingen og databehandlingen vil blive gennemgået indledningsvis i afsnittet for analysen, hvortil der henvises – afsnit 5.

Ovenstående gennemgang og analyse vil lede til besvarelse af opgavens problemstilling.

2.2.1 Kildekritik

I det omfang det har været muligt, er de anvendte kilder primære fra henholdsvis love, bekendtgørelser og artikler med anerkendte forfattere. Dertil skal nævnes, at de valgte kilder i den væsentligste udstrækning er primære kilder, der ikke har været genstand for andres fortolkning inden anvendelse i rapporten.

Hvor der i rapporten er anvendt sekundær litteratur, er der taget højde for den mulige fortolkning, som skribenten eventuelt har tillagt litteraturen.

2.2.2 Målgruppe

Dette speciales formål er at udarbejde en opgave, der er praktisk anvendelig for revisioner, som reviderer selskaber. Men ledelsen i selskaber kan også hente nyttige oplysninger i opgaven vedr. ledelsens ansvar i relation til going concern, mens både ledelsen i selskaber og pengeinstitutter kan få en forståelse for den eventuelle forventningskløft, der ligger mellem revisor krav og offentlighedens forventninger til revisors revision og påtegning. Dog vil opgaven have størst fokus på revision af going concern, og vil derfor have en primær revisionsmæssig tilgang. Målgruppen for denne opgave vil dermed primært være henvendt til revisorer og ledelsen i selskaber.

Ledelsen i selskaber vil i forvejen have en generel viden om den regnskabsmæssige tilgang og behandling af going concern. Mens revisorerne har en generel viden til både den regnskabsmæssige og den revisionsmæssige del af going concern, så vil ledelsen i selskaber ikke nødvendigvis have kendskab til den revisionsmæssige del. Der vil ikke blive taget hensyn til dette, da det forudsættes, at læseren har et vist kendskab til revision og den generelle regulering heraf. Derfor vil opgaven primært rette sig mod revisorer.

2.3 Afgrænsning

Opgaven omhandler udelukkende selskaber og revisionspåtegninger, der afgives efter Erklæringsbekendtgørelsens §§3-8 og de internationale standarder ISA 700, 705 og 706. Opgaven afgrænser sig derved for alle øvrige erklæringsopgaver.

Opgaven afgrænser sig fra de sanktionsmuligheder der findes, i de tilfælde, hvor revisor eller ledelsen ikke har overholdt lovgivningen. Den afgrænser sig også fra de regnskabsmæssige konsekvenser, når going concern forudsætningen ikke er overholdt, her tænkes specielt på problemstillinger i relation til værdiansættelse, så som nedskrivning til realisationsværdier, nedskrivningstest mv.

Hovedparten af de selskaber, som går konkurs, er små og mellemstore selskaber (regnskabsklasse b og C), hvorfor opgavens fokus er på disse. Derfor afgrænser opgaven sig fra børsnoterede selskaber og de specifikke lovkrav IFRS indeholder, som gælder for disse selskaber.

2.4 Begrebsdefinitioner

Anvendte forkortelser i opgaven:

ÅRL	Årsregnskabsloven
RL	Revisorloven
ERKL	Erklæringsbekendtgørelsen
IASB	International Accounting Standards Board
IFRS	International Financial Reporting Standards
IAS	International Accounting Standards
ISA	International Standard on Auditing

3. Going concern

3.1 Definition af going concern

Going concern er den internationale betegnelse for det begreb, som på dansk kan oversættes til "fortsættende virksomhed" eller "fortsat drift". Begrebet omhandler, som oversættelsen afslører, hvorvidt en virksomhed kan betegnes som værende fortsættende i den nærmeste overskuelige fremtid. Det findes ikke en konkret definition af begrebet, men man kan udlede en definition af de gældende love og standarder, der regulerer, hvilke krav der er til den regnskabsmæssige og revisionsmæssige behandling af going concern princippet.

Som udgangspunkt reguleres going concern i henholdsvis ÅRL og de internationale standarder.

ÅRL § 13 stk. 1 nr. 4 angiver:

"Driften af en aktivitet formodes at fortsætte (going concern), medmindre den ikke skal eller ikke antages at kunne fortsætte. Afvikles en aktivitet, skal klassifikation og opstilling samt indregning og måling tilpasses med denne afvikling."

Som tidligere beskrevet, så angiver ÅRL ikke en konkret definition af going concern. Der kan dog hentes inspiration i Regnskabsvejledning for klasse B- og C-virksomheder pkt. 3.3.1, hvor der er specificeret:

"Ved udarbejdelse af årsrapporten skal ledelsen foretage en bedømmelse af virksomhedens evne til at fortsætte driften. Årsrapporten skal udarbejdes på going concern-basis, medmindre ledelsen har til hensigt at lade virksomheden træde i likvidation eller bringe virksomhedens aktiviteter til ophør eller ikke har noget realistisk alternativ hertil."

Hvis man sammenligner den danske lovgivning med de internationale regnskabsstandarder, så anvender IASB i deres begrebsramme pkt. 23 en lignende beskrivelse:

"Årsregnskaber udarbejdes sædvanligvis ud fra en forudsætning om, at virksomheden er en going concern, og at den vil fortsætte driften i en overskuelig fremtid. Det antages derfor, at virksomheden hverken har til hensigt eller har behov for at træde i likvidation eller foretage væsentlige nedskæringer i omfanget af driften."

Det samme er beskrevet i IAS 1 afsnit 25, og her er der ligesom i Regnskabsvejledning for klasse B- og C-virksomheder præciseret, at det er ledelsen, som står for vurderingen af, om virksomheden er going concern.

ISA 570, som angiver krav til revisor revision af going concern, angives der samme udtryk i afsnit 2:

”Ved forudsætningen om fortsat drift anses en virksomhed for at kunne fortsætte driften i en overskuelig fremtid...” Men i afsnit 13 præciseres det, at *”... Ledelsen (skal) tage hensyn til al given information om fremtiden, dvs. mindst 12 måneder efter balancedagen, og gerne mere.”*

Ud fra ovenstående love og standarder kan det udledes, at going concern vurderes af ledelsen om, hvorvidt virksomheden kan fortsætte driften af sine aktiviteter i minimum 12 måneder efter balancedagen.

Med definitionen på plads, vil de enkelte love og standarder, som regulerer going concern nu blive gennemgået mere dybtgående, og beskrive hvilke krav de enkelte stiller til henholdsvis ledelsen og revisor. Man anskuer 3 forskellige tilgange til going concern - den regnskabsmæssige, den revisionsmæssige samt den ledelsesmæssige tilgang². Det følgende afsnit 3.1.1 vil omhandle den regnskabsmæssige tilgang til going concern. Det er vigtigt, at få denne på plads først, da den danner grundlaget for den ledelsesmæssige og revisionsmæssige tilgang. Nedenstående afsnit vil ikke nødvendigvis gengive ovenstående definitioner, men komme med supplerende oplysninger for forståelsen af de krav, der stilles til going concern.

3.1.1 Den regnskabsmæssige tilgang

3.1.1.1 Årsregnskabsloven

ÅRL stiller nogle grundlæggende krav til aflæggelse af regnskabet. Den overordnede målsætning for regnskabsaflæggelsen er kravet om ”det retvisende billede” jf. ÅRL § 11, stk. 1:

”Årsregnskabet og et eventuelt koncernregnskab skal give et retvisende billede af virksomhedens og koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultatet. Ledelsesberetningen skal indeholde en retvisende redegørelse for de forhold, som beretningen omhandler.”

Det retvisende billede gælder således for hele årsrapporten, herunder anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelsen, aktiver, passiver og noter. Hvis der indgår en ledelsesberetning i regnskabet, er det også et krav, at denne giver en retvisende redegørelse. Ledelsesberetningen er jf. ÅRL § 99 kun et krav til regnskabsklasse C og D, mens det er valgfrit for klasse A og B.

Til at afdække det retvisende billede angiver årsregnskabsloven nogle grundlæggende forudsætninger, som udgør fundamentet for regnskabsudarbejdelsen. Disse er oplistet i ÅRL § 13, hvor going concern er et af de grundlæggende krav til årsrapporten, og er angivet i ÅRL's § 13, stk. 1 nr. 4 og lyder som følgende:

² ”Going concern (1) – ledelsens ansvar i relation til going concern”, Jesper Seehausen 2009

”Driften af en aktivitet formodes at fortsætte (going concern), medmindre den ikke skal eller ikke antages at kunne fortsætte. Afvikles en aktivitet, skal klassifikation og opstilling samt indregning og måling tilpasses med denne afvikling.”

Dette betyder med andre ord, at regnskabet er aflagt efter principperne om fortsat drift, hvis der ikke er oplyst om det modsatte i regnskabet. Regnskabslæseren kan dermed forudsætte, at virksomheden er at betragte som en going concern. Når dette er tilfældet, vil aktiverne skulle måles i årsrapporten efter de normale bestemmelser, som er oprindelig kost- og anskaffelsespris med fradrag af systematiske afskrivninger og nedskrivninger.

Hvis en virksomhed ikke vurderes at kunne fortsætte driften og dermed ikke længere kan betegnes som going concern, vil aktiverne i stedet skulle måles til realisationsværdier, altså hvad aktiverne kan sælges for i almindelig handel med hurtig realisation jf. ÅRL § 13, nr. 1 nr. 4., hvilket også understøttes af Regnskabsvejledning for klasse B- og C-virksomheder, pkt. 3.3.1. Værdien af aktiverne kan derved blive væsentligt nedskrevet ved brug af nettorealisationsværdier, hvis virksomheden skal ophøre og tvangsrealisere sine aktiver.

Der er også specifikke krav til ledelsesberetningen, hvis der er problemer med at opfylde going concern forudsætningen. Som tidligere nævnt skal en ledelsesberetning jf. ÅRL § 11 indeholde en retvisende redegørelse. Hvis der er usikkerheder omkring, hvorvidt virksomheden vurderes at være going concern, så skal dette beskrives i ledelsesberetningen jf. ÅRL § 99. Hvis virksomheden vurderes som værende going concern, men der er usikkerheder forbundet hermed, skal ledelsesberetningen også indeholde en beskrivelse af de foranstaltninger, som selskabet har forsøgt eller planlægger at gennemføre, for at kunne opfylde going concern forudsætningen. Da ledelsesberetningen ikke er en del af årsregnskabet, skal der også være en note, som omtaler de væsentlige usikkerheder vedr. going concern, som ledelsesberetningen typisk henviser til.³

Som tidligere nævnt er det kun regnskabsklasse C og D, der iflg. ÅRL har pligt til at udarbejde en ledelsesberetning, men jf. ÅRL § 77 kan der også ved regnskabsklasse B blive stillet krav herom.

Hvis der er sket væsentlige ændringer i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold, skal årsregnskabet suppleres med en ledelsesberetning, der beskriver disse forhold. Dette kan netop være tilfældet, hvis der er sket ændringer i relation til going concern. I sådanne tilfælde vil det dermed også være et krav, at regnskabsklasse B udarbejder en ledelsesberetning.

³ ”Oplysning om usikkerhed om going concern”, FSR 2009

3.1.1.2 De internationale regnskabsstandarder

Ligesom i ÅRL, så er going concern også oplyst som en af de grundlæggende forudsætninger i IASB's begrebsramme, jf. afsnit 23.

”Årsregnskaber udarbejdes sædvanligvis ud fra en forudsætning om, at virksomheden er en going concern, og at den vil fortsætte driften i en overskuelig fremtid. Det antages derfor, at virksomheden hverken har til hensigt eller har behov for at træde i likvidation eller foretage væsentlig nedskæring i omfanget af driften. Hvis der foreligger en sådan hensigt eller et sådant behov, vil årsregnskabet skulle udarbejdes på et andet grundlag, og hvis dette er tilfældet, skal der gives oplysninger herom.”

Samme holdning kommer til udtryk i IAS 1 afsnit 25. Uanset om regnskabet aflægges efter ÅRL eller de internationale regnskabsstandarder, så er reglerne for indregning, måling og oplysninger de samme. Regnskabet skal som udgangspunkt aflægges efter en going concern-betragtning, og hvis dette ikke er tilfældet, så skal ledelsen oplyse herom i årsrapporten og i stedet aflægge efter nettorealiseringsværdier.

Ovenstående afsnit angiver de overordnede regnskabsmæssige krav. Det følgende afsnit vil omhandle ledelsens ansvar og dermed den ledelsesmæssige tilgang.

3.1.2 Den ledelsesmæssige tilgang – ledelsens ansvar

Det er angivet både i ÅRL § 8 og IASB's begrebsramme afsnit 11, at det er ledelsens ansvar at aflægge regnskabet. Dermed er det også ledelsens ansvar, at årsrapporten lever op til de regler, som er gældende for netop deres virksomhed. Ledelsen har dermed ansvaret for, at regnskabet giver et retvisende billede, og at going concern vurderingen er foretaget korrekt.

Når ledelsen skal vurdere, om der er usikkerhed vedr. going concern eller ej, er der en række faktorer, som kan være medvirkende til at indikere, hvorvidt virksomheden kan fortsætte driften. Der er i hverken ÅRL eller de internationale regnskabsstandarder angivet specifikke faktorer, som ledelsen skal være opmærksomme på, men ledelsen kan hente inspiration i ISA 570, som beskrives senere i afsnit 3.1.3.2.1. Ledelsens vurdering vil altid forblive et skøn ud fra de konkrete forhold, som er til stede for virksomheden.

I en artikel der omhandler ledelsens ansvar i relation til going concern⁴, er der 5 elementer, som fremhæves ved ledelsens overvejelser og skøn om going concern. Disse 5 elementer er:

- Ledelsens pro- eller reaktive vurdering af going concern
- Niveauet for ledelsens vurdering af going concern
- Den tidsmæssige placering af og tidshorizonten for ledelsens vurdering af going concern
- Indholdet af ledelsens vurdering af going concern
- Overbevisningskriteriet for ledelsens vurdering af going concern.

Ledelsen skal som udgangspunkt altid foretage en proaktiv vurdering af going concern, uanset om der er tydelige indikationer på fortsat drift eller ej. Det er således ikke tilstrækkelig kun at vurdere going concern, hvis der er forhold, som indikerer det modsatte, hvilket kaldes en reaktiv vurdering. Ledelsen skal derfor altid vurdere, om virksomheden er en going concern.

Der er forskellige niveauer som forudsætningen om going concern kan baseres på, henholdsvis virksomhedsniveau eller aktivitetsniveau. Iflg. både ÅRL og de internationale regnskabsstandarder skal vurderingen altid foretages på aktivitetsniveau. Det vil sige, at såfremt en aktivitet ikke opfylder forudsætningen om fortsat drift, så skal de tilhørende aktiver forbundet med denne aktivitet aflægges efter nettorealisationværdier, og der skal oplyses om den manglende forudsætning om going concern. Dette er dog ikke ensbetydende med, at virksomheden som hele anses for ikke at kunne fortsætte driften, forudsat at virksomheden har flere aktiviteter. I de tilfælde hvor virksomheden kun har en aktivitet, er sondringen mellem virksomheds- og aktivitetsniveau irrelevant, da begreberne er sammenfaldende, og vurderingen foretages dermed af det samme.

Den tidsmæssige placering af ledelsens vurdering af going concern fremgår ikke direkte af hverken ÅRL eller de internationale regnskabsstandarder, men ud fra de formuleringer som er givet, anses den tidsmæssige placering af vurderingen, at foreligge ved udarbejdelsen af regnskabet og ud fra de oplysninger, der er kendt frem til godkendelsen af regnskabet.

⁴ "Going concern (1) – ledelsens ansvar i relation til going concern", Jesper Seehausen 2009

Til vurderingen af hvor lang en periode vurderingen skal dække, kan der hentes inspiration i Regnskabsvejledningen for klasse B- og C-virksomheder, afsnit 3.3.1: *” Ved vurdering af, om regnskabsaflæggelsen kan ske på going concern-basis, tages der hensyn til alle givne oplysninger i en periode, der i det mindste løber frem til næste balancedato.”* Også IAS 1, afsnit 26 anvender formuleringen, *”... mindst 12 måneder efter regnskabsårets afslutning, og gerne mere.”* Dette betyder således, at tidshorisonten anses for minimum et år fra balancedagen.

Indholdet af ledelsens vurdering af going concern er, som beskrevet i starten af afsnittet, ikke direkte reguleret af hverken ÅRL, de internationale regnskabsstandarder eller de tilhørende vejledninger/begrebsrammer. Det er de konkrete omstændigheder, der er gældende for virksomheden, som skal medtages og lægges til grund for vurderingen. ISA 570 regulerer revisors arbejde i relation til going concern, herom senere i afsnit 3.1.3.2.1, og heri er der angivet en række faktorer, som revisor skal være opmærksom på. Derfor kan ledelsen med god grund hente inspiration i disse faktorer til deres vurdering af den fortsatte drift.

Ud fra ovenstående vurderinger er det ledelsen ansvar at opnå deres bedste overbevisning om, hvorvidt virksomheden er going concern eller ej. Hvor realistisk det er at virksomheden vil fortsætte, er det styrende element for overbevisningskriteriet. Det er ledelsens mest realistiske vurdering.

3.1.3 Den revisionsmæssige tilgang – revisors ansvar

De tidligere afsnit har omhandlet den regnskabsmæssige tilgang og den ledelsesmæssige tilgang. Dette afsnit vil behandle revisors tilgang til begrebet going concern, herunder hvilket ansvar og hvilke arbejdsopgaver der er tilknyttet revisor.

3.1.3.1 Going concern iflg. Revisorloven

Lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder, også forkortet revisorloven, regulerer betingelserne for godkendelse af statsautoriserede og registrerede revisorer samt vilkårene for udførelse af revisors erklæringsopgaver jf. RL § 1 stk. 1, og yderligere fremgår af RL § 1, stk. 2:

”Loven finder anvendelse ved revisors afgivelse af revisionspåtegninger på regnskaber, herunder revisors udtalelser om ledelsesberetninger i henhold til årsregnskabsloven, og ved revisors afgivelse af andre erklæringer med sikkerhed, der ikke udelukkende er bestemt til hvervgiverens eget brug.”

Loven angiver således en række krav, som revisor skal overholde ved afgivelse af erklæringer. Når der skal afgives erklæringer, opererer loven med en vigtig forudsætning for revisor. Revisor skal fungere som

offentlighedens tillidsrepræsentant jf. RL § 16, stk. 1, når der udføres opgaver efter RL § 1 stk. 2. At være offentlighedens tillidsrepræsentant vil sige, at revisor skal udføre opgaverne i overensstemmelse med god revisorskik, herunder udvise den nøjagtighed og hurtighed, som opgavernes beskaffenhed tillader. God revisorskik indebærer desuden også, at revisor skal udvise den fornødne integritet, objektivitet, fortrolighed, professionel adfærd, professionel kompetence og omhu ved udførelse af opgaverne. Der er således rigtig mange krav, revisor skal overholde ved afgivelse af erklæringer med sikkerhed.

Betegnelsen offentlighedens tillidsrepræsentant er valgt, da revisorerne iflg. lovgivningen skal udføre en vis opgave i offentlighedens interesse. De ovenstående krav til offentlighedens tillidsrepræsentant er valgt med det formål, at offentligheden skal kunne stole på revisors udførte arbejde, således at der er tiltro til den påtegning eller erklæring, som revisor afgiver. Going concern fremgår ikke direkte af loven, men det ligger implicit i ovenstående, at revisor skal forholde sig til going concern ved afgivelse af sin erklæring, da det er en af de grundlæggende forudsætninger i ÅRL.

God revisorskik, som er en del af kravene til offentlighedens tillidsrepræsentant, betyder desuden, at revisor skal anvende den praksis, som er almindelig og anerkendt blandt revisorer, hvilket vil sige, at revisor skal leve op til den almindelige accepteret faglige standard for udøvende revisorer. Dette betyder, at revisor løbende skal følge den udvikling, som sker rent fagligt inden for revisorfaget.

Tidligere indeholdt RL krav om, at revisor skulle revidere ledelsesberetningen. Men fra 2011 er det ændret således, at revisor nu blot skal udtale sig om ledelsesberetningen jf. ERKL, da det ikke gave mening, at revisor skulle revidere en udtalelse om fremtidens forhold.

3.1.3.2 Going concern iflg. de internationale revisionsstandarder

Følgende afsnit omhandler de internationale revisionsstandarder, herunder ISA 570, som regulerer revisors ansvar ved revision af forudsætningen om going concern. Opgaven bevæger sig fra de mere overordnede retningslinjer i Revisorloven, til de helt specifikke regler som revisor skal overholde i relation til going concern.

3.1.3.2.1 ISA 570 om fortsat drift

ISA 570 omhandler, jf. afsnit 1, revisors ansvar ved revision af regnskaber, med hensyn til den daglige ledelses anvendelse af forudsætningen om fortsat drift ved udarbejdelsen af regnskabet.

Standarden oplister følgende mål for revisors arbejde i relation til going concern jf. afsnit 9:

- a) at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for, at ledelsens anvendelse af forudsætningen om fortsat drift ved udarbejdelsen af regnskabet er passende
- b) på grundlag af det opnåede revisionsbevis at konkludere, hvorvidt der eksisterer en væsentlig usikkerhed i relation til begivenheder eller forhold, der kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften, og
- c) at fastslå konsekvenserne for revisors erklæring

Revisor skal opnå disse mål gennem risikovurderingshandling, som er fastsat på planlægningstidspunktet. Men vurderingerne skal foretages både på planlægningstidspunktet og ved revision af regnskabet. Revisor skal derfor løbende overveje, om der er begivenheder eller forhold, der kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften. Revisor skal i øvrigt vurdere, om ledelsen allerede har foretaget denne vurdering og se dokumentation herfor, for at vurdere om den grundlæggende forudsætning om going concern i regnskabet er overholdt.

Ledelsens vurdering af virksomhedens evne til at fortsætte driften skal, som tidligere beskrevet i afsnit 3.1.2, dække en periode på mindst 12 måneder efter balancedagen. Den samme periode gælder for revisors vurdering iflg. ISA 570, afsnit 13. Dette betyder, at både ledelsen og revisor skal vurdere på fremtidige forhold, hvilket kan være særdeles svært, da det er vanskeligt at spå om fremtiden. Det gælder her for revisor, om at forespørge ledelsen om de vurderinger og forudsætninger de har opsat for de fremtidige forhold, samt hvilke sikkerhedsforanstaltninger der er foretaget for, at virksomheden kan leve op til disse forhold. Det er naturligvis kun muligt for ledelsen at udtale sig om de forhold, der med rimelighed kan fastslås på det tidspunkt, hvor regnskabet bliver aflagt. Revisor skal dog forespørge ledelsen om de har kendskab til begivenheder eller forhold, som ligger efter ledelsens vurdering. Hvis ledelsen har informationer eller indikationer på problemer, som ligger uden for 12 måneders fristen, så forlænges fristen for vurderingen frem til datoen for disse forhold.

Når revisor skal udføre sine risikovurderingshandling, så giver vejledningen i IAS 570 afsnit A2, en række eksempler på forhold, som hver for sig eller tilsammen kan rejse tvivl om forudsætningen for fortsat drift er overholdt. Disse er følgende:

Økonomiske forhold:

- negativ egenkapital eller negativ arbejdskapital
- lån med faste vilkår, der nærmer sig forfald uden realistisk udsigt til fornyelse eller indfrielse, eller usædvanlig stor afhængighed af kortfristede lån til finansiering af anlægsaktiver
- indikationer på tilbagekaldelse af finansiel støtte fra kreditorer
- indikationer på negative pengestrømme fra driften ifølge historiske eller fremadrettede finansielle opgørelser
- ugunstige økonomiske nøgletal
- væsentlige driftstab eller betydelig forringelse af værdien af aktiver, der genererer pengestrømme
- restancer med eller ophør af udbyttebetalinger
- manglende evne til at betale kreditorer ved forfald
- manglende evne til at overholde betingelserne i låneaftaler
- ændring fra kredit til betaling pr. efterkrav hos leverandører
- manglende evne til at opnå finansiering af afgørende ny produktudvikling eller andre vigtige investeringer

Driftsforhold:

- den daglige ledelse påtænker at likvidere virksomheden eller at indstille driften
- tab af nøglepersoner i den daglige ledelse uden genansættelse
- tab af et større marked, nøglekunde(r), franchise, licens eller hovedleverandør(er)
- arbejdsconflikter
- mangler på vigtige leverancer
- en ny yderst succesfuld konkurrent

Andre forhold:

- manglende overholdelse af kapitalkrav eller andre lovpligtige krav
- verserende retssager eller reguleringsmæssige sager mod virksomheden, der, hvis de falder ud til modpartens fordel, kan resultere i krav, som virksomheden sandsynligvis ikke kan honorere
- ændringer i lov, øvrig regulering eller regerings politik, der forventes at påvirke virksomheden negativt
- katastrofer, der, når de indtræffer, ikke er forsikrede eller er underforsikrede.

Det er vigtigt at påpege, at listen ikke er udtømmende, ligesom tilstedeværelsen af et eller flere forhold ikke nødvendighed betyder, at der er væsentlig usikkerhed om fortsat drift. Det er altid en individuel

vurdering af den enkelte virksomheds forhold, som gør sig gældende. Nogle forhold kan eksempelvis være dækket af en eller flere sikkerhedsforanstaltninger, som mindsker usikkerheden til et minimum. Netop derfor er det vigtigt, at ledelsen beskriver det forhold, der kan påvirke going concern vurderingen, samt redegøre for hvilke sikkerhedsforanstaltninger de har foretaget, for at afhjælpe en eventuelt going concern problematik.

Revisors ansvar, som beskrives i ISA 570 afsnit 6 og 7, er at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for, at ledelsens anvendelse af going concern forudsætningen er passende. Derudover skal revisor konkludere, hvorvidt der er usikkerhed forbundet med forudsætningen. Da denne vurdering kun kan foretages som et skøn, er der en naturlig større iboende risiko⁵ indbygget i vurderingen. Revisor kan ligesom ledelsen ikke spå om fremtiden, men må komme med sin bedste vurdering. Derfor er det også angivet i afsnit 7, at en manglende henvisning i revisors erklæring om usikkerhed om fortsat drift ikke kan betragtes som en garanti for at virksomhedens evne til at fortsætte driften.

Specielt dette område har fået stor mediebevågenhed, da det har været til diskussion, hvordan revisor har afgivet en påtegning uden modifikationer eller supplerende oplysning om going concern, og virksomheden alligevel er gået konkurs inden for det første år.⁶ Der har således været tale om en forventningskløft mellem revisors faktiske rapportering, og hvad regnskabsbrugerne havde af forventninger til en påtegning uden modifikationer.

3.1.3.3 Usikkerhed vedr. going concern

Hvis der konstateres usikkerheder ved going concern, beskriver IAS 570 afsnit 16 og A15 en række yderligere revisionshandlinger, som revisor skal foretage, for at fastslå om usikkerheden er væsentlig eller ej. Disse handlinger skal bl.a. omfatte:

- Forespørgsel til ledelsen om der er foretaget en vurdering af going concern
- Vurdering af ledelsens fremtidige planer, og om de vil kunne forbedre situationen
- Vurdering af de fremtidige pengestrømme, herunder pålideligheden af data og forudsætninger
- Overveje om der er nye oplysninger tilgængelige
- Anmode om skriftlige udtalelser fra ledelsen om de fremtidige planer.

⁵ Iboende risiko - den eksponering, som et revisionsmål vedrørende en gruppe af transaktioner, en balancepost eller en oplysning har for fejlinformation, der enten enkeltvis eller sammenlagt med anden fejlinformation kan være væsentlig, inden eventuelle tilknyttede kontroller overvejes – ISA 200, afsnit 14, pkt. 14.

⁶ "Revisortilsynets og FSR – danske revisorerers syn på: Revisors going concern vurdering anno 2013", af Stig Hartmann og Anni Haraszuk 2013

I bilag 9.1 ses Revisortilsynets arbejdsprogram ved kvalitetskontrol af going concern. Denne angiver alle de områder, revisor bør have behandlet i sin revision af going concern, når det findes relevant.

De typiske problemområder i relation til usikkerhed vedr. going concern kan eksempelvis være:

- konstatering af kapitaltab eller negativ egenkapital,
- problemer vedr. finansiering af den fremtidige drift og/eller
- negative pengestrømme.

Disse tre fokus områder vil i det følgende blive gennemgået, da det er almindelig kendte problemstillinger i forbindelse med revisors vurdering af going concern⁷. Gennemgangen vil beskrive de problemstillinger, virksomheden kan være berørt af i de enkelte områder og den evt. afledte effekt heraf. Der vil dertil blive knyttet en række yderligere mere konkrete revisionshandlinger, som revisor kan foretage i sin vurdering af ledelsens vurdering af going concern.

3.1.3.3.1 Konstatering af kapitaltab eller negativ egenkapital

Der er iflg. SEL § 119 tale om kapitaltab, når selskabets egenkapital udgør mindre end halvdelen af den tegnede kapital, eller når egenkapitalen er lavere end kr. 62.500. Når der er kapitaltab i et selskab, så har ledelsen en reaktionspligt, til inden for 6 måneder at indkalde og afholde en generalforsamling, der redegør for selskabets økonomiske stilling og stille forslag om de foranstaltninger, der bør foretages for at reetablere egenkapitalen. Når loven regulerer sådan, er dette et præg om alvorligheden i at et selskab har kapitaltab, og dette kan indikere usikkerheder vedr. going concern. Derfor bør revisor altid foretage yderligere revisionshandlinger, når der foreligger kapitaltab. Det er dog vigtigt at påpege, at dette ikke nødvendigvis er ensbetydende med going concern problemer, men at revisor bør være ekstra opmærksom. Selvom en virksomhed har kapitaltab, så kan der samtidig være positive fremadrettede betalingsstrømme og/eller stærk likviditet i virksomheden.

⁷ "Udvalgte revisionsmæssige forhold, som revisor skal overveje i lyset af de ændrede markedsforhold", Erhvervs- og selskabsstyrelsen 2009

Figur 2. Indikator, risici og revisionshandlinger ved kapitaltab

Indikator	Risici	Revisionshandlinger
Kapitaltab	<p>Dårlig soliditetsgrad</p> <p>Indskrænkning af kreditter fra leverandører</p> <p>Manglende mulighed for refinansiering af lån</p> <p>Overtrædelse af SEL som kan betyde tvangsopløsning</p>	<p>Er der lavet planer om reetablering af kapital</p> <p>Findes der alternative finansieringsmuligheder</p> <p>Opfylder ledelsen krav iflg. SEL</p>

Kilde: Egen udarbejdelse

Lav eller negativ egenkapital medfører en lav soliditetsgrad, hvilket kan resultere i, at virksomhedens kreditgivere, så som leverandører og långivere, vil indskrænke eller helt fjerne virksomhedens kreditbetingelser. Det kan være et stort problem for en virksomhed, hvis en væsentlig kreditor pludselig indskrænker betalingsbetingelserne fra løbende måned + 60 dage til evt. 14 dage, eller i værste tilfælde til kontant betaling. I sådan et tilfælde til virksomheden skulle finde alternativ finansiering. Det kan også ske, at virksomhedens pengeinstitut ikke vil forlænge kassekreditte, eller ikke ønsker at forhøje kreditten. I sådan et tilfælde vil virksomheden stå i en meget dårlig position, og det vil være nødvendigt at finde alternative finansieringsmuligheder, hvilket er svært midt i en krisetid.

Hvis kreditterne er blevet indskrænket eller helt opsagt, så skal revisor forespørge ledelsen, om der er alternative finansieringsmuligheder, se eventuelle opnåede tilsagn på skrift og kontrollere om tilsagnet er gældende for hele perioden revisor skal vurdere jf. afsnit 3.1.3.2.1.

Ved kapitaltab er det revisors opgave at kontrollere, om selskabet/ledelsen har overholdt SEL og forsøgt at reetablere egenkapitalen. Dette kan kontrolleres ved at gennemgå referater fra generalforsamlinger og bestyrelsesmøder. Har ledelsen forsøgt at lægge en strategi for reetableringen og reageret aktivt på denne plan? En manglende overholdelse af SEL kan i sidste ende medføre, at selskabet bliver tvangsopløst.

3.1.3.2.2 Problemer med finansiering af den fremtidige drift

Som beskrevet i afsnittet om kapitaltab, så kan dårlige nøgletal medføre, at leverandører og/eller pengeinstitutter indskrænker eller opsiger deres kreditter. Siden finanskrisens start har virksomheder og især pengeinstitutterne lidt under den økonomiske afmatning og lidt store tab på debitorer/udlån. Dette

har resulteret i en reduceret risikovillighed til at udlåne penge, som pengeinstitutterne gjorde i stor stil inden krisen⁸. Derved er finansieringsbetingelserne og dermed likviditeten ofte et problem for selskaberne.

Figur 3. Indikator, risici og revisionshandlinger ved manglende finansiering

Indikator	Risici	Revisionshandlinger
Manglende finansiering	<p>Selskabet kan blive illikvidt</p> <p>Kan blive dårlig betaler og miste leverandører</p> <p>Manglende mulighed for investering</p> <p>Øgede finansieringsudgifter</p>	<p>Gennemgå lånebekræftelser</p> <p>Kontrollere støtteerklæringer</p> <p>Spredning af risiko</p> <p>Findes der kationer</p> <p>Findes der alternative finansieringsmuligheder</p>

Kilde: Egen udarbejdelse

Når der opstår problemer med manglende finansiering, så bør revisor bede om dokumentation på eksterne bekræftelser på virksomhedens lånefaciliteter, så man kan danne sig et overblik over virksomhedens situation. Alle kreditbetingelser, låneaftaler og gældsbreve gennemlæses og sammenholdes med likviditetsbudgettet for det kommende år. Hvis et lån forfalder inden for det kommende år, kan revisor kontrollere, om virksomheden har søgt alternativ finansiering, og om dette er indarbejdet i likviditetsbudgettet.

Når en virksomhed skal optage nye lån, så stilles der som ofte krav om sikkerhedsstillelser i form af pant eller kationer. Det er derfor også væsentlig for revisor at kontrollere, hvor stor en del af aktivmassen som er pantsat, så som anlægsaktiver, lagre m.v. Er en stor del af aktivmassen allerede pantsat, bliver det endnu sværere at opnå nye lånetilsagn. Der kan dog alternativt stilles kationer fra tilknyttede virksomheder eller evt. en hovedaktionær. Hvis et selskab indgår i en konstruktion, hvor et tilknyttet selskab ønsker at stille sikkerhed for virksomhedens drift det kommende år, så kan der indhentes en såkaldt støtteerklæring. I en støtteerklæring forpligter et evt. moderselskab sig til at stille den nødvendige likviditet til rådighed, for at selskabet kan forblive going concern det kommende år. Det er dog vigtigt for revisor at sikre sig, at sådan en erklæring er tydelig formuleret, så der ikke er tvivl om erklæringens juridiske binding. Derudover skal revisor tilmed også kontrollere, at moderselskabet har den fornødne betalingsevne til at afdække likviditetsproblemerne i datterselskabet. Hvis moderen ikke har denne likviditet, så har erklæringen utilstrækkelig værdi.

⁸ "Finanskrisen – kleptokratiets konsekvens", Christen Sørensen 2013

En væsentlig problemstilling revisor ofte står over for i relation til going concern er, at pengeinstituttets tilsagn om forlængelse af kreditten det kommende år, kan være afgørende for, om virksomheden forbliver going concern, og dermed undgår at få et forbehold eller en supplerende oplysning i revisionspåtegningen, herom senere i afsnit 4. Omvendt ønsker pengeinstituttet først at give dette tilsagn, når årsrapporten er fremlagt med en påtegning uden forbehold og supplerende oplysning vedr. going concern. Revisor kan dog ikke aflægge en sådan påtegning, da de ikke har fået tilsagnet fra banken.

3.1.3.2.3 Negative pengestrømme

Der kan være flere årsager til negative pengestrømme i en virksomhed. Der kan være faldende omsætning pga. den lavkonjunktur, som krisen har skabt, men det kan også, som tidligere nævnt være tale om indskrænkede kreditter. Da disse er gennemgået i tidligere afsnit, vil dette ikke blive gennemgået yderligere. Et andet væsentligt punkt for virksomhederne er manglende indbetalinger fra debitorer.

Figur 4. Indikator, risici og revisionshandlinger ved negative pengestrømme

Indikator	Risici	Revisionshandlinger
Negative pengestrømme	<p>Faldende omsætning pga. lavkonjunktur</p> <p>Kan blive illikvid pga. manglende indtjening</p> <p>Kortere kredittider</p> <p>Tab på debitorer forårsaget af krisen</p>	<p>Gennemgå drifts- og likviditetsbudgetter</p> <p>Se periodebalance frem til påtegningsdato</p> <p>Findes der alternative finansieringsmuligheder</p> <p>Afhængighed af en debitor</p> <p>Kontrol af forretningsgange</p>

Kilde: Egen udarbejdelse

Hvis virksomheden har faldende omsætning, er det vigtigt, at omkostningsniveauet tilpasses, således virksomhed mindsker et evt. underskud. Mange virksomheder har været nødsaget til at afskedige medarbejdere under krisen, for netop at tilpasse omkostningerne til indtjeningen. Men det tager tid at tilpasse omkostningerne på netop lønninger, hvor medarbejdere kan have op til 6 måneders opsigelsesvarsel.

Revisor bør også gennemgå selskabets drifts- og likviditetsbudget for det kommende år. Revisor bør kontrollere om budgetterne er realistiske, herunder om budgettet er fyldestgørende og om forudsætningerne valide. Budgetter er udarbejdet på grundlag af forventninger til salget, men dette vil altid

være en skøn fra ledelsen. Derfor vil det være vigtigt at vurdere, om forudsætningerne for salget er realistiske, og om omkostningsniveauet er tilpasset det forventede salg.

Det er også normalt, at revisor inden afgivelse af påtegningen, beder om en periodebalance fra virksomheden, for perioden fra statusdagen frem til påtegningsdatoen. Dette giver revisor en indikation af, hvordan det er gået virksomheden i det nye år, og om dette stemmer overens med forventningerne og de udarbejdede budgetter.

Mange virksomheder/kunder har problemer med betalingsevnen og trues af konkurs, så det er ekstra vigtigt for virksomhederne at have fokus på deres debitorer. Hvis virksomheden har problemer med mange tab på debitorer, bør revisor kontrollere, at virksomheden har effektive forretningsgange omkring debitorerne, herunder en effektiv rykkerprocedure, kreditvurdering af nye kunder m.v.

3.2 Delkonklusion

Begrebet going concern omhandler hvorvidt en virksomhed kan betegnes som værende fortsættende i den nærmeste overskuelige fremtid. Going concern reguleres af ÅRL og de internationale standarder og er en af de grundlæggende forudsætninger for aflæggelse af regnskabet. Det er ledelsen som aflægger regnskabet og dermed ledelsen, som foretager vurderingen af, hvorvidt virksomheden er en going concern. Vurderingen skal foretages ved regnskabsudarbejdelsen og skal som minimum omfatte en periode på 12 måneder efter balancedagen.

Der anlægges tre forskellige tilgange til going concern – den regnskabsmæssige, den ledelsesmæssige og den revisionsmæssige tilgang. Den regnskabsmæssige tilgang vedr. selve aflæggelsen af regnskabet, hvor going concern er en af de grundlæggende forudsætninger. Regnskabet forudsættes aflagt efter principperne om going concern, hvis der ikke er oplyst om det modsatte i regnskabet. Aktiverne i årsrapporten er således målt i regnskabet efter de normale bestemmelser som kostpris og anskaffelsespris med fradrag af ned- og afskrivninger. Hvis det modsatte er oplyst, at virksomheden ikke vurderes som en going concern, så ville aktiverne i stedet blive målt til nettorealiseringsværdier. Hvis der er usikkerheder omkring going concern, så skal dette beskrives i ledelsesberetningen og noterne.

Den ledelsesmæssige tilgang omhandler ledelsens ansvar ved aflæggelse af regnskabet. Det er ledelsens ansvar at årsrapporten lever op til reglerne, og dermed giver et retvisende billede, og at going concern forudsætningen er relevant. Ledelsens vurdering af going concern er et skøn, der tages ud fra de konkrete forhold, som er til stede for virksomheden. Ledelsen kan hente inspiration i ISA 570 til hvilke faktorer, som kan være afgørende ved vurderingen.

Ledelsen skal foretage en proaktiv vurdering af going concern, og vurderingen skal foretages på aktivitetsniveau. Vurderingen skal foretages ved helt frem til dateringen af påtegningen, og perioden skal være mindst 12 måneder fra balancedatoen.

Den revisionsmæssige tilgang dækker over revisors opgave som offentlighedens tillidsrepræsentant ved afgivelse af erklæringer. Offentlighedens tillidsrepræsentant betyder, at revisor skal udføre opgaverne i overensstemmelse med god revisionskik og udvise den nøjagtighed og hurtighed, som opgaverne tillader. Revisor skal i øvrigt udvise integritet, objektivitet, fortrolighed, professionel adfærd, professionel kompetence og omhu ved udførelse af opgaverne. ISA 570 regulerer revisors ansvar ved revision af ledelsens vurdering af going concern. Revisor skal opnå et tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, for at ledelsens vurdering er korrekt og på grundlag af dette fastslå konsekvenserne for revisors påtegning. Revisors vurdering foretages både på planlægningstidspunktet og ved revisionen af regnskabet. Revisor skal derfor løbende overveje, om der er forhold, som kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften. Revisors vurdering ved statusrevisionen skal dække en periode på mindst 12 måneder fra balancedagen, og dækker derfor samme periode som ledelsen har vurderet.

I ISA 570 er der oplyst en række forhold, som revisor bør være opmærksom på ved vurderingen af going concern. Listen er ikke udtømmende, men ment som en inspiration. Såfremt virksomheden har problemer med et eller flere af forholdene, betyder det ikke nødvendigvis, at virksomheden ikke er going concern. Nogle forhold kan være dækket af sikkerhedsforanstaltninger. Hvis revisor konstaterer usikkerheder vedr. going concern, skal revisor foretage yderligere revisionshandlinger til at fastslå, om usikkerheden er væsentlig eller ej.

Når revisionen er færdiggjort, skal revisor udarbejde en konklusion på revisionen. Vurderes virksomheden at være going concern eller ej. Dette gøres i form af en revisorpåtegning, som vil blive gennemgået i næste afsnit.

4. Revisors påtegning i relation til going concern

Dette afsnit vil omhandle revisors konklusion i relation til going concern.

4.1 Revisorlovens regulering af påtegningen

Det er RL § 19, stk. 1, som fastlægger de overordnede bestemmelser for revisors påtegning:

”Når revisor har afsluttet en revision, skal revisor afgive en revisionspåtegning på regnskabet om det udførte arbejde og konklusion herpå.”

De mere specifikke regler til revisionspåtegningens indhold og opbygning findes i ERKL, som er udstedt i medfør af RL § 16 stk. 4, hvori der står, at Erhvervsstyrelsen kan fastsætte nærmere regler for revisors afgivelse af erklæringer med sikkerhed.

4.2 Erklæringsbekendtgørelsens regulering af revisionspåtegningen

De væsentligste bestemmelser i ERKL i relation til going concern er §§ 3-8, da de omhandler erklæringer på reviderede regnskaber.

Iflg. ERKL § 3 skal revisor erklære sig om den udførte revision, og såfremt der er aflagt en ledelsesberetning, så skal revisor udtale sig om denne.

Kravene til revisionspåtegningens rækkefølge er reguleret i ERKL § 5 og skal, i det mindste, indeholde følgende i nævnte rækkefølge:

1. En identifikation af det regnskab, der er revideret og hvilken regnskabsmæssig begrebsramme, der er anvendt ved dets udarbejdelse,
2. en omtale af revisors ansvar for revisionen samt en omtale af den udførte revision, jf. stk. 2,
3. forbehold i henhold til § 6, eller oplysning om, at påtegningen er uden forbehold, jf. stk. 3,
4. en konklusion vedrørende den udførte revision, jf. stk. 4-6,
5. supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet, jf. § 7, stk. 1,
6. supplerende oplysninger vedrørende andre forhold, jf. § 7, stk. 2, og
7. hvor ledelsesberetning er udarbejdet, en udtalelse fra revisor om, hvorvidt revisors gennemlæsning af ledelsesberetningen, baseret på den udførte revision af årsregnskabet og et eventuelt koncernregnskab, har givet anledning til bemærkninger, jf. stk. 7 og 8.

En revisionspåtegning iflg. ERKL vil som minimum altid indeholde punkt, 1, 2 og 4, mens punkt 3, 5 og 6 vedr. forbehold og supplerende oplysninger, medtages såfremt revisor finder det relevant. Punkt 7 vedr. udtalelse om ledelsesberetningen medtages, såfremt ledelsen har aflagt en ledelsesberetning.

4.3 De internationale revisionsstandarders regulering af revisionspåtegningen

Revisors påtegning reguleres i ISA 700, 705 og 706 for regnskabsår, der begynder fra den 15. december 2010 (eller senere), som erstatter de tidligere gældende danske revisionsstandarder – RS 700 og RS 701. RS 700 som omfattede påtegninger uden modifikationer, er nu blevet afløst af ISA 700, hvor der blot er tale om en clarificering/omskrivning af standarden. RS 701 som omhandlede modifikationer til påtegningen samt supplerende oplysninger, er nu blevet erstattet af to helt nye standarder, nemlig ISA 705, omhandlende modifikationer til revisors påtegning og 706, som omhandler supplerende oplysninger i påtegningen.

Jf. ISA 700 afsnit 43 skal revisions erklæring som minimum indeholde følgende elementer:

- a) en titel
- b) en adressat som krævet af opgavens omstændigheder
- c) et indledende afsnit, som identificerer det reviderede regnskab
- d) en beskrivelse af ledelsens ansvar for udarbejdelsen af regnskabet
- e) en beskrivelse af revisors ansvar for at udtrykke en konklusion om regnskabet og revisionens omfang, herunder
 - en henvisning til Internationale Standarder om Revision samt lov eller øvrig regulering og
 - en beskrivelse af en revision i overensstemmelse med disse standarder
- f) et konklusionsafsnit, hvori der udtrykkes en konklusion om regnskabet og en henvisning til den relevante regnskabsmæssige begrebsramme, der er anvendt ved udarbejdelsen af regnskabet
- g) revisors underskrift
- h) datoen på revisors erklæring
- i) revisors adresse

Revisionspåtegningen skal både overholde ovenstående krav samt kravene angivet i ERKL. Der er i bilag 9.2 vedhæftet en revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger, men med ledelsesberetning efter ERKL og ISA 700. Såfremt revisor ønsker at modificere sin påtegning eller give supplerende oplysninger, reguleres dette efter både ERKL og ISA 705 og ISA 706. I det følgende afsnit vil der blive gennemgået de muligheder, der findes, når revisor skal give forbehold eller supplerende oplysning sin påtegning:

4.4 Erklæringsafgivelse med forbehold eller supplerende oplysninger

4.4.1 Forbehold

Som det ses af de ovenstående krav til påtegningen, så vil et forbehold altid komme før konklusionen, da et forbehold påvirker selve konklusionen. Det er her vigtigt at bemærke, at ERKL. § 5.1.3 skriver, at såfremt revisionen ikke har givet anledning til forbehold, så skal dette tydeligt fremgå af revisionspåtegningen inden konklusionsafsnittet, med teksten: *”Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.”*

Erkl. § 6 regulerer reglerne for, hvornår revisor skal tage forbehold i revisionspåtegningen. Der er iflg. ERKL to typer af forbehold:

- Uenighed med ledelsen – hvilket betyder at revisor på baggrund af det opnåede revisionsbevis kan konkludere, at årsregnskabet indeholder væsentlige fejl eller mangler
- Utilstrækkeligt revisionsbevis – hvilket vil sige, at revisor ikke har kunnet skaffe sig et tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til at konkludere, at regnskabet er uden væsentlige fejl og mangler.

I begge ovenstående tilfælde skal revisor vurdere, hvorvidt forholdene er **væsentlige og gennemgribende**, hvorfor netop disse to begreber er essentielle for revisors endelige påtegning.

Begrebet **væsentlighed** defineres i ISA 320, og der udarbejdes mål for væsentlighed af revisor allerede ved revisionsplanlægningen. På planlægningstidspunktet finder revisor sit væsentlighedsniveau ved beregninger og vurderinger, som bruges gennem hele revisionsprocessen. Men det væsentlighedsniveau som findes på planlægningstidspunktet kan løbende ændre sig, hvis de oplysninger, som var til stede på planlægningstidspunktet er ændret væsentligt. I sådanne tilfælde skal der foretages en revurdering af væsentlighedsniveauet. Væsentlighed beskrives som fejlinformation i regnskabet, som vil påvirke regnskabsbrugerens økonomiske beslutninger.

Begrebet **gennemgribende** defineres i ISA 705 afsnit 5a som:

1. Gennemgribende indvirkninger på regnskabet er de indvirkninger, der efter revisors vurdering:
 - a) ikke begrænser sig til specifikke elementer, konti eller poster i regnskabet
 - b) hvis de er begrænset til specifikke elementer, konti eller poster i regnskabet, repræsenterer eller kan repræsentere en substantiel del af regnskabet, eller
 - c) i relation til oplysninger er grundlæggende for brugeres forståelse af regnskabet

Som tidligere nævnt er det altså afgørende for revisors erklæring, hvorvidt det givne forhold er væsentligt og gennemgribende. Nedenstående figur illustrerer i hvilke tilfælde, der vil være tale om en konklusion uden forbehold, konklusion med forbehold, en afkræftende konklusion eller en manglende konklusion.

Figur 5. Revisors påtegning ved væsentlige og/eller gennemgribende forhold

	Væsentlige, men ikke gennemgribende forhold Konklusion med forbehold	Væsentlige og gennemgribende forhold Konklusion kan ikke udtrykkes	Væsentlige og gennemgribende forhold Afkæftende konklusion
Begrænsning i omfanget af revisors arbejde	"... bortset fra mulige indvirkning af det i forbeholdet anførte giver ..."	"Som følge af det i forbeholdet anførte kan vi ikke ..."	Ikke relevant
Uenighed med ledelsen	"... bortset fra det i forbeholdet anførte giver ..."	Ikke relevant	"... som følge af det i forbeholdet anførte ikke giver ..."

Kilde: Erklæringsvejledningen afsnit 5.5 samt egne tilretninger

Som figuren illustrerer, så skal revisor både ved begrænsninger i revisors arbejde og ved uenig med ledelsen tage et forbehold, hvis forholdet er væsentlig, men ikke gennemgribende. Der er altså tale om en konklusion, hvor man, når der ses bort fra det givne forhold, erklærer at regnskabet giver en retvisende billede.

Ved begrænsninger i revisors arbejde og forholdet vurderes som både væsentligt og gennemgribende, så udtrykkes der ikke en konklusion, da revisor ikke har haft den fornødne adgang til at kunne revidere regnskabet.

Endeligt skal revisor ved uenighed med ledelsen, og hvis forholdet er gennemgribende og væsentligt, give en afkræftende konklusion, og dermed konkludere, at regnskabet ikke giver et retvisende billede.

Her henvises i øvrigt til afsnit 4.5, hvor der er henvisninger til bilag med eksempler på revisionspåtegninger med forbehold.

Hvis et givent forhold ikke vurderes som væsentligt, så falder det helt uden for skemaet. I sådan et tilfælde vil revisor skulle give en påtegning uden forbehold, da den beløbsmæssige indvirkning på regnskabet vurderes som uvæsentligt.

4.4.2 Supplerende oplysninger

Supplerende oplysninger er reguleret i ERKL § 7. Hvis revisor vil give en supplerende oplysning, så skal dette placeres efter konklusionen, da en supplerende oplysning ikke kan påvirke konklusionen, jf. tidligere

krav til revisionspåtegningen. En supplerende oplysning gives, når revisor ønsker at påpege et eller flere forhold i regnskabet uden at tage forbehold. Det er vigtigt, at forholdet allerede er oplyst i regnskabet af ledelsen, og revisor henleder regnskabsbrugerens opmærksomhed på forholdet. Forholdet må dog ikke påvirke det retvisende billede, i så fald skal revisor tage forbehold. En supplerende oplysning kan derfor aldrig erstatte et forbehold jf. ERKL § 7 stk. 3.

Jf. ERKL § 7 stk. 4 findes der to former for supplerende oplysninger:

- Supplerende oplysninger vedr. forhold i regnskabet
- Supplerende oplysninger vedr. andre forhold

Det nederste punkt, supplerende oplysninger vedr. andre forhold, er et særligt dansk krav (er ikke at finde i de internationale standarder). Jf. ERKL § 7, stk. 2 er der en række krav, som revisor skal give supplerende oplysning om, hvis der ikke er overholdt særlig lovgivning, så som manglende overholdelse af bogføringsloven, dele af straffeloven, skatte-, afgifts-, og tilskudslovgivningen.

ISA 706, afsnit 5 inddeler også de supplerende oplysninger i to:

- Supplerende oplysninger vedr. forståelse af regnskabet
- Supplerende oplysninger vedr. forståelse af revisionen

Det første punkt, supplerende oplysninger vedr. forståelse af regnskabet, dækker over samme erklæringstype som ERKL § 7 stk. 1, om "supplerende oplysninger vedr. forhold i regnskabet". Det andet punkt om "supplerende oplysninger vedr. forståelse af revisionen" er en nyskabelse i ISA 706 og findes dermed ikke jf. ERKL. "Supplerende oplysninger vedr. forståelse af revisionen" vedr. forhold, som ikke er præsenteret eller oplyst i regnskabet, som efter revisors mening er relevant for forståelse af regnskabet.

Samlet set så findes der altså 3 former for supplerende oplysninger. To iht. ISA 706 og en særlig dansk supplerende oplysning vedr. andre forhold. Dette får den betydning, at erklæringen får et todelt indhold vedr. de internationale regler og de danske regler. Hvis det er tilfældet, at der indgår forhold vedr. de særlige danske regler jf. ERKL § 7, stk. 2, så skal revisionspåtegningen jf. ISA 700 afsnit 38 indeholde en "Erklæring i henhold til anden lovgivning og øvrig regulering". Derved er det anbefalet af REVU⁹, at påtegningens overskrift ændres til erklæring eller erklæringer, hvis der både indgår udtalelse om ledelsesberetningen og supplerende oplysning vedr. andre forhold.

⁹ REVU' udtalelse om supplerende oplysninger i den uafhængige revisors erklæring, Revisionsteknisk udvalg 2012

4.5 Erklæringsafgivelse i relation til going concern

Foregående afsnit omhandlede de generelle regler for, hvornår revisor iflg. ERKL og ISA 700, 705 og 706 skulle give henholdsvis forbehold og supplerende oplysninger i påtegningen. Dette afsnit vil omhandle de muligheder revisor har i påtegningen i relation til going concern.

I erklæringsvejledningen er der angivet følgende figur, som sammenfatter reglerne om, hvornår revisor skal tage forbehold eller supplerende oplysninger, hvis der er væsentlig usikkerhed tilknyttet going concern forudsætningen. I de tilfælde, hvor der ikke er væsentlig usikkerhed forbundet med forudsætningen, så skal revisor hverken modificere påtegningen eller give supplerende oplysninger i relation til going concern.

Figur 6. Erklæring vedr. going concern

Væsentlig usikkerhed om fortsat drift		Omtale af usikkerhed i årsregnskabet	
		Tilstrækkelig	Utilstrækkelig
Going concern valgt som regnskabsprincip	Relevant valg (enig med ledelsen)	Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet. Konklusion uden forbehold	Forbehold for manglende oplysninger. Konklusion med forbehold eller afkræftende konklusion
	Ikke relevant valg (uenig med ledelsen)	Forbehold for fortsat drift. Afkæftende konklusion	Forbehold for fortsat drift og forbehold for manglende oplysninger. Afkæftende konklusion
Going concern ikke valgt som regnskabsprincip	Relevant valg (enig med ledelsen)	Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet Konklusion uden forbehold	
	Ikke relevant valg (uenig med ledelsen)	Forbehold for fortsat drift - Afkræftende konklusion	

Kilde: "Going Concern og konkursramte selskaber", Revision & Regnskabsvæsen 2012, nr. 12, 28 samt ERKL. afsnit 5.4.2.4 samt egen tilretning

Som det ses, tager figuren udgangspunkt i, hvorvidt going concern er valgt som regnskabsprincip eller ej. Følgende gennemgang vil derfor tage udgangspunkt i denne opdeling.

4.5.1 Going concern valgt som regnskabsprincip

Når ledelsen har aflagt regnskabet efter den grundlæggende forudsætning om going concern, så er det ledelsens vurdering, at der er tale om en virksomhed med fortsat drift de kommende 12 måneder, på trods af, at der er væsentlig usikkerhed forbundet hermed. Hvis revisor er enig i ledelsens vurdering, og ledelsen har lavet en tilstrækkelig omtale af usikkerheden, så skal revisor give en supplerende oplysning jf. ERKL § 7, stk. 1, hvor der gøres opmærksom på det forhold, at der er usikkerhed forbundet med going concern, og hvor ledelsen har omtalt dette i årsrapporten. Eks. bilag 9.3.

Mener revisor derimod, at omtalen af usikkerheden ikke er tilstrækkelig, så skal revisor jf. ERKL 6, stk. 2 nr. 3 modificere sin påtegning med et forbehold, da revisor er uenig med ledelsen, grundet den manglende omtale. I praksis vil det ofte forholde sig således, at revisor først kommunikerer til ledelsen, hvori manglerne er, så ledelsen får mulighed for at give de manglende oplysninger i regnskabet og derved undgå et forbehold i påtegningen. Ønsker ledelsen derimod ikke at tilføje de manglende oplysninger til regnskabet, så skal revisor tage forbehold for manglende oplysninger, enten som konklusion med forbehold eller en afkræftende konklusion. Eks. bilag 9.4.

Der er direkte reguleret i ERKL § 6. stk. 2, nr. 4, at revisor altid skal tage et forbehold, hvis regnskabet er aflagt under forudsætning om fortsat drift, men at revisor ikke finder denne forudsætning opfyldt. Som det fremgår af skemaet, er der i denne situation tale om et forbehold med en afkræftende konklusion, hvilket skyldes, at forholdet er så væsentligt og gennemgribende for regnskabet, at det ikke længere giver et retvisende billede. Eks. bilag 9.5. Dette giver god mening, da revisors holdning er, at der ikke er tale om en fortsættende virksomhed, og at aktiverne i stedet skulle være målt til nettorealiseringspriser, hvilket højst sandsynligt vil have en meget negativ indvirkning på regnskabet værdier.

Når revisor er uenig i ledelsens valg af going concern som regnskabsprincip, så er det ikke længere relevant, om ledelsen har lavet en tilstrækkelig eller utilstrækkelig omtale af usikkerhederne, da revisor altid skal give en afkræftende konklusion, uanset omtalen af usikkerheden. Hvis revisor afgiver en afkræftende konklusion, så bør udtalelsen om ledelsesberetningen også indeholde en beskrivelse af dette¹⁰.

Det bemærkes i øvrigt af figur 5, at det som hovedregel ikke er muligt at udtrykke manglende konklusion, hvorfor punktet ikke er at finde i figuren. Dette vil kun være muligt i det særlige tilfælde, hvor ledelsen

¹⁰ "Ny revisionspåtegning – revisionspåtegninger med og uden forbehold og supplerende oplysninger", Revision og Regnskabsvæsen 2012 nr. 2 – 40, Anders Bisgaard og Jesper Seehausen.

enten tilbageholder relevant information vedr. going concern for revisor, eller afviser en anmodning om at fremskaffe revisor et bedre grundlag for vurderingen jf. ISA 570 afsnit 22 og 27¹¹.

4.5.2 Going concern ikke valgt som regnskabsprincip

Når going concern ikke er valgt som regnskabsprincip, så skyldes dette, at ledelsen ikke vurderer, at virksomheden kan fortsætte driften de kommende 12 måneder. Hvis revisor er enig i ledelsens valg, skal revisor give en supplerende oplysning i påtegningen jf. ERKL § 7 stk. 1, hvor der gøres opmærksom på det forhold, at virksomheden ikke kan fortsætte driften, og derfor ikke har aflagt regnskab efter forudsætningen om going concern.

Hvis revisor ikke er enig med ledelsen i, at going concern ikke er valgt som regnskabsprincip, så skal revisor jf. ERKL § 6 stk. 2 nr. 1 afgive en afkræftende konklusion. Den afkræftende konklusion begrundes med, at regnskabet er aflagt efter nettorealisationstværdier, men efter revisors mening burde være aflagt efter de almindelige regler for måling. Derfor bliver revisors konklusion, at regnskabet ikke giver det retvisende billede.

I de to ovenstående tilfælde, hvor going concern ikke er valgt som regnskabsprincip, er det ikke relevant for revisor at vurdere, om ledelsens omtale af usikkerheden er tilstrækkelig.

4.5.3 Udtalelse om ledelsesberetning i relation til going concern

Som tidligere beskrevet i afsnit 3.1.1.1, er der krav om iflg. dansk lovgivning, at ledelsen i nogle typer selskaber og/eller i visse situationer skal afgive en ledelsesberetning. Jf. ERKL § 3 skal revisor udarbejde en udtalelse om denne ledelsesberetning. Der er ikke krav i ERKL om, at revisor skal udføre særskilte handlinger, men revisor skal læse ledelsesberetningen igennem og i tilknytning til påtegningen jf. ERKL § 5 stk. 1 nr. 7, udtale sig om, hvorvidt ledelsesberetningen er i overensstemmelse med det reviderede regnskab. Ledelsesberetningen er ikke omfattet af de internationale revisionsstandarder, da de i sagens natur alene omfatter revision af finansiell information. Ledelsesberetningen indeholder andet end finansiell information og kan derfor ikke revideres.

Ved afgivelsen af revisors konklusion, vil revisionspåtegningen være påvirket af, at den både skal følge kravene i de internationale revisionsstandarder og særlig dansk lovgivning om ledelsesberetningen. Dette har resulteret i en løsning med en todelt erklæring i de tilfælde, hvor der indgår en udtalelse om ledelsesberetningen.

¹¹ "Going concern i revisionspåtegningen", www.fsr.dk af 26/11 2013

I relation til going concern, så har ledelsen pligt til (jf. afsnit 3.1.1.1) i noterne og i ledelsesberetningen at omtale, hvis der er usikkerheder forbundet med going concern forudsætningen. I forbindelse med at ledelsesberetningen for regnskaber med regnskabsstart 1. september 2008 og senere ikke længere skulle revideres, opstod der en problemstilling om, hvor omtalen af usikkerheder vedr. going concern skulle angives i regnskabet. Hvis revisor skulle revidere om going concern forudsætningen var tilstrækkelig opfyldt, så kunne omtalen af usikkerheder ikke længere kun fremgå af ledelsesberetningen, da denne ikke længere var omfattet af revisionen. Konklusionen blev, at omtalen mest hensigtsmæssigt kunne indarbejdes i noterne, så oplysningerne blev en del af årsregnskabet og derved revisionen¹². Derudover var der stadig et krav iflg. ÅRL § 77 og 99 om, at oplysningerne også skulle gives i ledelsesberetningen, for at denne opfylder kravene om en retvisende redegørelse. Dermed skal oplysningerne medtages både i noter og ledelsesberetningen. Det er dog REVU's opfattelse, at det er tilstrækkeligt, hvis ledelsesberetningen indeholder en henvisning til beskrivelserne i noterne. Dette anses som den bedste løsning, men man kan også foretage henvisningen fra noterne til ledelsesberetningen.

Iflg. ERKL § 5, stk. 8 er der krav om, at udtalelsen om ledelsesberetningen skal stå nederst i regnskabspåtegningen med særskilt overskrift – "udtalelse om ledelsesberetningen". Hvis revisor finder, at der er uoverensstemmelser mellem ledelsesberetningen og det reviderede regnskab, skal der oplyses i udtalelse om ledelsesberetningen, hvori uoverensstemmelserne opstår. Hvis der er uoverensstemmelser, så vil revisor i praksis påpege dette til ledelsen inden udtalelsen blive lavet, så ledelsen har mulighed for at rette eventuelle utilsigtede fejl.

4.5.4 Eksempler på revisionspåtegninger i relation til going concern

I afsnit 3.1.3.3 blev der gennemgået en række problemstillinger, som revisor skal være opmærksom på i relation til going concern. Disse tre områder var:

- konstatering af kapitaltab eller negativ egenkapital,
- problemer vedr. finansiering af den fremtidige drift og
- negative pengestrømme.

Med afsæt i 3 ovenstående problemområder, vil dette afsnit, ud fra en række forudsætninger, præsentere tre eksempler på påtegninger med forbehold eller supplerende oplysninger. I alle tre eksempler vil det forudsættes, at ledelsen har udarbejdet en ledelsesberetning og der vil derfor i erklæringen indgå en udtalelse om ledelsesberetningen.

¹² "Oplysninger om usikkerheder om going concern, usikkerheder ved indregning og måling, usædvanlige forhold og efterfølgende begivenheder", FSR 2009. – notat www.fsr.dk

4.5.4.1 Kapitaltab – eksempel på 2 supplerende oplysninger

I dette eksempel er der tale om en virksomhed, som har kapitaltab. Som tidligere beskrevet, så har ledelsen i sådan et tilfælde pligt til, inden for 6 måneder efter kapitaltabet er konstateret, at indkalde og afholde en generalforsamling og redegøre for forholdet. Derudover skal ledelsen stille forslag til, hvordan kapitalen kan reetableres, eller hvis dette ikke er muligt, så træffe beslutning om likvidation. Har ledelsen ikke foretaget dette, så skal revisor jf. ERKL § 7, stk. 2 give en supplerende oplysning vedr. andre forhold, som er en særlig dansk regel.

Ydermere antages det, at der er usikkerhed forbundet med forudsætningen om going concern. Det forudsættes, at regnskabet er aflagt efter forudsætningen om going concern, og revisor er enig heri. Ledelsen har omtalt usikkerheden vedr. going concern i en særskilt note i regnskabet, og i ledelsesberetningen henvises der til denne note. I sådan et tilfælde skal revisor give en supplerende oplysning om forhold i regnskabet.

Der er altså tale om en erklæring med to supplerende oplysninger. Et eksempel på uddrag af en påtegning se ud som følgende:

Konklusion

”Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2013 samt af resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar 2013 – 31. december 2013 i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

”Uden at modificere vores konklusion gør vi opmærksom på, at der er betydelig usikkerhed om selskabets evne til at fortsætte driften. Vi henviser til note 1 i regnskabet, hvoraf det fremgår, at selskabet i indeværende regnskabsår har tabt over halvdelen af selskabskapitalen.”

Erklæring i henhold til anden lovgivning og øvrige regulering

Supplerende oplysninger vedrørende andre forhold

Selskabet har tabt over halvdelen af selskabskapitalen. I strid med selskabslovens §119 er der ikke indkaldt til generalforsamling indenfor lovens tidsfrist på 6 måneder efter at det er konstateret, at selskabets egenkapital udgør mindre end halvdelen af den tegnede selskabskapital, hvorved ledelsen kan ifalde ansvar.”¹³

¹³ Eksemplet er taget fra REVU's udtalelse om supplerende oplysninger i den uafhængige revisors erklæring, 2012

4.5.4.2 Problemer vedr. finansiering – eksempel på forbehold

Dette eksempel tager udgangspunkt i et selskab, hvor banken har opsagt selskabets kredit, og selskabet har ikke kunne skaffe tilsagn om alternativ finansiering. Regnskabet er aflagt efter forudsætningen om going concern, og revisor er enig i denne betragtning, da selskabets likviditetsbudget ikke viser negative pengestrømme i længere tid af gangen. Derfor burde det være muligt for virksomheden at fremskaffe den alternative finansiering i tid, men der er stadig usikkerhed forbundet hermed. Der vurderes af revisor, at forholdet er væsentligt, men ikke gennemgribende for regnskabet. Ledelsen ønsker dog ikke at omtale problemerne vedr. den manglende sikkerhed i regnskabet eller i ledelsesberetningen. Revisor er derfor nødt til at afgive en konklusion med forbehold, som ses i følgende eksempel (uddrag af påtegning):

Forbehold

Grundlag for konklusion med forbehold

”Selskabets aftaler om finansiering udløber, og restgælden forfalder den 20. februar 2014. Selskabet har ikke været i stand til at genforhandle eller opnå ny finansiering. Denne situation tyder på, at der er en væsentlig usikkerhed, der kan rejse betydelig tvivl om selskabets mulighed for at fortsætte driften, hvorfor selskabet kan være ude af stand til at realisere sine aktiver og indfri sine forpligtelser, som led i den normale drift. Årsregnskabet giver ikke fyldestgørende oplysning om dette forhold.

Konklusion med forbehold

”Det er vores opfattelse, at årsregnskabet, bortset fra indvirkningerne af det forhold, der er beskrevet i grundlaget for konklusion med forbehold, giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2013 samt af resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar 2013 – 31. december 2013 i overensstemmelse med årsregnskabsloven¹⁴.

4.5.4.3 Negative pengestrømme – eksempel på afkræftende konklusion

I dette eksempel forudsættes det, at selskabet gennem længere tid har haft negative pengestrømme og selskabets kredit er trukket til maksimum. Der er ikke mulighed for yderligere kredit hos pengeinstituttet. Selskabets omsætning har været dalende, og periodebalancen frem til påtegningens dato viser stort underskud. Ledelsen har aflagt regnskabet under forudsætning om fortsat drift på baggrund af, at der er overskud på deres drifts- og likviditetsbudgetter. Revisor mener, at disse budgetter er urealistiske grundet bl.a. periodebalancen frem til påtegningens dato. Revisor vurderer, at der er tale om væsentlige og gennemgribende forhold og er ikke enig i det valgte regnskabsprincip. Ledelsen har ikke ønsket at ændre

¹⁴ Eksemplet er taget fra REVU's udtalelse om modifikationer til konklusionen i den uafhængige revisors erklæring

regnskabsprincip. Revisor skal derfor afgive en påtegning med afkræftende konklusion. Eksempel på uddrag af regnskabspåtegning:

Forbehold

Grundlag for afkræftende konklusion

”Ledelsen har aflagt regnskabet under forudsætning om fortsat drift. Af note 1 om efterfølgende begivenheder fremgår, at begivenheder indtrådt efter balancedatoen ikke gør det muligt for selskabet at fortsætte driften, hvorfor ledelsen har indgivet konkursbegæring. Regnskabet burde i overensstemmelse med årsregnskabsloven været udarbejdet under hensyntagen til den forestående afvikling og anvendt regnskabspraksis for indregning og måling af selskabets aktiver og forpligtelser ændret i overensstemmelse hermed. Det har ikke været muligt at opgøre indvirkningen heraf på årsregnskabet.”

Afkræftende konklusion

”Det er vores opfattelse, at årsregnskabet, som følge af betydeligheden af det forhold, der er beskrevet i grundlaget for afkræftende konklusion, ikke giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2013 samt af resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar 2013 – 31. december 2013 i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Det er vores opfattelse, at generalforsamlingen ikke bør godkende regnskabet”¹⁵

4.6 Delkonklusion

Revisorloven fastlægger de overordnede bestemmelser for revisors påtegning, hvor revisor afgiver sin konklusion på den udførte revision. De mere specifikke regler til revisionspåtegningens indhold og opbygning findes i Erklæringsbekendtgørelsen og de internationale standarder – IAS 700, 705 og 706. Revisionspåtegningen skal både overholde kravene angivet i Erklæringsbekendtgørelsen og i de internationale standarder.

Såfremt revisor skal udtrykke et forbehold i påtegningen, så skal et forbehold altid stå før konklusionen, da et forbehold påvirker selve konklusionens indhold. I de tilfælde hvor der ikke er taget forbehold, skal det tydeligt fremgå af påtegningen, at revisionen ikke har givet anledning til forbehold.

Der findes to typer af forbehold. Enten skyldes forbeholdet uenighed med ledelsen eller skyldes forbeholdet, at revisor ikke har kunnet skaffe sig et tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis. I begge tilfælde skal revisor vurdere, hvorvidt forholdene er væsentlige og gennemgribende, da det er afgørende for

¹⁵ Eksemplet er taget fra REVU's udtalelse om modifikationer til konklusionen i den uafhængige revisors erklæring

konklusionen. Man opererer med 3 forskellige konklusionsudfald, en konklusion med forbehold, konklusion kan ikke udtrykkes og en afkræftende konklusion.

Supplerende oplysninger er reguleret i Erklæringsbekendtgørelsen, hvor der findes to former for supplerende oplysninger: supplerende oplysninger vedr. forhold i regnskabet eller supplerende oplysninger vedr. andre forhold. Den sidstnævnte er et specielt dansk krav, og er ikke at finde i de internationale standarder. Den foreskriver, at revisor skal give en supplerende oplysning, hvis der ikke er overholdt særlig dansk lovgivning.

I de internationale standarder findes der også to former for supplerende oplysninger, supplerende oplysninger vedr. forståelsen af regnskabet og supplerende oplysninger vedr. forståelse af revisionen. Forståelsen af regnskabet dækker over den samme type af supplerende oplysning som Erklæringsbekendtgørelsen foreskriver vedr. forhold i regnskabet. Dette betyder, at der i alt er tre former for supplerende oplysninger.

Hvis regnskabet er aflagt under forudsætning om going concern, men der er usikkerheder forbundet hermed, så skal ledelsen indarbejde en tilstrækkelig omtale af denne usikkerhed i ledelsesberetningen og noterne. Hvis revisor er enig i betragtningen og finder en tilstrækkelig omtale af dette, så skal revisor give en supplerende oplysning. Hvis revisor ikke mener omtalen er tilstrækkelig, så skal revisor give et forbehold eller en afkræftende konklusion, da revisor er uenig med ledelsen.

Revisor skal tage et forbehold med afkræftende konklusion, hvis regnskabet er aflagt under forudsætningen om going concern, men revisor ikke mener forudsætningen er opfyldt. I disse tilfælde skelnes der ikke til om forholdet er væsentligt og gennemgribende, der skal altid tages et forbehold.

Hvis regnskabet ikke er aflagt under forudsætningen om going concern, og revisor er enig i vurderingen, så skal revisor give en supplerende oplysning i påtegningen, hvor der gøres opmærksom på, at virksomheden ikke kan fortsætte driften. Hvis revisor ikke er enig med ledelsen, men vurderer at regnskabet skulle være aflagt efter forudsætningen om going concern, så skal revisor give en afkræftende konklusion, da regnskabet er aflagt efter nettorealisationsværdier, og det efter revisors vurdering burde være aflagt efter de almindelige regler for måling.

I de tilfælde hvor der ikke er usikkerheder forbundet med forudsætningen om going concern, der skal revisor hverken give forbehold eller supplerende oplysninger.

5. Analyse af regnskaber

Dette afsnit omhandler en analyse af årsrapporter for selskaber i Randers Retskreds, som er gået konkurs i perioden 1/7 2012 til 30/6 2013.

5.1 Dataindsamling og behandling

Dataindsamlingen er foretaget ved søgning på Statstidendes hjemmeside, hvor der for perioden 1/7 2012 til 30/6 2013 er afsagt 148 konkursdekreter for selskaber i Randers Retskreds. Ved søgningen fremkommer både personer og selskaber. I denne analyse er de personlige virksomheder fravalgt, da der ikke foretages revision heraf. Ingen af de 148 selskaber har efterfølgende tilbagetrukket dekretet. Denne oplysning er ligeledes fundet ved søgning på Statstidendes hjemmeside, under ophævelse af dekreter. Af de 148 selskaber indgår 1 I/S og 2 SMBA'er. Disse typer af selskaber er underlagt specifikke krav til regnskabsudarbejdelse og revision og afviger derfor fra det "typiske" selskab, hvorfor disse er udtrukket af stikprøven. Derfor er den samlede stikprøve på i alt 145 selskaber.

Af søgningen på Statstidende fremgår dato for selskabernes dekret, CVR.nr., navn og adresse. Seneste regnskab for hvert af selskaberne er fundet ved søgning på "Greens Go"¹⁶. Her kan man ved søgning på CVR. nr. finde årsrapporterne i PDF-versioner, som er indsendt og offentliggjort til Erhvervsstyrelsen. Søgningen er foretaget på CVR.nr., da denne er unik for selskabet, da den er tildelt ved stiftelse, mens selskabets navn kan være ændret undervejs.

Af de 145 selskaber er der 30, som aldrig har offentliggjort et regnskab, da de er nået at gå konkurs inden og 12 selskaber, som har fravalgt revision. Disse 30 selskaber, som ikke har aflagt regnskab, vil kun for de dele, hvor det er relevant, blive inddraget i analysen.

For de 145 selskaber er data fra henholdsvis statstidende og årsrapporterne indtastet i regneark til brug for analysen. Følgende oplysninger er oplistet i regnearket:

¹⁶ <http://abon.greens.dk>

Figur 7. Ikke-finansielle og finansielle oplysninger i årsrapporten oplistet i regneark til analysen

Ikke-finansielle oplysn. i årsrapporten	Finansielle oplysninger i årsrapporten
Navn CVR Selskabsform Regnskabsperiode Dekretdato Stiftelses år/alder Branchekode Forbehold vedr. going concern Supplerende opl. vedr. going concern Fravalg af revision	Årets resultat før skat Egenkapital Udbytte Afkastningsgrad Egenkapitalens forrentning Soliditetsgrad Likviditetsgrad

Kilde: Egen udarbejdelse

Oplysninger er primært udvalgt ud fra de kriterier, som ISA 570 jf. afsnit 4.1.3.2.1 angiver som mulige indikationer for usikkerheder vedr. going concern. Som tidligere nævnt er listen i ISA 570 afsnit A2 ikke udtømmende. Derfor er data for f.eks. selskabsform, stiftelses år/alder og branchekoder også udvalgt ud fra en formodning om, at disse variabler også kunne have indflydelse for usikkerheder vedr. going concern. Der er flere af punkterne afgivet i ISA 570 afsnit A2, som det ikke er muligt at læse ud af regnskaberne, derfor er der naturligt kun medtaget de oplysninger, som kunne læses direkte af årsrapporten og muligt at anvende til analyseformål.

Oplysninger til feltet stiftelses år/alder var det ikke muligt at finde i alle årsrapporterne. De manglende oplysninger er fundet på cvr.dk ved søgning på CVR. nr., hvor man kan se stiftelsesdato og offentliggjorte regnskaber og dermed alder på selskabet.

Oplysninger for branche er også foretaget ud fra opslag på cvr.dk, hvor branchekode er opgivet.

Afkastningsgrad, egenkapitalens forrentning, soliditetsgrad og likviditetsgrad er ikke direkte angivet i årsrapporterne, så nøgletallene er udregnet på baggrund af data for samlede aktiver, resultat før skat m.v.

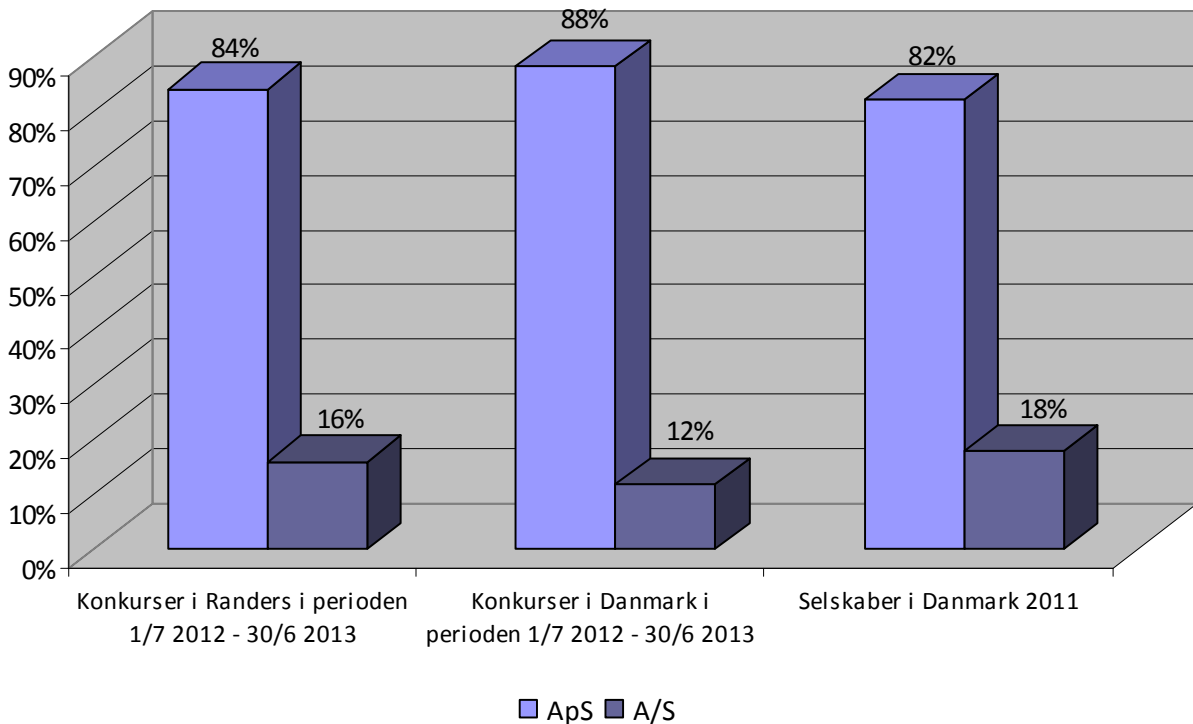
5.2 Ikke-finansielle oplysninger i årsrapporten

Denne del af analysen vil koncentrere sig om de generelle forhold og ikke-finansielle oplysninger, der fremgår af dataindsamlingen. Disse forhold er f.eks. selskabsform, selskabets alder, dato for konkursdekret, forbehold og evt. supplerende oplysninger/forbehold i regnskabet m.v.

5.2.1 Selskabsform

Det kunne være interessant at undersøge, om det enten er A/S'er eller ApS' som har størst sandsynlighed for at gå konkurs. I datagrundlaget er medtaget den fulde stikprøve på 145 selskaber, der kan opstilles i følgende graf:

Diagram 1. Konkursfordelt på selskabsform

Som det ses af diagrammet, så er der 122 anpartsselskaber, som er gået konkurs i retskreds Randers i perioden 1/7 2012 – 30/6 2013, svarende til 84 %, mens der er 23 aktieselskaber svarende til 16 %. Dette stemmer nogenlunde overens med den procentfordeling, som er gældende for de selskaber, som eksisterede i 2011, hvilket dermed betyder, at der er flere anpartsselskaber, som går konkurs end aktieselskaber, alene ud fra den årsag at der eksisterer flere anpartsselskaber end aktieselskaber. Det stemmer også overens med den fordeling man ser på landsplan, hvilket kan ses, hvis man kigger på samtlige konkurs i Danmark for perioden 1/7 2012 – 30/6 2013¹⁷.

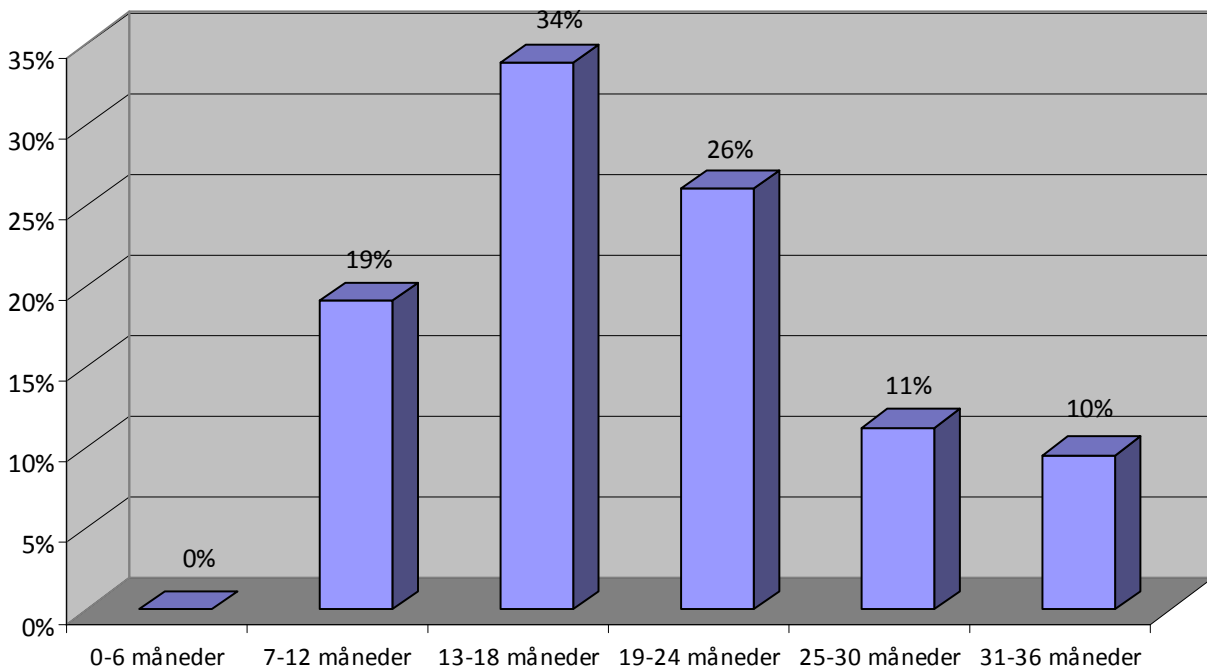
Derved kan det konkluderes, at der ikke er større sandsynlighed for, at et anpartsselskab går konkurs end et aktieselskab set i forhold til den samlede population.

¹⁷ Oplysninger om konkurs i Danmark i 2011 er fundet via statistikbanken, mens samlede konkurs i Danmark i perioden 1/7 2012 – 30/6 2013 er fundet via statstidende efter samme princip som stikprøvens data.

5.2.2 Dekretdato

Revisor skal som tidligere beskrevet i afsnit 5.5, afgive en revisionspåtegning i relation til om going concern vurderes opfyldt for det kommende regnskabsår. Derfor er det interessant at se, hvor lang tid der går fra den seneste aflagte årsrapport til datoen for konkursdekretet. Dette er sammenfattet i nedenstående figur.

Diagram 2. Antal måneder fra balancedato for seneste aflagte årsrapport til dekretdato

Det ses af ovenstående figur, at der i stikprøven slet ikke er sket nogen konkurser inden for de første 6 måneder. Dette hænger naturligt sammen med, at selskaberne (klasse B & C) først skal aflægge regnskabet seneste 5 måneder efter balancedagen jf. ÅRL § 138. Der er i alt 19 % af selskaberne, som går konkurs inden for det første år, mens hele 60 % går konkurs inden for 1-2 år efter balancedagen for seneste aflagte årsregnskab. De resterende 21 % går konkurs efter 2-3 år.

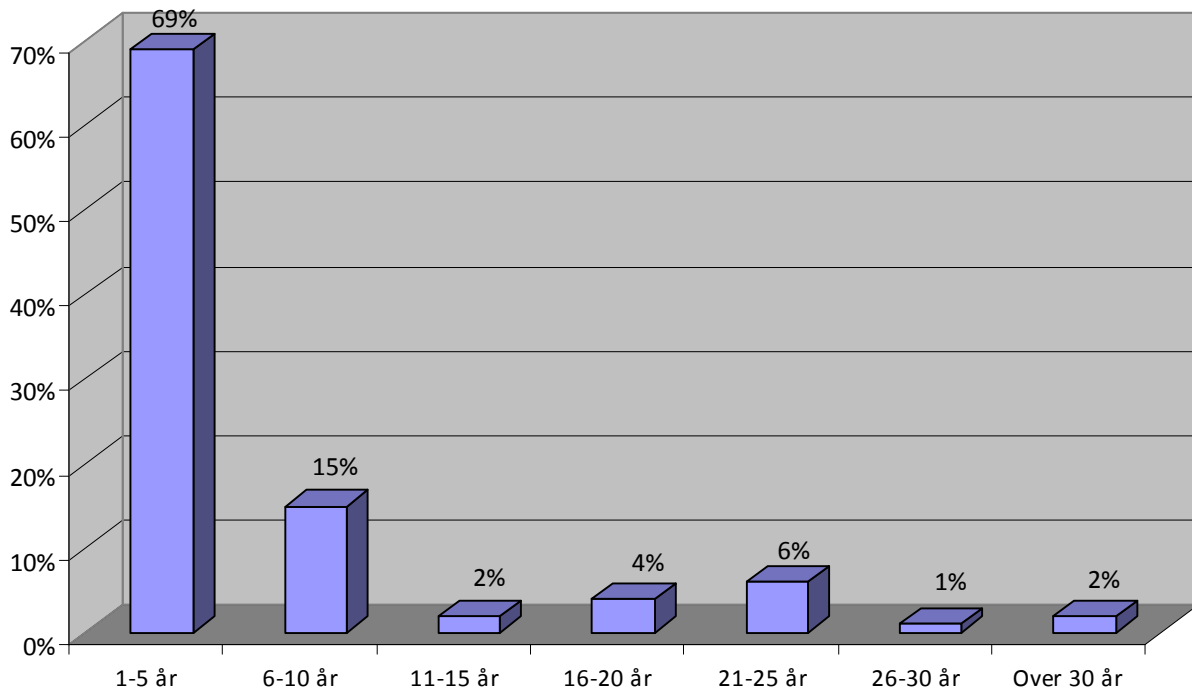
Med andre ord, er der altså 19 % af selskaberne, som er gået konkurs inden for det første år, og det er disse 19%, som er relevante at kigge på i forhold til revisors forbehold eller supplerende oplysning angående going concern, da denne vurdering løber et år frem. De resterende 81% går først konkurs efter den tidsperiode, som revisor skal erklære sig om, men dette er ikke ensbetydende med, at der ikke kan være forbehold eller supplerende oplysning vedr. going concern i den seneste påtegning, da der allerede på tidligere tidspunkter kan have været indikationer på usikkerheder vedr. going concern.

Denne rapport er afgrænset fra at se på, hvorvidt der er fejl i revisors påtegninger, så dette vil ikke blive behandlet. Der kan blot konstateres, at 81% af selskaberne ikke har aflagt et regnskab for det seneste regnskabsår, forinden de går konkurs.

5.2.3 Selskabets alder/regnskabsår

Det kunne være interessant at se på selskabets alder ved det seneste aflagte regnskab, for at teste om dette havde nogen sammenhæng til konkurs. Resultatet er sammenfattet i nedenstående figur, som tager udgangspunkt i alle 145 selskaber.

Diagram 3. Selskabets alder ud fra seneste aflagte regnskab

Af figuren ses en klar sammenhæng mellem selskabets alder og konkurs. 69 % af alle selskaber går konkurs inden for de første 5 leveår (tallene inkluderer selskaber som aldrig har aflagt regnskab, svarende til 20%). Konklusionen må klart være at jo yngre et selskab er, jo større chance er der for at selskabet vil gå konkurs i Randers og omegn. Dermed er det et parameter, som ikke er oplyst i ISA 570, men som revisor alligevel bør have i baghovedet, når der skal foretages en vurdering af om virksomheden er going concern.

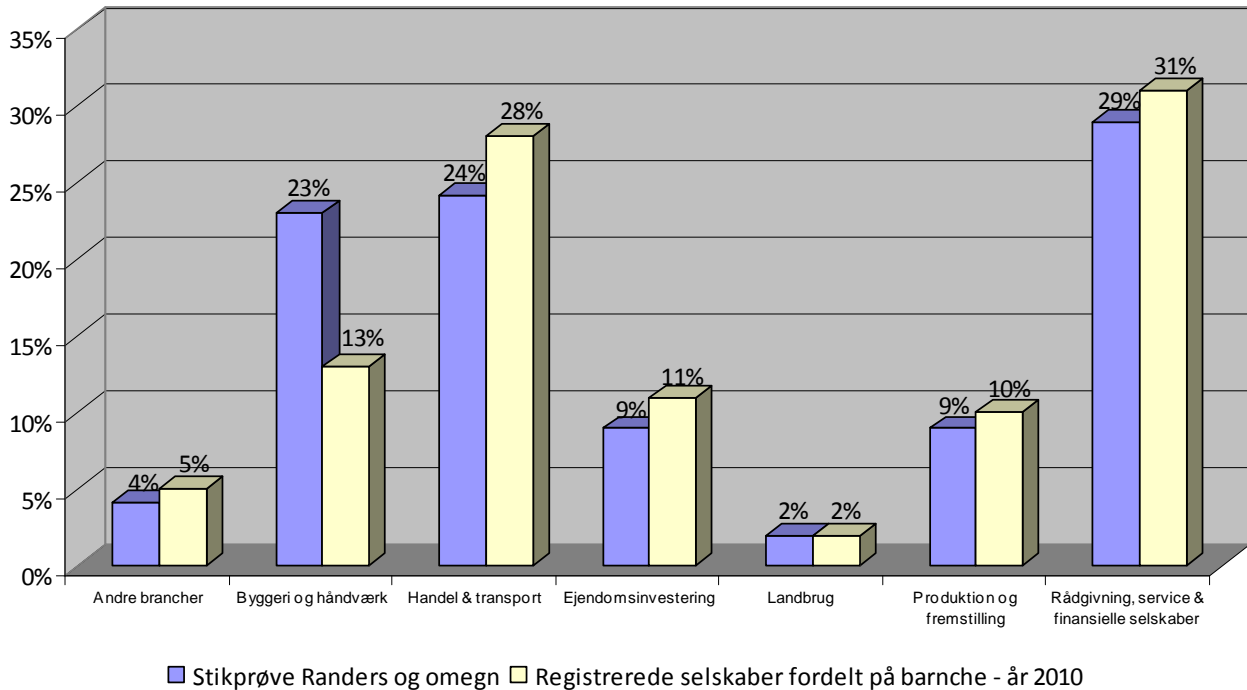
5.2.4 Branche

Der har været meget omtale i medierne om at specielt brancher som byggeri, ejendomsinvesteringer og landbrug har været hårdt ramt af den finansielle krise. En analyse fra FSR og eStatistik bekræfter, at brancher som detailhandel og industri har været hårdt ramt¹⁸. Derfor kunne det være interessant, om man ud fra de konkursramte selskaber i Randers og omegn, kunne sige noget om, hvilke brancher der primært var ramt af going concern problematikken.

¹⁸ "Færre arbejdspladser går tabt ved konkurser", www.fsr.dk 2013

Ud fra branche oplyst i årsrapporterne i de udvalgte regnskaber eller branchekoder ved opslag i CVR.dk, er der foretaget en opdeling af de væsentligste brancher i følgende graf. Til sammenligning er der ved opslag på Danmarks Statistik fundet en opdeling af samtlige danske selskaber fordelt fra brancher.

Diagram 4. Fordeling af brancher

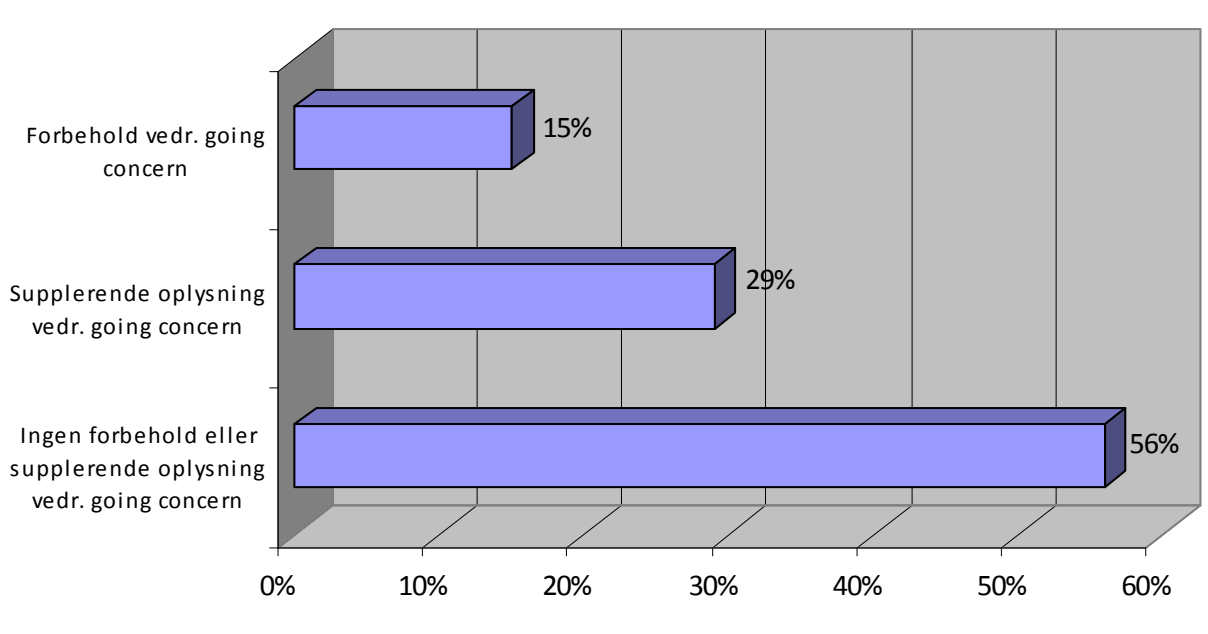
Som det ses af figuren, så er det primært brancherne "Byggeri og håndværk", "Handel og transport" og "Rådgivning, service og holdingselskaber" som er gået konkurs i Randers og omegn, mens der er overraskende få selskaber indenfor "Ejendomsinvestering" og "Landbrug". Man kunne derfor foranlediges til at tro, at de førstnævnte selskaber havde større sandsynlighed for at gå konkurs. Men sammenligner man resultaterne med den samlede population af selskaber i Danmark, ses det tydeligt, at det stort set er den samme procentuelle andel af brancher, der går konkurs, på nær "Byggeri og håndværk". I stikprøve for Randers og omegn er 23% af de selskaber, som er gået konkurs inden for brancherne "Byggeri og håndværk", mens brancherne på landsplan kun udgør 13%. Der er altså større sandsynlighed for, at selskaberne inden for denne branche går konkurs, hvilket også stemmer overens med forventningen om, at disse brancher har det hårdt for tiden. Omvendt kan man også konkludere, at der for brancherne "Ejendomsinvestering" og "Landbrug" ikke er større sandsynlighed for at de disse går konkurs, da antallet af konkurser stemmer overens med den procentuelle andel af selskaber inden for brancherne. Konklusionen af stikprøven for Randers og omegn er derfor, at der er større sandsynlighed for, at branchen "Byggeri og håndværk" går konkurs, og at revisor dermed bør være ekstra opmærksom på selskaber inden for denne

branche i sin vurdering af going concern. Det bemærkes i øvrigt, at branche er ikke oplyst i ISA 570, som et forhold revisor bør have fokus på i sin revision af going concern.

5.2.5 Forbehold eller supplerende oplysning vedr. going concern

Forbehold eller supplerende oplysning vedr. going concern er et direkte signal om, at virksomheden har usikkerheder forbundet med den fortsatte drift. En analyse foretaget af FSR viser, at revisorerne i årsrapporterne for 2012 har taget flere forbehold og supplerende oplysninger vedr. going concern end tidligere år¹⁹. I en undersøgelse fra FSR og Beierholm havde 60 % af de konkursramte selskaber i 2011 et forbehold eller en supplerende oplysning vedr. going concern²⁰. Derfor er revisionspåtegningerne i årsrapporterne i stikprøven analyseret, og forbehold samt supplerende oplysninger vedr. going concern er identificeret.

Diagram 5. Forbehold eller supplerende oplysninger vedr. going concern

Ud af de 115 selskaber, hvor der var aflagt regnskab, var der 12 selskaber, som havde fravalgt revision. Derfor ender stikprøven på 103 regnskaber. Af disse selskaber var der 15%, som havde forbehold vedr. going concern, og 29% som havde supplerende oplysning vedr. going concern. Det har ikke været muligt at finde data for den samlede population af selskaber med angivelse af fordeling over forbehold og supplerende oplysninger vedr. going concern, så det er ikke muligt at konkludere, hvorvidt stikprøven stemmer til populationen af aflagte regnskaber. Opgaven afgrænser sig fra at behandle evt. fejl i revisionspåtegningen, men det er bemærkelsesværdigt, at hele 56% af selskaberne, der er gået konkurs,

¹⁹ "Stadig flere advarselsflag ved virksomhedernes fortsatte drift", www.fsr.dk 2013

²⁰ "Analyse: Going Concern – revisors evne til at vurdere virksomhedernes fortsatte drift", FSR og Beierholm 2013

hverken har forbehold eller supplerende oplysning angående going concern. Stikprøven for Randers og omegn afviger derfor også markant fra undersøgelsen af årsrapporterne for 2011, hvor hele 60 % af de konkursramte selskaber havde enten forbehold eller supplerende oplysning vedr. going concern. Dette betyder ikke nødvendigvis, at der er fejl i alle påtegningerne. Indikationerne for going concern kan være indtrådt efter aflæggelse af regnskabet, og en hurtig konkurs kan være indtrådt. En anden årsagsforklaring kan være, at det seneste offentliggjorte årsrapport ligger 1-3 år tilbage i tid før konkurs er indtrådt, og det er disse regnskaber, som er anvendt i stikprøven.

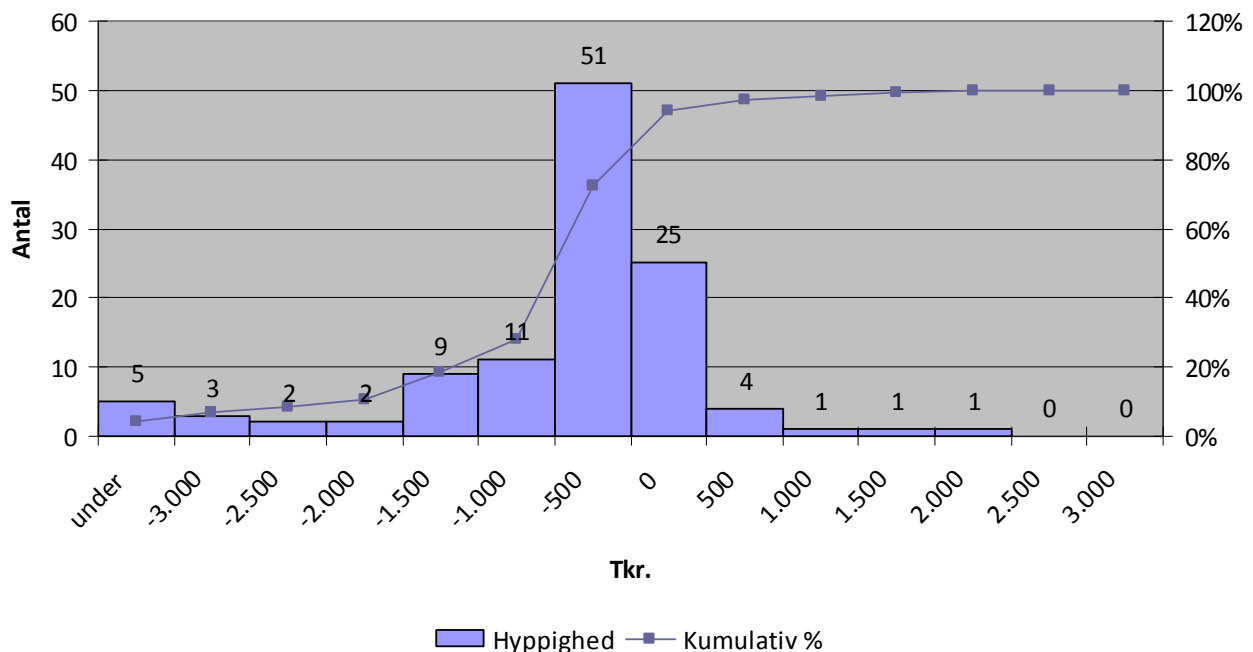
5.3 Finansielle oplysninger i årsrapporten

Den næste del af analysen omhandler de finansielle oplysninger i årsrapporten. Der er udvalgt en række nøgletal samt regnskabstal fra årsrapporten ud fra eksemplerne i ISA 570, pkt. A2, som er analyseret.

5.3.1 Årets resultat før skat

Der må være en klar formodning om, at årets resultat før skat vil være dårligere for stikprøven af selskaber gået konkurs end selskaber, som ikke har problemer med going concern. En undersøgelse foretaget af FSR og Experian viser, at ca. 37% af de samlede danske selskaber havde underskud i deres årsrapport for 2012²¹.

Diagram 6. Histogram for årets resultat før skat

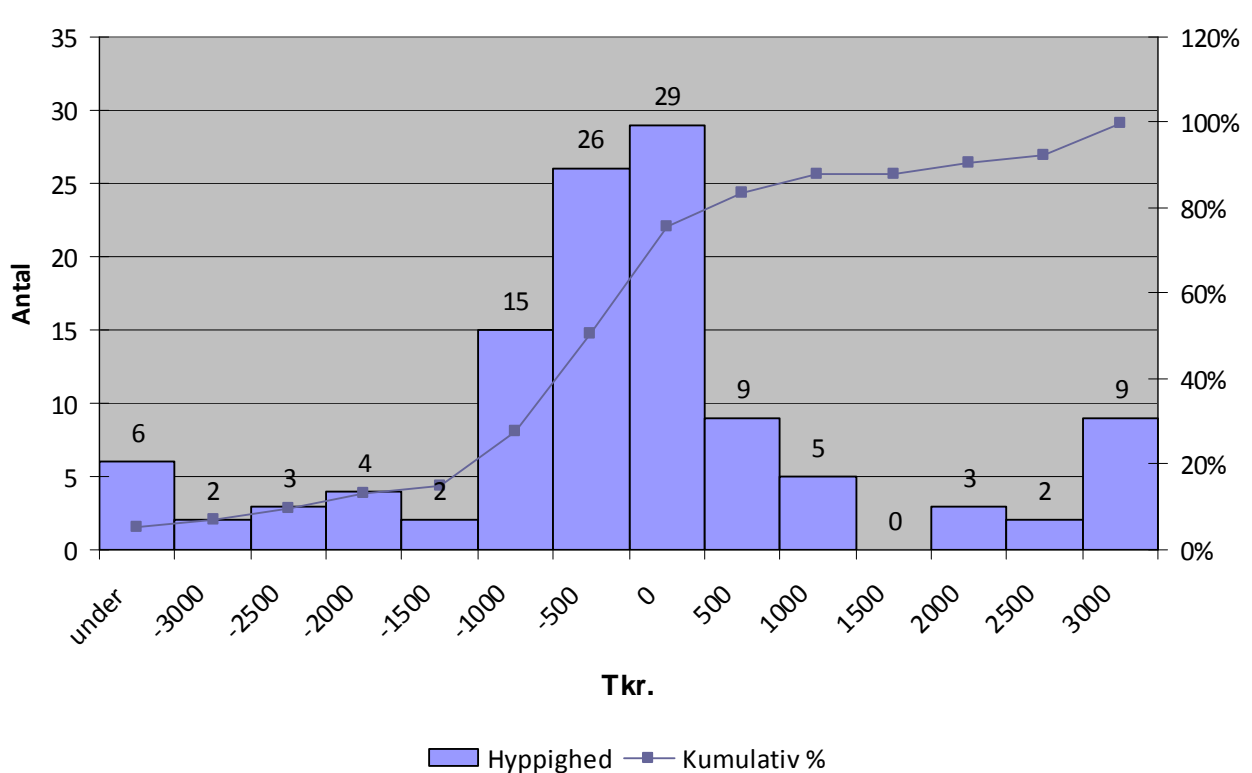
²¹ "FSR – analyse: Udvikling i underskud og egenkapital i de danske selskaber", www.fsr.dk 2013.

Af histogrammet ses en overvægt af selskaber med negativt resultat før skat. Hele 97% af selskaberne har et resultat der er mindre end kr. 500.000 og 72% har et negativt resultat. En middelværdi på kr. -729.708, bekræfter også, at stikprøverne generelt har dårlige resultater før skat. Konklusionen er dermed, at stikprøven bekræfter, at revisor bør være særligt opmærksom på årets resultat før skat ved sin vurdering af going concern.

5.3.2 Egenkapital

Egenkapitalen bør være helt central ved vurderingen af going concern, da den fortæller noget om, hvor solid virksomheden er. En undersøgelse af FSR og Experian viser, at ca. 26 % af de samlede danske selskaber havde kapitaltab (egenkapital under lovens mindstekrav) i deres årsrapport for 2012²². Derfor forventes det, at stikprøven af selskaber gået konkurs i Randers og omegn har lave egenkapitaler.

Diagram 7. Histogram over egenkapital

Histogrammet viser, at en stor andel af selskaberne har en egenkapital mellem tkr. -500 og tkr. 500, altså en egenkapital som ikke kan betegnes som værende særlig solid. 50% af selskaberne har decideret negativ egenkapital, hvilket giver et stærkt udtryk for, at netop egenkapitalen er særdeles afgørende ved vurderingen af going concern. Dette bekræftes også af en middelværdi på kr. -69.769. Konklusionen er

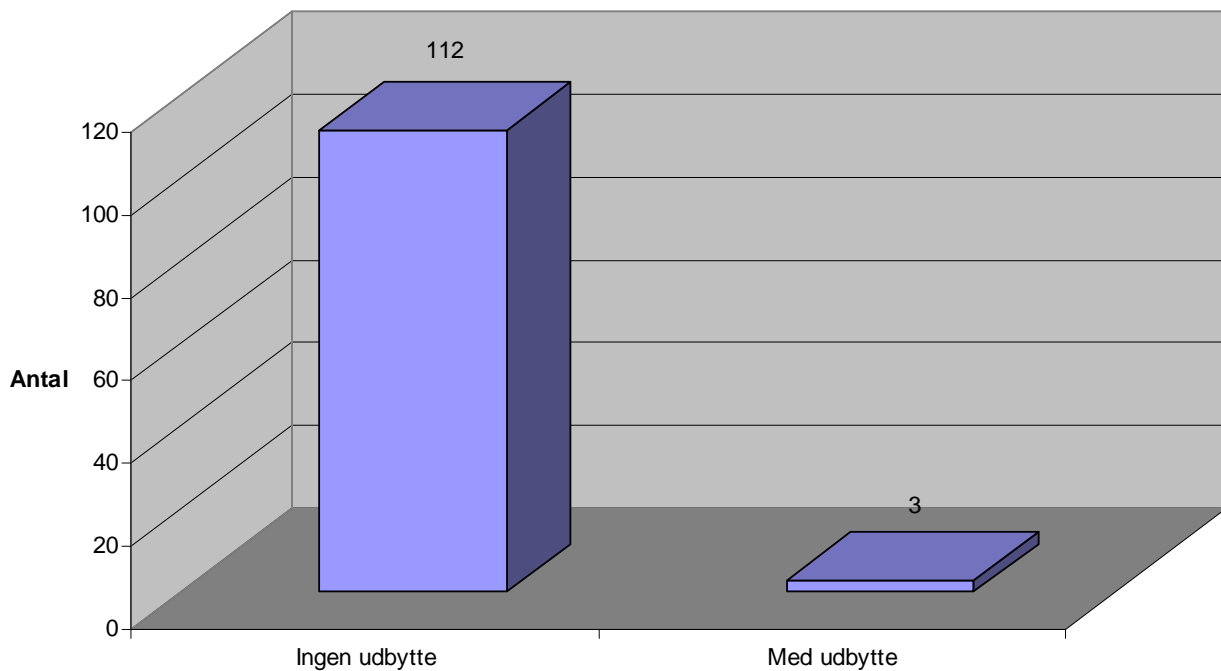
²² "FSR – analyse: Udvikling i underskud og egenkapital i de danske selskaber", www.fsr.dk 2013.

derfor, at revisor bør være særdeles opmærksom på egenkapitalen, som er afgørende for vurderingen af going concern.

5.3.3 Udbytte

Hvis en virksomhed ikke har overskud eller har problemer med likviditeten og/eller egenkapitalen, så vil der sjældent udloddes udbytte til ejerne. Derfor er formodningen, at der i stikprøven vil være en meget lille andel af selskaber, som har udloddet udbytte.

Diagram 8. Fordeling over selskaber med udloddet udbytte i året

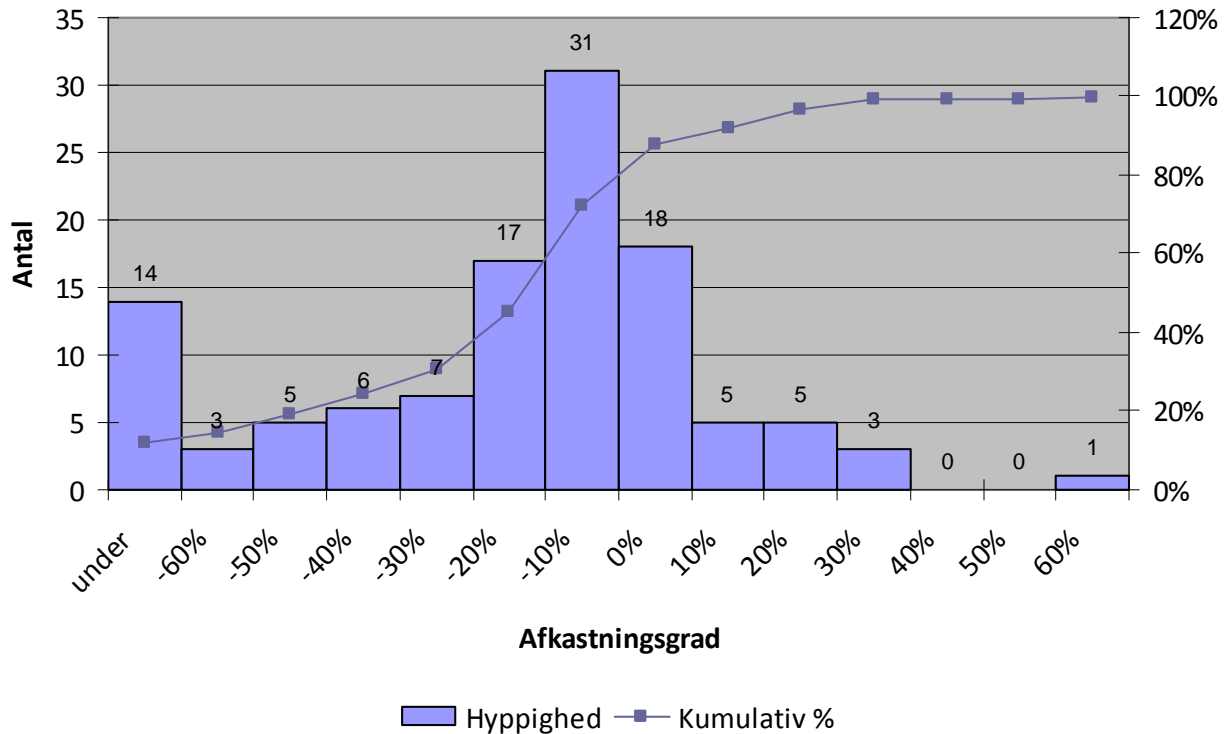

Der er kun 3 ud af 115 selskaber, som har udloddet udbytte, hvilket bekræfter vores formodning om, at selskaber med problemer med going concern sjældent udlodder udbytte. Konklusionen er derfor, at revisor bør være opmærksom på, om der er udloddet udbytte for året ved vurderingen af going concern.

5.3.4 Afkastningsgrad

Afkastningsgraden viser, hvor god virksomheden er til at skabe overskud ud fra de aktiver, den har til rådighed. Afkastningsgraden er som bekendt afhængig af resultatet, og da vi tidligere har konkluderet, at resultatet giver en indikation for om virksomheden er going concern, er forventningen også, at afkastningsgraden vil være lav i de udvalgte selskaber i stikprøven.

Diagram 9. Histogram over afkastningsgrad

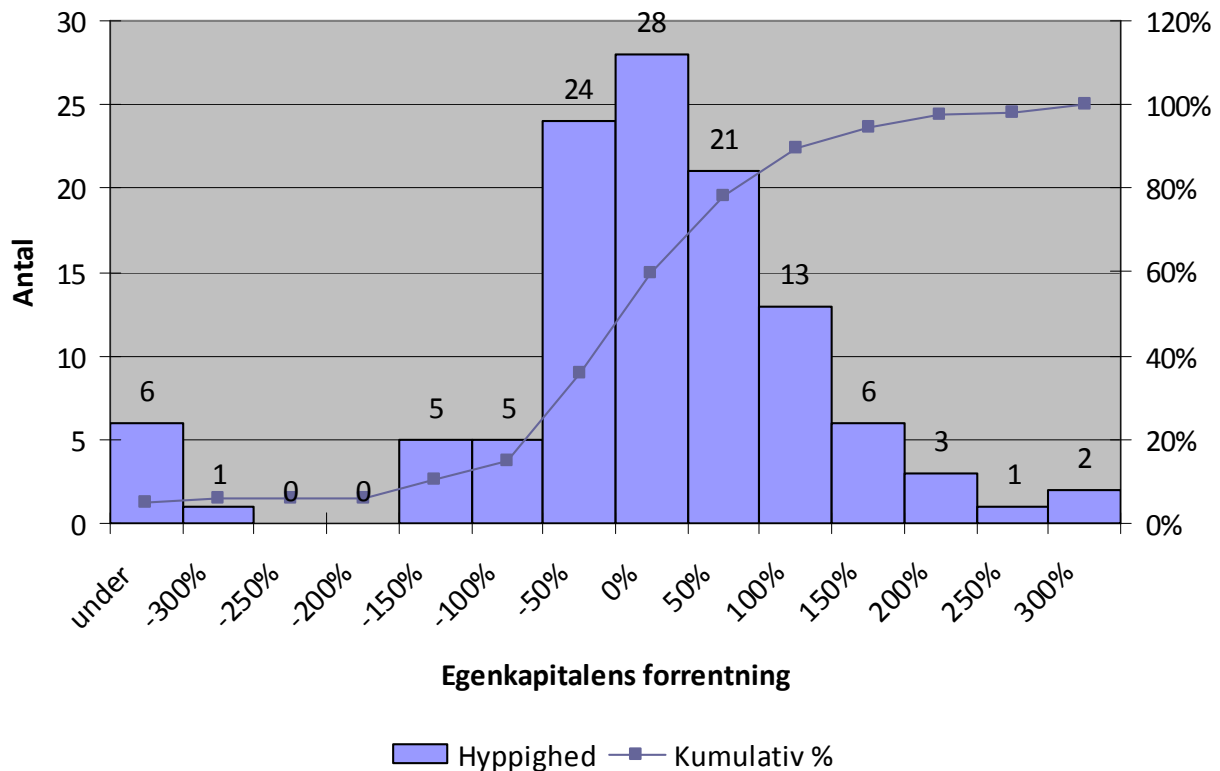

Som det ses af grafen, er der en overvægt af selskaber, som har negativ afkastningsgrad. Hele 72% af selskaberne har negativ afkastningsgrad. Konklusionen er, at afkastningsgraden har afgørende betydning for de konkursramte selskaber, og revisor bør derfor være opmærksom på denne i sin vurdering af going concern.

5.3.5 Egenkapitalens forrentning

Egenkapitalens forrentning indikerer, hvor dygtig selskaberne har været til at forrente de penge, som ejerne har investeret i selskabet. Når virksomheder er gået konkurs, må man formode, at selskaberne har været dårlige til at forrente ejernes penge, og at der dermed er lave tal for egenkapitalens forrentning.

Diagram 9. Histogram over egenkapitalens forrentning

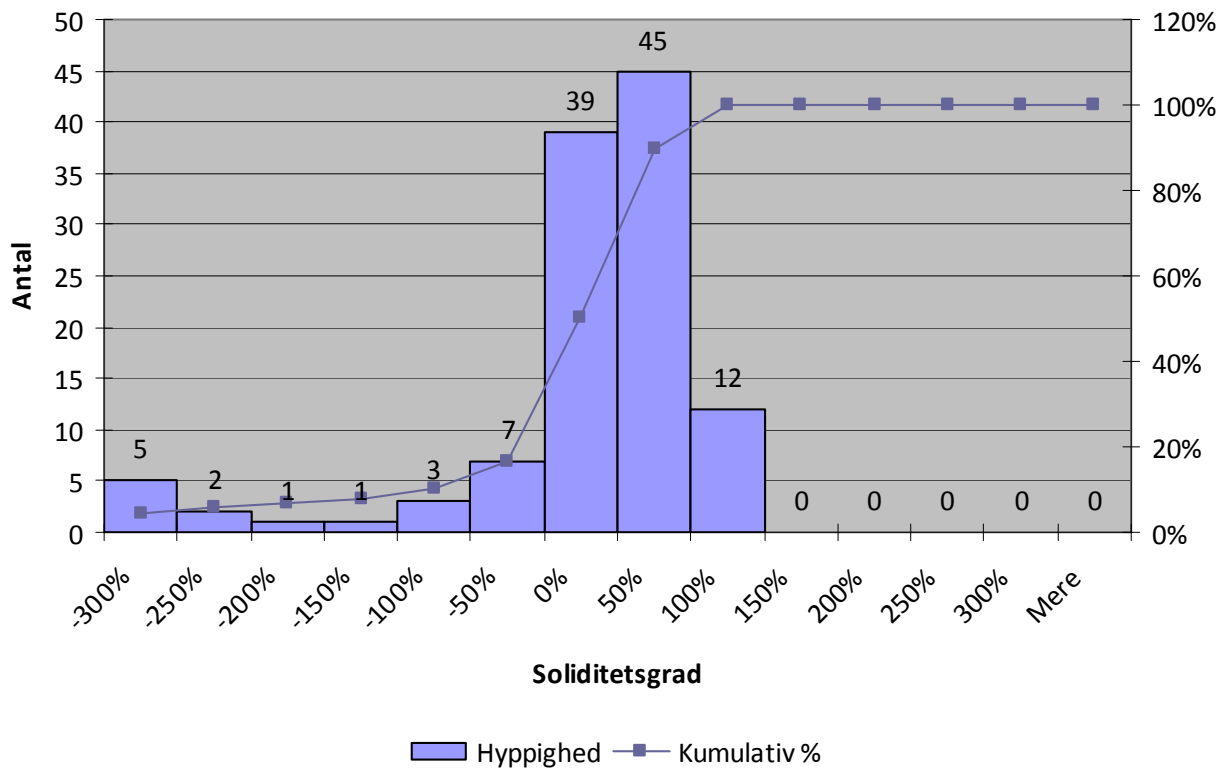

Af histogrammet ses, at egenkapitalens forrentning primært ligger mellem -50 % og 200 %. 35 % af selskaberne har negativ egenkapitalforrentning, mens de resterende 65% har positiv egenkapitalforrentning. Det er svært at konkludere noget ud fra dette resultat, da 65% af selskaberne har positive tal for egenkapitalens forrentning, og alligevel er de gået konkurs. Det er i denne sammenhæng også vigtigt at påpege, at rapporterne er aflagt 1-3 år før den egentligt konkurs er deklareret, da det er den seneste offentliggjorte årsrapport, som er anvendt i stikprøven. Hvis selskaberne ikke har haft en tilstrækkelig solid egenkapital til at stå imod et evt. underskud, så har dette også være medvirkende til konkurs. Konklusionen bliver, at selv om stikprøven ikke giver stærke beviser for, at selskabernes har dårlige tal for egenkapitalens forrentning, så vil det logisk set altid være et tal, som revisor bør være opmærksom på.

5.3.6 Soliditetsgrad

Soliditetsgraden bruges til at vurdere værdien i virksomheden. Jo flere af sine midler en virksomhed har belånt/ikke har til disponering, jo lavere soliditetsgrad. Derfor er formodningen, at de konkursramte selskaber i stikprøven vil have lave soliditetsgrader.

Diagram 11. Histogram over soliditetsgrad

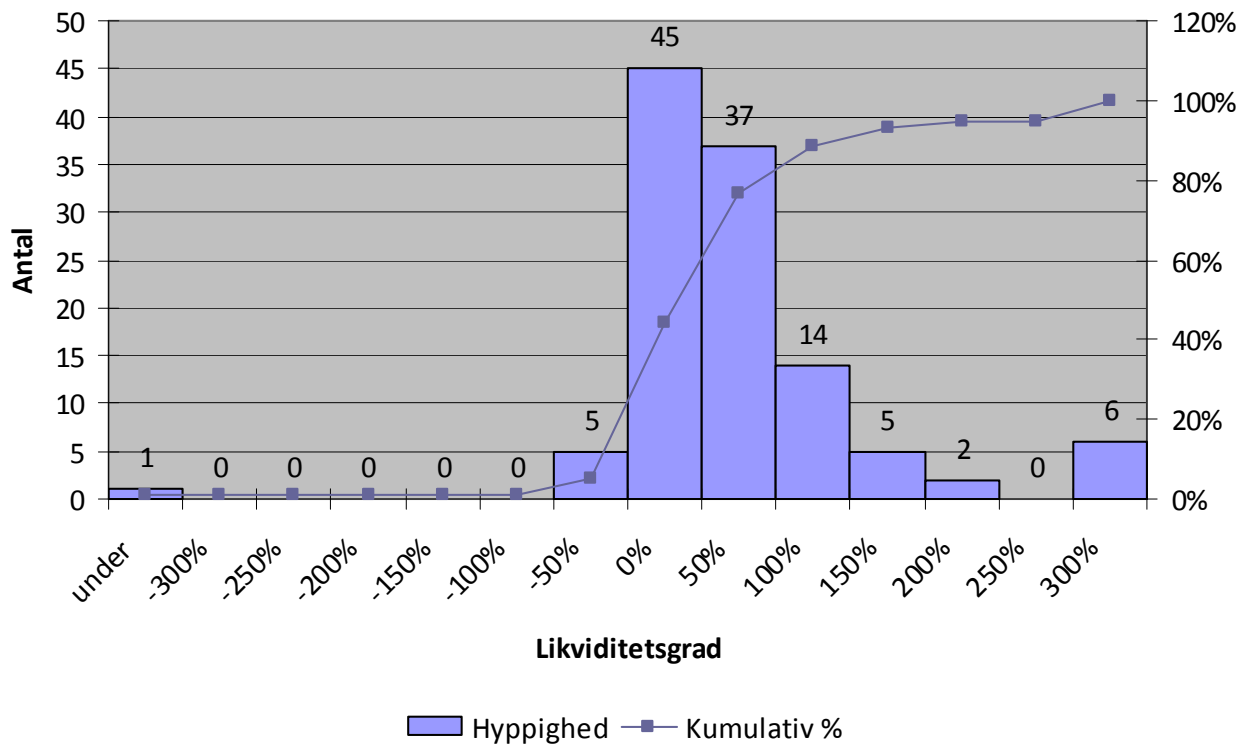

På histogrammet ses det, at 50% af selskaberne har negativ soliditetsgrad, mens de resterende 50% ligger mellem 0 og 150%. Vi kan derfor konkludere, at revisor bør være opmærksom på soliditetsgraden ved vurdering af going concern.

5.3.7 Likviditetsgrad

Likviditetsgraden udtrykker virksomhedens evne til at opfylde sine kortfristede forpligtelser. Når virksomheder går konkurs, skyldes det ofte, at de er pressede på likviditeten²³, så derfor er der en forventning om, at stikprøven vil have lave likviditetsgrader.

Diagram 12. Histogram over likviditetsgrad

88 af selskaberne, svarende til 77% har en likviditetsgrad under 100%, hvilket vil sige, at de ikke har omsætningsaktiver nok til at betale den kortfristede gæld på en gang. Derfor kan der konkluderes, at også likviditetsgraden er et nøgletal, som revisor bør være opmærksom på ved vurdering af going concern.

²³ "Going Concern I revisionsprocessen – hvordan i praksis?", Stig Hartmann og Anni Haraszuk, 2013

5.4 Resultater af analyse

I analysen af de udvalgte data gav næsten alle indikationer på usikkerheder vedr. going concern. Det var kun data for selskabsform og dekretdato, som ikke gav nogen sammenhæng til konkurs. På alle øvrige data gav analysen indikationer for, at der var sammenhæng til konkurs, og at revisor derfor burde være opmærksom på disse. De testede data kan sammenfattes i nedenstående tabel. Disse data vil kunne anvendes i den følgende regressionsanalyse.

Figur 8. Oplysninger i årsrapporten som giver indikationer på usikkerheder ved going concern

Ikke-finansielle oplysn. i årsrapporten	Finansielle oplysninger i årsrapporten
Stiftelses år/alder	Årets resultat før skat
Branchekode	Egenkapital
Forbehold vedr. going concern	Udbytte
Supplerende opl. vedr. going concern	Afkastningsgrad
Fravalg af revision	Egenkapitalens forrentning
	Soliditetsgrad
	Likviditetsgrad

Kilde: egen udarbejdelse

Selskabets alder og branchekode er ikke medtaget under ISA 570 som værende punkter, som revisor bør være opmærksom i sin vurdering af going concern, men ifølge analysen er der indikationer for, at disse har indflydelse for going concern. Jo yngre et selskab er, jo større chance er der for, at et selskab vil gå konkurs. Såfremt selskaberne arbejder indenfor branchen "Byggeri og håndværk", så er der større sandsynlighed for at selskabet vil gå konkurs. De resterende variabler stemmer overens med de oplyste forhold i ISA 570.

5.5 Regressionsanalyse

Ud fra resultaterne af analysen kunne det være interessant at undersøge, om man ud fra en multipel regression kunne finde en modelmæssig sammenhæng mellem konkurs og de udvalgte data fra årsrapporterne. I analysen fandtes en række ikke finansielle og finansielle oplysninger i årsrapporten, som revisor ud fra stikprøvens resultater burde være opmærksom på ved sin vurdering af going concern. Men i ovenstående analyse er resultaterne analyseret enkeltvis og uafhængigt af hinanden, selvom enkelte af de finansielle tal til en vis grad afhænger af hinanden. Derfor kunne man ud fra en multipel regressionsanalyse, finde ud af, hvor stor forklaringsgrad de enkelte oplysninger gav til going concern.

Til regressionsanalysen bruges stikprøven på de 115 selskaber, som er gået konkurs og aflagt mindst et regnskab.

5.5.1 Den afhængige variabel

For et opstille en multipel regression skal der først findes en afhængig variabel. Den afhængige variabel skal være et udtryk for konkurs eller usikkerheder i forbindelse med going concern. Det mest kendte årsag til konkurs er manglende likviditet, enten pga. pengeinstituttet har opsagt kreditten, eller fordi selskabet ikke kan få bevilliget nye kreditter eller lån²⁴. Men dette kan ikke nødvendigvis læses i årsrapporten, hvorfor manglende likviditet ikke kan anvendes som afhængig variabel. Den mest forklarende variabel for de konkursramte selskaber i stikprøven, mener jeg, er egenkapitalen, da det som oftest er den, som giver det tydeligste målbare resultat for usikkerheder ved going concern. Analysen i det foregående afsnit viste også stærk sammenhæng mellem de konkursramte selskaber og en negativ eller lav egenkapital. Derfor er egenkapitalen udvalgt som den afhængige variabel, mens de resterende parametre fundet i analysen, som revisor bør se på ved going concern, vil indgå som de forklarende variable. Ved opstilling af modellen ønskes at finde ud af, hvilke variable, som er forklarende for egenkapitalen i de konkursramte selskaber og dermed forklarende for usikkerhed vedr. going concern.

Der arbejder ud fra følgende overordnede model for populationen²⁵:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + \varepsilon$$

med følgende model for stikprøven: $y = b_0 + b_1 x_1 + b_2 x_2 + \dots + b_k x_k + \varepsilon$

Regressionsligningen dermed: $\hat{y}_i = b_0 + b_1 x_1 + b_2 x_2 + \dots + b_k x_k$

Der gælder følgende generelle forudsætninger for multipel regression:

- fejlvariablen ε er approksimativt normalfordelt
- $V(\varepsilon)$ er konstant, dvs. der er varianshomogenitet/homoskedasticitet
- $Cov(\varepsilon_i, \varepsilon_j) = 0$ for $i \neq j$, dvs. at fejlleddene skal være uafhængige (dette gælder kun tidsseriemodeller, hvilket ikke er gældende for vores data)
- $E(\varepsilon) = 0$, dvs. fejlleddene skal have middelværdien 0

Ydermere testes der for multikollinearitet, dvs. om de forklarende variable korrelerer. Multikollinearitet testes forud for analysen, mens forudsætningerne testes efter opstilling af den endelige model.

²⁴ Survey – Sundhedstilstanden i dansk erhvervsliv, FSR side 11

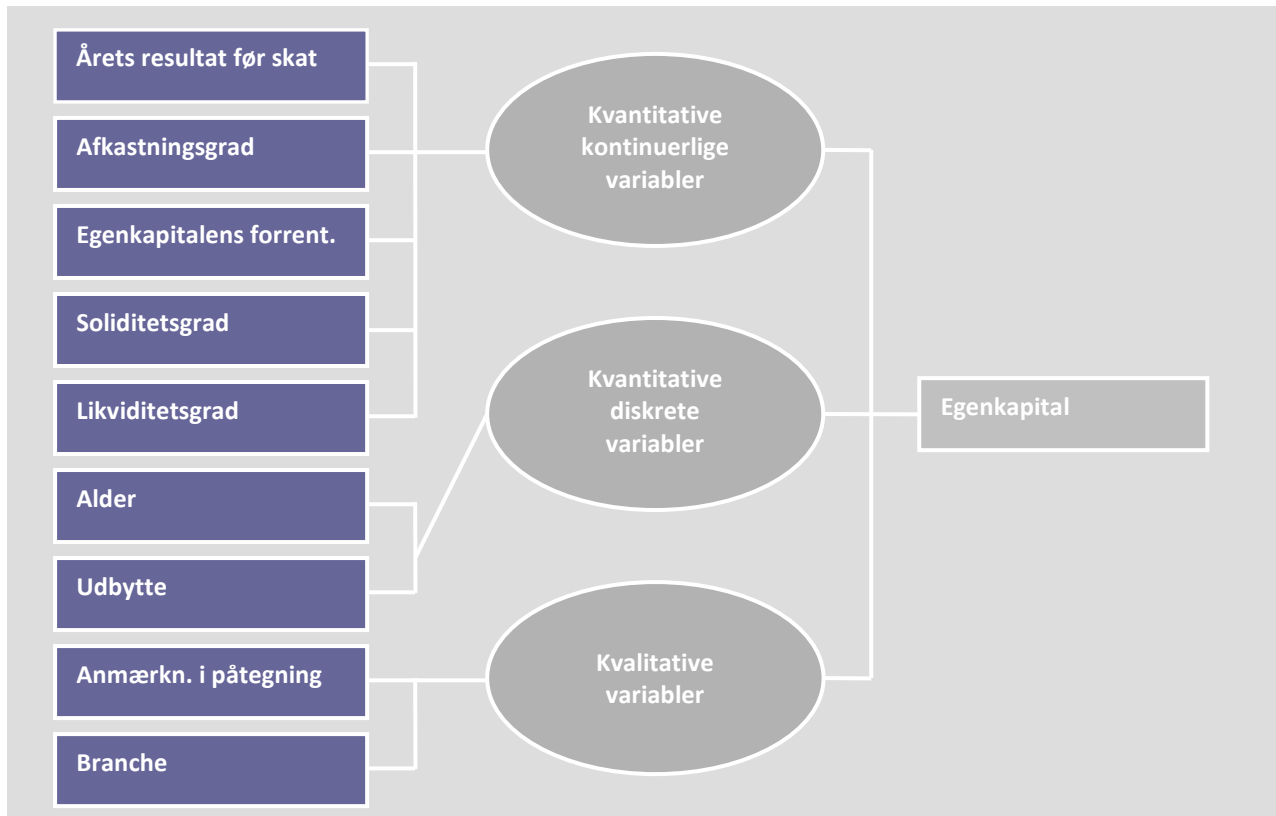
²⁵ Statistics for management and economic, Keller side 627-628

5.5.2 De forklarende variabler

Den afhængige variabel (y) er som tidligere beskrevet således egenkapitalen.

De forklarende variabler (x) er vist i nedenstående figur:

Figur 9. Sammenhængen mellem de uafhængige variabel og den afhængige variabel

Kilde: Egen udarbejdelse

De 9 ovenstående variabler er valgt ud fra den foregående analyse, da denne gav formodning om, at disse variabler kan have indflydelse på going concern og dermed egenkapitalen. De første 7 variabler er kvantitative variabler, mens de sidste 2 er kvalitative variabler. De 2 kvalitative variabler skal, for de kan anvendes i analysen, omkodes til dummyvariabler. Er der eks. tale om et selskab med forbehold vedr. going concern, så gives værdien 1, mens værdien 0 gives, når der ikke er et forhold vedr. going concern.

Variablen "anmærkning i revisionspåtegning" har jeg omkodet i 3 variabler, da der er tale om en kvalitativ variabel:

β_8 : Forbehold vedr. going concern

β_9 : Supplerende vedr. going concern

β_{10} : Fravalg af revision

Variablen "branche" har jeg opdelt i branchekoderne, som er anvendt i analysen jf. afsnit 5.2.4. Jeg har dog fravalgt landbrug og andre brancher, da der var meget få observationer i de to kategorier:

β_{11} : Byggeri og håndværk

β_{12} : Handel og transport

β_{13} : Ejendomsinvestering

β_{14} : Produktion og fremstilling

β_{15} : Rådgivning, service og holdingselskaber

5.5.3 Outliers og korrelationsmatrice

For at få en mere retvisende model har jeg valgt at fjerne outliers på den afhængige variabel "egenkapital", som ligger mere end 3 standardafvigelser fra gennemsnittet. Stikprøven reduceres da med 3 selskaber, og jeg får en ny stikprøvestørrelse på $n = 112$.

Inden jeg påbegynder den endelige regressionsanalyse, vælger jeg at teste variablerne for korrelation jf. forudsætningerne. I bilag 9.7 har jeg opstillet en korrelationsmatrice, hvor jeg har undersøgt, hvor stor korrelation der er mellem de valgte variabler. Ingen af variablerne har en værdi over 0,5 og forudsætningen for multikollinearitet er dermed opfyldt. Der er ingen af variablerne som korrelerer.

5.5.4 Modelberegninger

Ud fra ovenstående kan den egentlige regressionsanalyse nu påbegyndes. Der anvendes følgende model:

Egenkapital=

$$\begin{aligned} &\beta_0 + \beta_1 \text{Åretsresultatførskat} + \beta_2 \text{Afkastningsgrad} + \beta_3 \text{EKforrentning} + \beta_4 \text{Soliditetsgrad} + \\ &\beta_5 \text{Likviditetsgrad} + \beta_6 \text{Alder} + \beta_7 \text{Udbytte} + \beta_8 \text{Forbehold} + \beta_9 \text{SuppGC} + \beta_{10} \text{Fravalgrevision} + \\ &\beta_{11} \text{Byggeri \& håndværk} + \beta_{12} \text{Handel \& Transport} + \beta_{13} \text{Ejendomsinvestering} + \beta_{14} \text{Produktion \& Fremstilling} + \\ &\beta_{15} \text{Rådgivning, Service \& Holding} + \varepsilon \end{aligned}$$

Modellens overordnede validitet testes vha. en F-test²⁶, hvor der testes, om der er mindst en variabel, der giver forklaringsgrad til egenkapitalen. Der opstilles følgende hypotese:

$$H_0 : \beta_1 + \beta_2 + \beta_3 + \beta_4 + \beta_5 + \beta_6 + \beta_7 + \beta_8 + \beta_9 + \beta_{10} + \beta_{11} + \beta_{12} + \beta_{13} + \beta_{14} + \beta_{15} = 0$$

$$H_1 : \text{mindst én } \beta_j \neq 0$$

²⁶ Statistics for management and economic, Keller side 633-635

Der arbejdes med et signifikansniveau på 5 %. Regressionsanalysen udarbejdes i Excel med følgende output:

Tabel 1. Anava resumeoutput ved start af regression

<i>Regressionsstatistik</i>				
Multipel R		0,717084368		
R-kvadreret		0,51420999		
Justeret R-kvadreret		0,438305302		
Standardfejl		1647758,84		
Observationer		112		

ANOVA				
	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>
Regression	15	2,759E+14	1,839E+13	6,774416671
Residual	96	2,607E+14	2,715E+12	
I alt	111	5,365E+14		

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>
Skæring	769270,85	992233,61	0,7753	0,4401
Årets resultat før skat	-0,19	0,06	-3,3925	0,0010
Afkastningsgrad	53068,15	78914,71	0,6725	0,5029
Egenkapitalens forrentning	-69269,29	67960,68	-1,0193	0,3106
Soliditetsgrad	24912,17	4898,46	5,0857	0,0000
Likviditetsgrad	5361,48	21098,46	0,2541	0,7999
Alder	-98,93	20494,52	-0,0048	0,9962
Udbytte for året	12,26	2,86	4,2938	0,0000
Forbehold vedr. going concern	-1960640,02	511192,26	-3,8354	0,0002
Suppl. oplysning vedr. going concern	-830696,43	389234,77	-2,1342	0,0354
Fravalg af revision	-586502,12	565957,63	-1,0363	0,3027
Byggeri og håndværk	-336335,48	1031877,17	-0,3259	0,7452
Handel og transport	-238259,61	1033554,63	-0,2305	0,8182
Ejendomsinvestering	59415,74	1106548,77	0,0537	0,9573
Produktion og fremstilling	-299008,26	1093994,77	-0,2733	0,7852
Rådgivning, service og holdingselskaber	-152008,90	1029295,66	-0,1477	0,8829

Testvariablen på 6,7744 vurderes i forhold til den kritiske værdi $F > F_{\alpha, v_1, v_2} = F_{0,05,15,112} = 1,76$.

Da 6,7744 >> 1,77 forkastes H_0 . Det betyder, at modellen som helhed kan anvendes, da der er mindst en variabel, som er forklarende for egenkapitalen.

De enkelte variabler i modellen skal nu testes på, hvor stor forklaringsgrad de giver til egenkapitalen, hvilket sker ud fra en t-test²⁷. Der opstilles følgende hypotese:

$$H_0 : \beta_i = 0$$

$$H_1 : \beta_i \neq 0$$

²⁷ Statistics for management and economic, Keller side 626-632

Der arbejdes med et signifikansniveau på 5 %. Det ses af ovenstående resumeoutput, at variabelen alder er den mindst signifikante med en p-værdi på 0,9962, og bidrager dermed ikke med en tilstrækkelig forklaringsgrad. Derfor foretages regressionsanalysen nu uden denne variabel. Det nye output (jf. bilag 9.8) viser, at variabelen Ejendomsinvestering har en p-værdi på 0,9572, og i næste trin af analysen fravælges således denne variabel. Fravælgelsen af variabler fortsættes efter størrelsen af deres p-værdi (variabler med den største p-værdi fravælges først), til alle variabelernes p-værdier er under signifikansniveauet på 0,05. Det betyder, at variablerne fjernes i rækkefølgen; Likviditetsgrad, Rådgivning, service & holdingselskaber, Handel & Transport, Produktion & Fremstilling, Byggeri & Håndværk, Afkastningsgrad, Egenkapitalens forrentning, Fravalg af revision. Hele processen er vist i bilag 9.9-9.16. Til slut opnås følgende model, hvis output er vist nedenfor:

Tabel 2. Anava resumeoutput med signifikante variabler

<i>Regressionsstatistik</i>				
Multipel R		0,703576035		
R-kvadreret		0,495019237		
Justeret R-kvadreret		0,47119939		
Standardfejl		1598782,778		
Observationer		112		

ANOVA				
	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>
Regression	5	2,65602E+14	5,31205E+13	20,78179728
Residual	106	2,70947E+14	2,55611E+12	
I alt	111	5,3655E+14		

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>
Skæring	454337,37	197919,17	2,2956	0,0237
Årets resultat før skat	-0,20	0,05	-3,7782	0,0003
Soliditetsgrad	26343,27	4072,12	6,4692	0,0000
Udbytte for året	12,83	2,63	4,8807	0,0000
Forbehold vedr. going concern	-1990502,25	453208,08	-4,3920	0,0000
Supplerende oplysning vedr. going concern	-752123,24	352385,68	-2,1344	0,0351

Alle variablerne er nu signifikante og regressionslinie bliver:

$$\hat{y}_i = 454.337,37 - 0,20 \text{ Årets resultat før skat} + 26.343,27 \text{ Soliditetsgrad} + 12,83 \text{ Udbytte for året} \\ - 1.990.502,25 \text{ Forbehold vedr. going concern} - 752.123,24 \text{ Supplerende oplysning vedr. going concern}$$

Inden jeg fortsætter med at teste forudsætningerne og efterfølgende tolke på resultaterne, er jeg nødt til at tolke på variabelen "Årets resultat før skat". Ud fra modellen kan man se, at årets resultat før skat har en indflydelse på -0,2 pr. kr. på egenkapitalen pr. tjent krone. Resultatet for denne variabel virker ikke logisk, da selskaber med eks. et overskud på kr. 1.000.000, ville bidrage med en negativ værdi til egenkapital på kr.

200.000, dvs. en debitering på egenkapitalen. Omvendt ville et selskab med underskud bidrage med en positiv værdi til egenkapitalen, dvs. en kreditering på egenkapitalen. Forklaringen for hvorfor regressionsanalysen fremkommer med værdien for denne variabel er, at der udelukkende er tale om selskaber, som er gået konkurs. Der er således mange selskaber med negative egenkapitaler, som alligevel har præsteret positive resultater i den seneste aflagte årsrapport. Der er tilsvarende mange selskaber, som har store underskud, med stadig har positive egenkapitaler. Disse situationer bidrager til den ulogiske værdi for variabelen "Årets resultat før skat". Modellen kan ikke måle, at der eks. i årsrapporten er sket en forbedring af den negative egenkapital ved et positivt resultat, den konstaterer blot at der er positiv resultat og negativ egenkapital. Havde stikprøven i stedet både indeholdt selskaber, som stadig var i drift og selskaber, som var gået konkurs, så er det min overbevisning, såfremt variabelen var fundet signifikant i testen, at den også bidrog med en logisk værdi til egenkapitalen. Dvs. hvis et selskab havde overskud, så bidrog det også positivt til egenkapitalen. For at modellen skal give mening, har jeg derfor valgt at fjerne variabelen "resultat før skat". Der kører derfor en ny regression, hvor denne variabel fjernes.

Tabel 3. Anava resumeoutput til endelig regressionslinie

<i>Regressionsstatistik</i>	
Multipel R	0,6535
R-kvadreret	0,4270
Justeret R-kvadreret	0,4056
Standardfejl	1695060,4782
Observationer	112

ANOVA				
	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>
Regression	4	2,29114E+14	5,72785E+13	19,93523688
Residual	107	3,07436E+14	2,87323E+12	
I alt	111	5,3655E+14		

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>
Skæring	579755,84	206865,30	2,80257656	0,006019679
Soliditetsgrad	26495,65	4317,13	6,137329943	1,44564E-08
Udbytte for året	13,36	2,78	4,799737725	5,18241E-06
Forbehold vedr. going concern	-1846096,98	478788,26	-3,855769083	0,0001973
Supplerende oplysning vedr. going concern	-811054,19	373239,96	-2,173010044	0,031985301

Efter "resultat før skat" er fjernet, bliver den endelige regressionslinie:

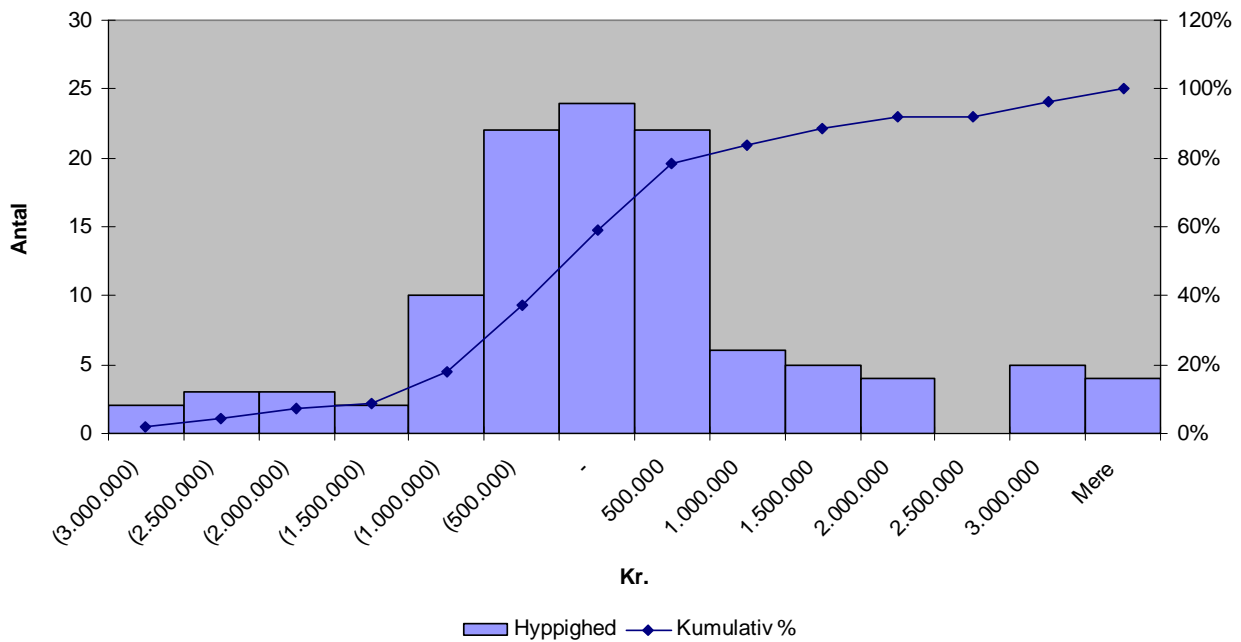
$$\hat{y}_i = 579.755,84 + 26.495,65 \text{ Soliditetsgrad} + 13,36 \text{ Udbytte for året} - 1.846.096,98 \text{ Forbehold vedr. going concern} - 811.054,19 \text{ Supplerende oplysning vedr. going concern}$$

5.5.5 Test af forudsætninger

5.5.5.1 Normalfordeling

Første forudsætning jeg tester er jf. afsnit 5.5.1, om residualerne er normalfordelte. Følgende diagram viser et histogram over residualerne:

Diagram 13. Histogram over residualer

Der er svært ud fra histogrammet at vurdere, om residualerne er normalfordelte. Derfor udføres der også en goodness-of-fit test²⁸.

Der opstilles følgende hypotese:

H_0 : Residualerne er normalfordelt.

H_1 : Residualerne er ikke normalfordelt.

Der testes ved et signifikansniveau på 5 %.

Der arbejdes ud fra følgende model – chi-fordelingen:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(f_i - e_i)^2}{e_i}, \quad \nu = k - 1$$

²⁸ Statistics for management and economic, Keller side 551-555

I nedenstående tabel er resultaterne for goodness-of-fit testen gengivet. f_i er residualernes observerede udfald, mens e_i er de forventede udfald.

Tabel 4. Goodness-of-fit

	f_i	e_i	$\frac{(f_i - e_i)^2}{e_i}$
1 Std.	93 (83,03%)	76,384 (68.2%)	3,6145
1-2 Std.	15 (13,39%)	30,016 (26.8%)	7,5120
>2 Std.	4 (3,57%)	5,6 (5%)	0,4571
Total	112	112	11,5836

Som det ses af tabellen, så er χ^2 lig med 11,5836. Denne værdi skal sammenlignes med den kritiske værdi:

$$\chi_{\alpha, k-1}^2 = \chi_{0,05,2}^2 = 5,99147$$

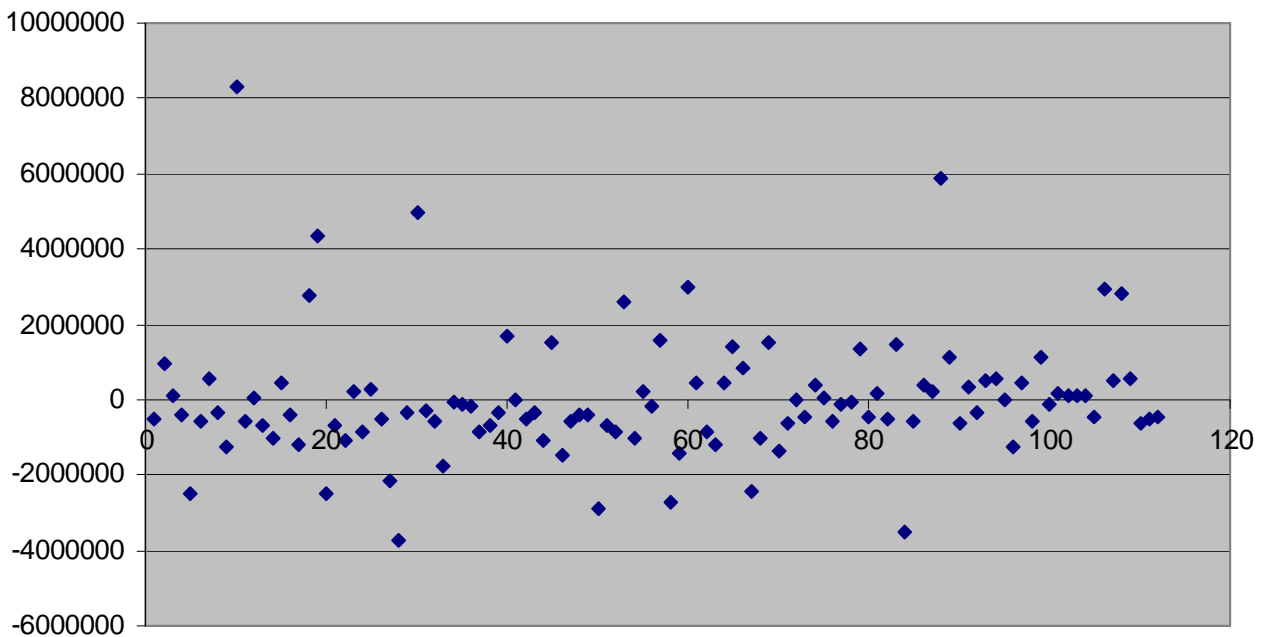
Da $11,5836 > 5,99147$ betyder det, at H_0 kan forkastes og det kan dermed konkluderes, at residualerne ikke lever op til forudsætningen om at være normalfordelte. Der henvises til afsnit 5.5.5.4 jf. omtale af forudsætningsbrud.

5.5.5.2 Varianshomogenitet

Den næste forudsætning der testes er varianshomogenitet (homoskedasticitet), som betyder, at der forekommer en konstant varians i residualerne. Såfremt der ikke er konstant varians, betegnes det heteroskedasticitet. En almindelig forekommende heteroskedasticitet er, når variansen er stigende i modellens forudsigelser af højere værdier. Heteroskedasticitet vil kunne skimtes som en tragtform, hvis man satte residualerne ind i et punktdiagram²⁹. Følgende diagram viser residualerne i den fremkomne model.

²⁹ Statistics for management and economic, Keller side 615-616

Diagram 14. Punktdiagram over residualer

Der er umiddelbart ingen tragtform at skimte, men for at være sikker udføres en Breusch - Pagan³⁰ test, der undersøger, om de afhængige variabler kan forklare variansen i residualerne.

Der opstilles følgende hypotese:

H_0 : Residualerne har konstant varians = homoskedasticitet.

H_1 : Residualerne har ikke konstant varians = heteroskedasticitet

Der testes ved et signifikansniveau på 5 %.

Der udarbejdes nu en ny regression, hvor residualerne indsættes som den afhængige variabel, og de udvalgte uafhængige variabler indsættes som forklarende variabler. Dermed testes på følgende ligning:

$$\text{Residualerne}^2 = \beta_0 + \beta_1 \text{Soliditetsgrad} + \beta_2 \text{Udbytte} + \beta_3 \text{ForbeholdGC} + \beta_4 \text{SuppGC} + \varepsilon$$

I bilag 9.17 ses resumeoutput for regressionen. Følgende test værdi kan beregnes:

$$\chi^2 = NR^2 = 112 * 0,01762 = 1,9734$$

Denne værdi skal sammenlignes med den kritiske værdi:

$$\chi^2_{(3,0,05)} = 7,81$$

³⁰ Breusch & Pagan, 2010

Da $1,9734 < 7,81$ fastholdes H_0 hypotesen og residualerne overholder dermed forudsætningen om konstant varians.

5.5.5.3 Fejlleddene skal have middelværdien 0

Forudsætningen om at fejlleddene/residualerne skal have middelværdien 0 er også opfyldt. Den regressionsmodel som Excel anvender, kaldet OLS, arbejder altid ud fra, at residualerne har middelværdien 0, så denne forudsætning er også opfyldt.

5.5.5.4 Forudsætningsbrud korrigeret

I afsnit 5.5.5.1 blev det konstateret, at forudsætning om at residualerne var normalfordelte, ikke var opfyldt. Der er således tale om et forudsætningsbrud, men det har ikke nødvendigvis den store betydning. Iflg. Gauss-Markovs³¹ antagelser, som definerer hvorvidt OLS's³² estimat for b giver en god tilnærmelse til den ukende variabel β . Her skal følgende forudsætninger være opfyldt:

- $E(\varepsilon) = 0$, dvs. fejlleddene skal have middelværdien 0
- $Cov(\varepsilon_i, \varepsilon_j) = 0$ for $i \neq j$, dvs. at fejlleddene skal være uafhængige (dette gælder kun tidsseriemodeller, hvilket ikke er gældende for vores data)
- $V(\varepsilon)$ er konstant, dvs. der er varianshomogenitet/homoskedasticitet
- $Cov\{\varepsilon_i, \varepsilon_j\} = 0$, $i, j = 1, \dots, N$, $i \neq j$, ingen af variablerne må korrelere = ingen multikorrelation

Iflg. Gauss-Markov er det således ikke en forudsætning, at residualerne er normalfordelte, hvis de 4 ovenstående forudsætninger er opfyldt. Ovenstående forudsætninger er tidligere i rapporten fundet opfyldt. Konklusionen er dermed, ud fra Gauss-Markov antagelser, at forudsætningerne er opfyldt. Resultaterne i regressionsanalysen er dermed signifikante og brugbare til at forudsige resultater om den samlede population.

³¹ A guide to modern Econometrics, Marno Verbeek

³² OLS står for Ordinary Least Squares, og er den metode excel anvender ved regressionsanalysen

5.5.6 Tolkning af resultat samt diskussion af datasættet

Jeg kan nu konkludere, at jeg har en model, som opfylder betingelserne for anvendelse til analyseformål.

$$\hat{y}_i = 579.755,84 + 26.495,65 \text{Soliditetsgrad} + 13,36 \text{Udbytte for året} - 1.846.096,98 \text{Forbehold vedr. going concern} - 811.054,19 \text{Supplerende oplysning vedr. going concern}$$

Liniens skæring med y-aksen 579.755,84 viser værdien af egenkapitalen i et gennemsnitlig konkursramt selskab i Randers og omegn, hvis alle variablerne var 0. Det er selvfølgelig ulogisk at forsøge at konkludere på denne værdi, da man i realiteten ikke ville kunne finde et selskab uden indflydelse fra nogen variabler.

Soliditetsgraden har positiv indflydelse med 26.495,65 kr. pr. %. Soliditetsgraden har dermed en meget stor indflydelse på egenkapitalen. En soliditetsgrad på 50 % vil dermed bidrage med kr. 1.324.782,50 til egenkapitalen.

Udbytte for året bidrager med 13,36 kr. til egenkapital pr. udbytte. Det giver god mening, at såfremt et selskab har haft mulighed for at udlodde udbytte, så vil egenkapitalen også have været positiv. Hvis der var udloddet udbytte på kr. 100.000, så ville det bidrage med kr. 1.336.000 til egenkapitalen.

De resterende to variabler "Forbehold vedr. going concern" og "Supplerende oplysning vedr. going concern" er dummy variabler. Såfremt et selskab har et forbehold vedr. going concern i revisionspåtegningen, så bidrager det med kr. -1.846.095,98 til egenkapitalen, mens en supplerende oplysning vedr. going concern bidrager med kr. -811.054,19. Disse to variabler har altså særdeles stor indflydelse på egenkapitalen. Det er ulogisk, at sige at forbehold eller supplerende oplysninger bidrager med værdi til egenkapitalen, da det i virkeligheden er det omvendte, som er gældende. Jo mere negativ en egenkapital er, jo større er chancen for at få en supplerende oplysning vedr. going concern og i værste fald, et forbehold for going concern. Men det er et rigtigt fint resultat, at både supplerende oplysning og forbehold for going concern, fremkommer af analysen, og med den rette værdimæssige graduering, Der er god logik i, at supplerende oplysning vedr. going concern bidrager med kr. -811.054,19, set i forhold til et forbehold for going concern, der bidrager med kr. -1.846.095,98. Dette hænger sammen med teorien bag going concern, om at et forbehold for going concern er værre for selskaberne end en supplerende oplysning. Man kan dermed også forsigtigt konkludere ud fra analysen, at revisorerne overordnet set anvender reglerne om forbehold og supplerende oplysning vedr. going concern korrekt.

Eksempel:

Antager vi, at vi har et selskab med en soliditetsgrad på 23 %, der ikke har udloddet udbytte og har en supplerende oplysning vedr. going concern, så bliver resultatet for egenkapitalen:

$$\hat{y}_i = 579.755,84 + (26495,65 * 12) + (13,36 * 0) - (811.054,19 * 1) = 86.649,45$$

Det ses imidlertid af tabel 3, at værdien for den justerede R^2 er 0,4056, hvilket betyder, at 40,56 % af variansen af egenkapitalen kan forklares ud fra de 4 variabler: soliditetsgrad, udbytte for året og forbehold eller supplerende oplysning vedr. going concern. Dette er en god forklaringsgrad på de få variabler. De resterende 59 % af egenkapitalen kan forklares ud fra andre variabler end dem, som er medtaget i testen. Hvis man ser på de nævnte forhold i ISA 570, som revisor bør være opmærksom på ved sin revision af going concern, så kan mange af forholdene ikke direkte læses af årsrapporten, men kræver indgående kendskab til selskabet. Eks. forhold som tab af stor kunde, tab af nøglepersoner, arbejdskonflikter og ændringer i lovgivning kan være afgørende for et selskabs overlevelse. Disse kan ikke læses af rapporten, men kan være en del af de resterende 59 % i manglende forklaringsgrad.

Det er værd at bemærke, at de to variabler "selskabet alder" og "branche", som ikke stammede fra ISA 570, begge udgik ved regressionen. Dette vil sige, at hverken selskabet alder eller branche gav nogen forklaringsgrad til egenkapitalen. De 4 variabler som regressionen udvælger, er alle i overensstemmelse med ISA 570.

Stikprøven opfatter alle selskaber, som er gået konkurs i Randers og omegn i perioden 1/7 2012 – 30/6 2013, og er således en klyngeudvælgelse³³. Man kan diskutere, om denne stikprøve er repræsentativ for hele Danmark eller kun for Randers og omegn. Der kan eks. være dele af landet, hvor specielle brancher er ekstraordinært ramt af konkurs, eller hvor soliditetsgraden vil have en endnu større indflydelse på egenkapitalen. Derfor kan modellen naturligvis anvendes på konkurstruede selskaber i Randers og omegn, men også med en vis forsigtighed anvendes på konkurstruede selskaber i de resterende dele af landet. Ønskede man en mere repræsentativ model, som kunne forudsige noget om alle selskaber i landet, så burde man udvælge en stor stikprøve af både konkursramte og veletablerede selskaber på landsplan. Ved sådan en analyse, ville man få et mere nuanceret billede, og man kunne formode, at en variabel som årets resultat før skat ville fremkomme som en forklarende variable, med den rette værdimæssige indflydelse (modsat resultatet i denne analyse). Havde man i stedet anvendt en logistisk regression³⁴, ville man ikke anvende egenkapitalen som afhængig variabel, der ville i stedet fremkomme en sandsynlighed for konkurs

³³ "Statistics for management and economics", Keller 2005, side 150-151

³⁴ "Statistics for management and economics", Keller 2005, side 684

som afhængig variabel (og egenkapital ville indgå som forklarende variabel). Ideelt set ville man dermed få en model, som kunne fungere som hjælpeværktøj til revisorerne revision af going concern. Her ville man kunne indtaste data for selskabet, og få en sandsynlighed i % for, at selskabet var en going concern. En beregning ud fra en sådan model, vil aldrig kunne stå alene, da det altid er en konkret vurdering af selskabet, som er gældende, men den ville kunne be- eller afkræfte revisors formodning om going concern.

5.6 Delkonklusion

Der er foretaget en analyse af de seneste årsrapporter for selskaber i Randers og omegn, som er gået konkurs i perioden 1/7 2012 30/6 2013.

I den første del af analysen er der udvalgt en række ikke-finansielle og finansielle oplysninger fra årsrapporterne, inspireret ud fra forhold oplyst i ISA 570, som kan have indvirkning på going concern. Oplysningerne er analyseret enkeltvis ud fra diagrammer og tabeller og resultaterne er, at følgende forhold har indvirkning på going concern i stikprøven af årsrapporter for selskaber for Randers og omegn:

Figur 8. Oplysninger i årsrapport som giver indikationer på usikkerheder vedr. going concern

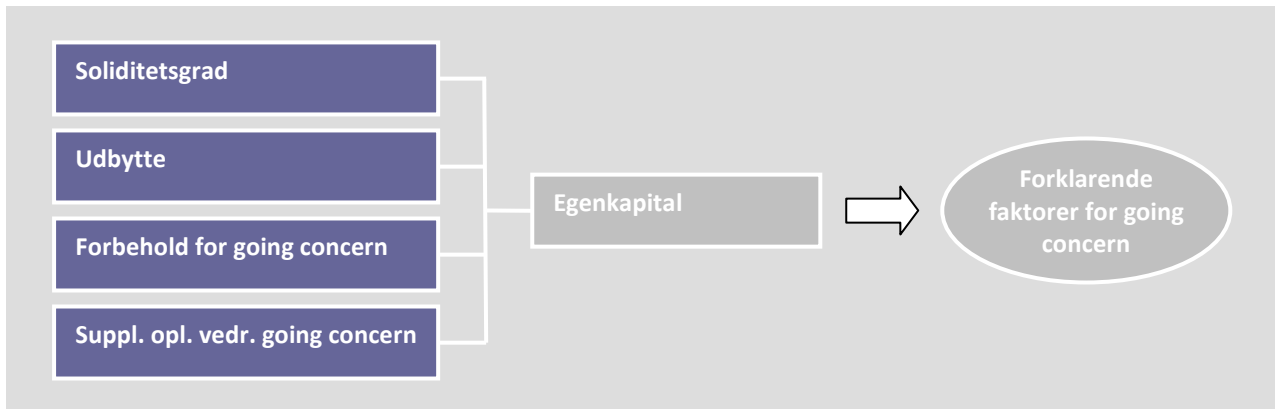
Ikke-finansielle oplysn. i årsrapporten	Finansielle oplysninger i årsrapporten
Stiftelses år/alder	Årets resultat før skat
Branchekode	Egenkapital
Forbehold vedr. going concern	Udbytte
Supplerende opl. vedr. going concern	Afkastningsgrad
Fravalg af revision	Egenkapitalens forrentning
	Soliditetsgrad
	Likviditetsgrad

Kilde: egen udarbejdelse

For at finde ud af, hvor stor en forklaringsgrad ovenstående oplysninger har på de konkursramte selskaber, er der udført en multipel regressionsanalyse, hvor resultaterne indgår som variabler. Egenkapital udvælges som den afhængige variabel, da der ud fra den første del af analysen vurderes som den variabel, som har størst indflydelse på going concern. De resterende variabler fungerer som uafhængige variabler. Modellen siger således noget om, hvor stor en forklaringsgrad de uafhængige variabler har på den afhængige variable egenkapital og dermed på going concern.

Resultatet for analysen er følgende:

$$\hat{y}_i = 579.755,84 + 26.495,65 \text{ Soliditetsgrad} + 13,36 \text{ Udbytte for året} - 1.846.096,98 \text{ Forbehold vedr. going concern} - 811.054,19 \text{ Supplerende oplysning vedr. going concern}$$

Figur 10. Forklarende variabler for going concern iflg. regressionsanalysen

Kilde: egen udarbejdelse

Der er således fire variabler, som giver forklaringsgrad for egenkapitalen. Den faste værdi på kr. 579.755,84 angiver liniens skæring med y-aksen, som viser, hvor stor en egenkapital et gennemsnitlig konkursramt selskab i Randers og omegn har, hvis alle variabler er nul. Soliditetsgrad bidrager med 26.495,65 kr. til egenkapitalen pr. %. Soliditetsgraden har derfor en meget stor værdimæssig forklaringsgrad til egenkapitalen. Hvis et selskab har udloddet udbytte, så indikerer dette en solid egenkapital, hvilket ses ved at udbytte bidrager med 13,36 kr. Endelig ses, at et forbehold bidrager med -1.846.096,98 kr., og en supplerende oplysning vedr. going concern bidrager med -811.054,19 kr.

Den justerede R^2 er 0,4056, hvilket betyder, at 40,56 % af variansen af egenkapitalen kan forklares ud fra de 4 udvalgte variabler, hvilket er en høj forklaringsgrad på de 4 variabler, der fremkommer af analysen. Modellen lever op til forudsætningerne og kan bruges til analyseformål.

6. Konklusion

Going concern er betegnelsen for, hvorvidt en virksomhed kan betragtes som værende fortsættende i den nærmeste overskuelige fremtid. Going concern er en af de grundlæggende forudsætninger for aflæggelse af virksomhedens årsrapport og reguleres af ÅRL og de internationale revisions- og regnskabsstandarder. Ved aflæggelse af regnskabet foretager ledelsen vurderingen af, hvorvidt en aktivitet eller virksomheden, kan betegnes som værende going concern. Ledelsens vurdering skal dække en periode på minimum 12 måneder efter balancedagen og skal foretages på aktivitetsniveau.

Regnskabet forudsættes aflagt efter princippet om going concern, såfremt det modsatte ikke er oplyst i regnskabet, og aktiverne bliver således målt efter de normale bestemmelser om kostpris og anskaffelsespris med fradrag af ned- og afskrivninger. Hvis forudsætningen om going concern ikke er opfyldt, og dermed oplyst i årsrapporten, så bliver aktiverne i stedet målt til nettorealiseringsværdier, hvilket normalt er til langt lavere værdier end kost- og anskaffelsespriser. Hvis der er usikkerheder om, hvorvidt going concern forudsætningen er opfyldt, så skal ledelsen beskrive usikkerhederne i ledelsesberetningen og noterne, samt afklare hvordan virksomheden har tænkt sig at udbedre disse usikkerheder.

Revisors opgave som offentlighedens tillidsrepræsentant er i relation til going concern, at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for, at ledelsens vurdering af going concern, som reguleres af ISA 570 er opfyldt. På dette grundlag skal revisor fastslå konsekvenserne for revisors påtegning. Revisor skal overveje, om der er forhold, som kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften. Ligesom ledelsens vurdering af going concern, skal revisors vurdering også dække en periode på 12 måneder fra balancedagen.

ISA 570 oplister en række forhold, som revisor bør være opmærksom på ved sin vurdering af going concern. Såfremt virksomheden har problemer med et eller flere forhold, er dette ikke ensbetydende med, at forudsætningen ikke er opfyldt. Nogle forhold kan være afdækket af sikkerhedsforanstaltninger og ledelsen kan have iværksat planer til ubedring af usikkerhederne. Hvis revisor konstaterer usikkerheder vedr. going concern, skal revisor foretage yderligere revisionshandlinger til at fastslå, om usikkerheden er væsentlig eller ej.

Revisorloven fastlægger de overordnede bestemmelser for revisors påtegning, hvor revisor afgiver sin konklusion på revisionen. De mere specifikke regler til revisionspåtegningens indhold og opbygning findes i Erklæringsbekendtgørelsen og de internationale standarder – IAS 700, 705 og 706. Revisionspåtegningen skal både overholde kravene angivet i Erklæringsbekendtgørelsen og de internationale standarder.

Hvis ledelsen har aflagt regnskabet under forudsætningen om going concern, men der er usikkerheder forbundet hermed, så skal ledelsen have en tilstrækkelig beskrivelse af denne usikkerhed i ledelsesberetningen og noterne. Hvis revisor er enig med ledelsen og finder omtalen af usikkerhederne tilstrækkelig, så skal revisor give en supplerende oplysning. Hvis revisor ikke mener, at omtalen er tilstrækkelig, så skal revisor tage et forbehold, da revisor er uenig med ledelsen. Revisor skal i sin påtegning tage et forbehold med afkræftende konklusion, hvis regnskabet er aflagt under forudsætningen om going concern, men revisor ikke mener, at forudsætningen er opfyldt og dermed ikke anser virksomheden som værende going concern.

Hvis regnskabet ikke er aflagt under forudsætningen om going concern og revisor er enig i vurderingen, så skal revisor give en supplerende oplysning i påtegningen, hvor der gøres opmærksom på, at virksomheden ikke kan fortsætte driften. Hvis revisor ikke er enig med ledelsen, men vurderer, at regnskabet skulle være aflagt efter forudsætningen om going concern, så skal revisor give en afkræftende konklusion, da regnskabet er aflagt efter nettorealisationstværdier og det efter revisors vurdering burde være aflagt efter de almindelige regler for måling. I de tilfælde, hvor der ikke er usikkerheder forbundet med forudsætningen om going concern, skal revisor hverken give forbehold eller supplerende oplysninger.

Der er foretaget en analyse af de seneste aflagte årsrapporter for de selskaber, som er gået konkurs i Randers og omegn i perioden 1/7 2012 – 30/6 2013. Med udgangspunkt i ISA 570 og andre udvalgte oplysninger fra årsrapporten er der testet, om disse forhold er forklarende for de konkursramte selskaber. Af de ikke-finansielle oplysninger i årsrapporten viser selskabets alder, branche og supplerende oplysninger eller forbehold i påtegningen, at alle til en vis grad har indvirkning på going concern. Selskabets alder og branche er forhold, som er medtaget i analysen ud fra en forventning om, at de kan have indflydelse, på trods af, de ikke er oplistet i ISA 570. Konklusionen er, at jo yngre et selskab er, jo større sandsynlighed er der for konkurs. For branchen Byggeri og håndværk, er der en større andel af denne branche, der går konkurs end for de øvrige brancher, og dermed er der en større sandsynlighed for, at selskaber inden for denne branche går konkurs.

Af de finansielle oplysninger i årsrapporten viste årets resultat før skat, egenkapitalen, udbytte, afkastningsgrad, soliditetsgrad og likviditetsgrad, at de alle giver indikationer for konkurs, hvilket også var forventet.

De fundne resultater i analysen giver en indikation på, at de har indvirkning på going concern, men for at finde ud af, hvor stor en forklaringsgrad de enkelte forhold har, er der udarbejdet en regressionsanalyse,

hvor samtlige resultater fra første analyse er medtaget. Her er egenkapitalen udvalgt som den afhængige variabel, da det er den variabel, som vurderes at have størst indflydelse på going concern. De resterende variabler indsættes som uafhængige variabler. Modellen fortæller således, hvor stor en forklaringsgrad de uafhængige variabler har på den afhængige variabel egenkapital og dermed på going concern.

Resultatet af regressionsanalysen er, at variablerne årets resultat før skat, soliditetsgrad, udbytte, supplerende oplysning i påtegning og forbehold i påtegning giver en forklaringsgrad på 40%.

40% af egenkapitalens værdi kan dermed forklares ud fra disse 4 variabler, og må derfor anses for de variabler, som revisor bør være mest opmærksom på ved sin vurdering af going concern.

Analysen, som er foretaget i denne rapport, kan ses som en forundersøgelse, som bekræfter, at det er muligt at lave en model, som kan be- eller afkræfte, om der er indikationer på usikkerheder vedr. going concern. En egentlig model skal beregnes ud fra en større stikprøve, som både indeholder selskaber i drift, og selskaber som er gået konkurs. Ud fra en logistisk regression kan man i stedet for størrelsen af egenkapitalen, få beregnet en sandsynlighed for konkurs. En sådan model vil kunne indgå i revisors risikovurderingshandlinger af going concern. En beregnet sandsynlighed vil aldrig kunne stå alene, men den kan be- eller afkræfte revisors formodning, om der er tale om et selskab med usikkerheder vedr. going concern. Netop i en krisetid, hvor der er ekstra fokus på konkurser og dermed going concern, kan en sådan model bidrage med ekstra viden til en kompliceret vurdering af going concern.

7. Resume / Summary

This thesis focuses on auditor's designation of the going concern principle. Because of the financial crisis the designation has become paramount and auditor faces several problems when judging going concern. The first part of the thesis describes how going concern is defined and laws regulating the field. The second part will take a look at auditor's options when in doubt regarding going concern. The last part of the thesis will analyze the accounts of bankrupt companies in Randers and its regional area. The analysis will attempt to determine whether specific data can be used to predict bankruptcy, and how this data compares to guidelines given in laws and directives.

Going concern is the designation of whether a company can be regarded as one continuing in the foreseeable future. Going concern is one of the basic conditions for the auditory evaluation of a company and is regulated by the DFSA (ÅRL) and the international auditing and accounting standards. In preparing financial statements, management assess whether an activity or the business operations can be classified as going concern. Management's assessment shall cover a period of at least 12 months after the balance sheet date and must be based on the level of activity.

The accounts are assumed prepared in accordance with the going concern principle, unless the opposite is stated in the financial statements. This means the assets will be measured according to the normal rules of procurement prices with amortization. If the going concern assumption is not met, and thus disclosed in the annual report, the assets will be measured at the net realizable value, which will usually be much lower than the procurement prices. If there is uncertainty about whether the going concern assumption is met, then management must describe the uncertainties in the management report and notes, as well as clarify how the company intends to address these uncertainties.

The auditor's role as a representative of the public is to obtain sufficient appropriate audit evidence that management's assessment of going concern, regulated in ISA 570, is correct. On this basis, the auditor shall determine the implications for the auditor's report. The auditor should consider whether conditions exists that may cast significant doubt on the company's ability to continue operations. Just as management's assessment of going concern, the auditor's judgment covers a period of 12 months from the balance sheet date as well.

ISA 570 lists a number of matters that the auditor should be aware of when assessing going concern. If the company has problems with one or more elements, it does not necessarily mean that it cannot get the going concern designation. Some conditions may be protected by security measures and management can

implement procedures to eliminate uncertainties. If the auditor noted uncertainties regarding going concern, the auditor should perform additional audit procedures to determine if the uncertainty is substantial or not.

The Accountant Act (Revisorloven) lays down the general rules of the auditor's report when the auditor expresses a conclusion of the audit. The more specific rules to the contents and structure of auditor's remarks are found in the Declaration Order (Erklæringsbekendtgørelsen) and international standards - IAS 700, 705 and 706. The auditor's report must both comply with the requirements stated in the Declaration Order and international standards.

If management has prepared the financial statements under the assumption of going concern, but uncertainties are associated with it, management must have an adequate description of the uncertainties in the management report and notes. If the auditor agrees with management and find mentioning of uncertainties sufficient, then the auditor must provide additional information. If the auditor considers the description insufficient, then the auditor should take reservation as auditor disagrees with management.

The auditor must enter a reservation with adverse opinion when the financial statements have been prepared under the assumption of going concern, when the auditor does not consider the premise of going concern as fulfilled.

If the accounts have not been prepared under the assumption of going concern and the auditor agrees with the assessment, the auditor must provide additional information, in words, that clarify that the company is unable to continue operations. If the auditor does not agree with the management, but assess the financial statements should be prepared under the assumption of going concern, the auditor must provide an adverse opinion when the financial statements are prepared under the net realizable value. In this case the auditor's assessment should be prepared in accordance with the general rules of measurement. In cases with no uncertainty associated with the assumption of going concern, the auditor should not make reservations or additional information.

The analysis of the latest presented annual reports of the companies that have gone bankrupt in Randers and its regional area is conducted in the period 1/7 2012 - 30/6 2013. Based on ISA 570 and other selected information from the Annual Report, a group of criteria were tested for applicability to bankrupt companies. Non-financial information selected from the annual report includes age, industry, and additional information or reservations were all found to have an impact on going concern. The company's age and industry were included in the expectation that it might have an impact despite them not being

listed in ISA 570. The conclusion is that the younger a company is, the more likely it was to go bankrupt. For the industry construction and crafts, there was a greater risk of bankruptcy compared to other industries. Financial information as profit before tax, equity, dividends, return, foreign return on equity, equity ratio and liquidity were all indicators of bankruptcy, as expected.

The results found in the analysis gave an indication that the factors might have an impact on going concern. In order to find the explanatory power of each individual factor a regression analysis was carried out. The equity was selected as the dependent variable, since it is considered to be the best measurable indicator of going bankruptcy. The other factors are added as independent variables. The model will say how much explanatory power the independent variables has in relation to the dependent variable and therefore indirectly on the going concern designation.

The results of the regression analysis is that the variables pre-tax profit, equity ratio, dividend, supplemental information in the statements and subject to endorsement gave an explanation ratio of 40%. 40% of the equity value can thus be explained by these five variables, and therefore can be considered the variables that auditors should be most aware of when assessing going concern.

8. Litteraturliste

Love og bekendtgørelser m.v.

Årsregnskabsloven, LBK nr. 1253 af 1. november 2013

Selskabsloven, LBK. nr. 211 af 11. april 2011

Revisorloven, Lov nr. 468 af 17. juni 2008

Regnskabsvejledning for klasse B- og C-virksomheder af 28. februar 2013

Bekendtgørelse om godkendte revisors erklæringer nr. 385 af 17. april 2013

Begrebsramme for udarbejdelse og præsentation af årsregnskaber, IASB

IAS 1 – Præsentation af årsregnskaber, IASB

ISA 570 – Fortsat drift (going concern), IASB 2009

ISA 320 – Væsentlighed ved planlægning og udførelse af en revision, IASB 2009

ISA 700 – Udformning af en konklusion og afgivelse af erklæring om et regnskab, IASB 2009

ISA 705 – Modifikationer til konklusionen i den uafhængige revisors erklæring, IASB 2009

ISA 706 – Supplerende oplysninger vedrørende forståelse af regnskabet og supplerende oplysninger vedr. forståelse af revisionen i den uafhængige revisors erklæring, IASB 2009

Udtalelser og andre skrivelser:

REVV's udtalelse om den uafhængige revisors erklæringer uden modifikationer og supplerende oplysninger ved revision af et fuldstændigt regnskab med generelt formål, Revisionsteknisk udvalg 2011

REVV's udtalelse om modifikationer til konklusionen i den uafhængige revisors erklæring, Revisionsteknisk udvalg 2011

REVV's udtalelse om supplerende oplysninger i den uafhængige revisors erklæring, Revisionsteknisk udvalg 2012

Oplysninger om usikkerheder om going concern, usikkerheder ved indregning og måling, usædvanlige forhold og efterfølgende begivenheder, Faglig information til FSR medlemmer, 2009

Udvalgte revisionsmæssige forhold, som revisor skal overveje i lyset af de ændrede markedsvilkår, Notat fra Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, 2009.

Retningslinjer for gennemførelse af kvalitetskontrol og rapportering herom, Bilag 4 – Gennemgang af en konkret opgave, Revisortilsynet 2013

Bøger:

Statistics for Management and Economics, Keller 2005

A Guide to Modern Econometrics, 3. Edition, Marno Verbeek 2010

Finanskrisen – kleptokratiets konsekvens, Christen Sørensen 2013

Artikler:

Going concern (1) – ledelsens ansvar i relation til going concern, Jesper Seehausen, 2009

Going concern (2) – revisors ansvar i relation til going concern – revisors vurdering af going concern, Jesper Seehausen, 2009

Going concern (3) – revisors ansvar i relation til going concern – revisors rapportering om going concern, Jesper Seehausen, 2009

Revisortilsynets og FSR – danske revisorerers syn på: Revisors going concern vurdering anno 2013, Revision og Regnskabsvæsen 2013 nr.9.14. af Stig Hartmann og Anni Haraszuk 2013

Going concern i revisionsprocessen – hvordan i praksis?, Revision og Regnskabsvæsen 2013 nr.9.26. af Stig Hartmann og Anni Haraszuk

Ny revisionspåtegning – revisionspåtegninger med og uden forbehold og supplerende oplysninger, Revision og Regnskabsvæsen 2012 nr.2.40. af Anders Bisgaard og Jesper Seehausen.

Going concern og konkursramte selskaber – en opfølgende undersøgelse, Revision og Regnskabsvæsen 2012 nr.12.28. af Anders Bisgaard og Jesper Seehausen.

Going concern, konkursramte selskaber og revisors ansvar – nu og i fremtiden, Revision og Regnskabsvæsen 2013 nr.1.14 af Anders Bisgaard og Jesper Seehausen.

Going concern i revisionspåtegningen – revisor skal tage stilling til om anvendelsen af forudsætningen om fortsat drift er passende, www.fsr.dk 2013

Færre arbejdspladser går tabt ved konkurser, www.fsr.dk 2013

FSR – analyse: Udvikling i underskud og egenkapital i de danske selskaber, www.fsr.dk 2013

Stadig flere advarselsflag ved virksomhedernes fortsatte drift, www.fsr.dk 2013

FSR – analyse: Forbehold og supplerende oplysninger i 2012-årsregnskaberne, www.fsr.dk 2013

FSR – analyse: Going concern – revisorerens evne til at vurdere virksomhedernes fortsatte drift, FSR og Beierholm, www.fsr.dk 2013

FSR – analyse: Sundhedstilstanden i dansk erhvervsliv, www.fsr.dk 2013

Internetsider:

www.statstidende.dk

www.statistikbanken.dk

www.fsr.dk

9. Bilag

9.1 Revisortilsynets arbejdsprogram til vurdering af kvalitetskontrol af området going concern

		Henvisning til lovgivningen	Reference til arbejdspapirerne	Ja	Nej	IR	Bemærkning
G.	Going concern						
1.	Det er et krav, at revisor som led i revisionsplanlægningen, overvejer, om der er begivenheder eller forhold, der kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften. Har revisor ved planlægningen af revisionsopgaven dokumenteret denne overvejelse?	ISA 570, afsnit 10					
2.	Revisor skal tage stilling til ledelsens vurdering af virksomhedens evne til at fortsætte driften i en periode der mindst dækker 12 måneder efter balancedagen. Har revisor indhentet fornøden dokumentation for sin vurdering af ledelsens bedømmelse af virksomhedens evne til at fortsætte driften?	ISA 570 afsnit 12-14					
3.	Har revisor udført de planlagte handlinger, herunder særligt foretaget en vurdering af, at eventuelle lånefaciliteter ikke udløber inden for de kommende 12 måneder?	ISA 570 afsnit 12-14					
4.	Revisor skal til enhver tid være opmærksom på, at der kan være begivenheder eller forhold, der vil opstå efter den periode, som den daglige ledelse har anvendt i vurderingen (dvs. efter mindst 12 måneders-perioden). Hvis sådanne begivenheder eller forhold konstateres skal revisor anmode om ledelsens vurdering af begivenheden eller forholdet i	ISA 570, afsnit 15					

		Henvisning til lovgivningen	Reference til arbejdspapirerne	Ja	Nej	IR	Bemærkning
	forhold til virksomhedens evne til at fortsætte driften. Foreligger der dokumentation for sådanne forhold?						
	Nedenstående udfyldes kun, hvor der er konstateret væsentlige begivenheder, der kan rejse tvivl om going concern						
5.	Har revisor, hvor der er konstateret begivenheder eller forhold, der kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften, opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til at fastslå, om der er væsentlig usikkerhed derom eller ej ved at udføre yderligere revisionshandlinger, herunder overvejelse af afbødende faktorer? Disse handlinger inkluderer:	ISA 570, afsnit 11 og 16					
	a) Hvis den daglige ledelse endnu ikke har foretaget en vurdering af virksomhedens evne til at fortsætte driften, har revisor anmodet den daglige ledelse om at foretage vurderingen?	ISA 570, afsnit 16 a					
	b) Har revisor udøvet stillingtagen til den daglige ledelses planer for fremtidige handlinger i relation dens vurdering af fortsat drift, om det er sandsynligt, at udfaldet af disse planer vil kunne forbedre situationen, og om planerne efter omstændighederne er gennemførlige?	ISA 570, afsnit 16 b					
	c) Hvor virksomheden har udarbejdet budgetterede pengestrømme, og analyser heraf er en betydelig	ISA 570, afsnit 16 c					

		Henvisning til lovgivningen	Reference til arbejdspapirerne	Ja	Nej	IR	Bemærkning
	<p>faktor i overvejslen af det fremtidige resultat af begivenheder eller forhold ved stillingtagen til den daglige ledelses planer for fremtidige handlinger, Har revisor udøvet:</p> <p>i) Stillingtagen til pålideligheden af de underliggende data, der er genereret for at udarbejde budgettet, og</p> <p>ii) Fastslåelse af, om de forudsætninger, der ligger til grund for budgettet, er fyldestgørende underbygget</p>						
	d) Har revisor overvejet, om eventuelle yderligere fakta eller informationer er blevet tilgængelige siden det tidspunkt, hvor den daglige ledelse foretog sin vurdering	ISA 570, afsnit 16 d					
	e) Har revisor anmodet om skriftlige udtalelser fra den daglige ledelse og, hvor det er passende, den øverste ledelse vedrørende dens planer for fremtidige handlinger og disses gennemførlighed.	ISA 570, afsnit 16 e					
6.	Har revisor konkluderet, om der efter revisors vurdering er en væsentlig usikkerhed i relation til begivenheder eller forhold, der hver for sig eller sammen kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften?	ISA 570, afsnit 17					
7.	Afspejler revisionspåtegningen og i givet fald hvorledes virksomhedens evne til at fortsætte driften?	ISA 570, afsnit 18-22					

		Henvisning til lovgivningen	Reference til arbejdspapirerne	Ja	Nej	IR	Bemærkning
Hvis der er tale om konkurs eller rekonstruktion efter afgivelse af revisionspåtegning på den gennemgåede enkeltsag, udfyldes nedenstående:							
8.	Afspejler påtegningen situationen, der har ført til konkurs eller rekonstruktionsbehandling?						
9.	Hvad gik galt i virksomheden?						
10.	Hvornår indtraf begivenheden, der førte til konkursen eller rekonstruktionen og hvilken type begivenhed er der tale om?						
11.	Hvilke indikationer på forestående konkurs eller rekonstruktion forelå der på erklæringstidspunktet?						

Kontrollantens konklusion på gennemgangen af revisors dokumentation for vurdering af going concern:

--

Revisors eventuelle kommentarer til kontrollantens gennemgang og konklusioner:

--

9.2 Påtegning til årsregnskab udarbejdet efter årsregnskabsloven

REVU's UDTALELSE OM DEN UAFHÆNGIGE REVISORS ERKLÆRINGER UDEN MODIFIKATIONER OG SUPPLERENDE OPLYSNINGER VED REVISION AF ET FULDSTÆNDIGT REGNSKAB MED GENERELT FORMÅL

Klasse B og C. Årsregnskab udarbejdes efter årsregnskabsloven. Årsrapporten indeholder ledelsesberetning

Den uafhængige revisors erklæringer

Til kapitalejerne i Selskab BC

Påtegning på årsregnskabet

Vi har revideret årsregnskabet for Selskab BC for regnskabsåret 1. januar – 31. december 201x, der omfatter [anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse, pengestrømsopgørelse og noter].¹ Årsregnskabet udarbejdes efter årsregnskabsloven.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført revisionen i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning. Dette kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation.

En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i årsregnskabet. De valgte revisionshandlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for virksomhedens udarbejdelse af et årsregnskab, der giver et retvisende billede. Formålet hermed er at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke at udtrykke en konklusion om effektiviteten af virksomhedens interne kontrol. En revision omfatter endvidere vurdering af, om ledelsens valg af regnskabspraksis er passende, om ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige samt den samlede præsentation af årsregnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 201x samt af resultatet af selskabets aktiviteter [og pengestrømme] for regnskabsåret 1. januar – 31. december 201x i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Vi har i henhold til årsregnskabsloven gennemlæst ledelsesberetningen. Vi har ikke foretaget yderligere handlinger i tillæg til den udførte revision af årsregnskabet. Det er på denne bag-

¹ Tilpasses regnskabets elementer

**REVU's UDTALELSE OM
DEN UAFHÆNGIGE REVISORS ERKLÆRINGER UDEN MODIFIKATIONER OG
SUPPLERENDE OPLYSNINGER VED REVISION AF ET FULDSTÆNDIGT
REGNSKAB MED GENERELT FORMÅL**

grund vores opfattelse, at oplysningerne i ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet,

X-by (revisors kontorsted), dato
statsautoriseret/registreret/godkendt revisionsfirma
NN
statsautoriseret revisor/registreret revisor

9.3 Påtegning til årsregnskab – med supplerende oplysning vedr. usikkerhed vedr. going concern

Den uafhængige revisors erklæringer

Til kapitalejerne i Selskab B

Påtegning på årsregnskabet

Vi har revideret årsregnskabet for Selskab B for regnskabsåret 1. januar – 31. december 201x, der omfatter anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, balance og noter. Årsregnskabet udarbejdes efter årsregnskabsloven.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført revisionen i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning. Dette kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation. En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i årsregnskabet. De valgte revisionshandlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen

overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for virksomhedens udarbejdelse af et årsregnskab, der giver et retvisende billede. Formålet hermed er at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke at udtrykke en konklusion om effektiviteten af virksomhedens interne kontrol. En revision omfatter endvidere vurdering af, om ledelsens valg af regnskabspraksis er passende, om ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige samt den samlede præsentation af årsregnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 201x samt af resultatet af selskabets aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 201x i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

Uden at modificere vores konklusion gør vi opmærksom på, at der er væsentlig usikkerhed, der kan rejse betydelig tvivl om selskabets mulighed for at fortsætte driften. Vi henviser til note x i regnskabet, hvoraf fremgår, at det for indeværende er usikkert, om der opnås tilsagn om de begærede lån til finansiering af driften og de nødvendige investeringer i de førstkomende år, men at det er ledelsens vurdering, at et sådant tilsagn vil blive opnået, hvorfor årsregnskabet i overensstemmelse hermed er udarbejdet under forudsætning af virksomhedens fortsatte drift.

By, dato

Revisionsvirksomhedens navn

Revisors navn

Revisors titel

Kilde: [www.fsr.dk/faglige værktøjer](http://www.fsr.dk/faglige_værktøjer)

9.4 Påtegning til årsregnskab – Konklusion med forbehold for manglende oplysninger

Den uafhængige revisors påtegning på årsregnskabet

Til kapitalejerne i Selskab B

Vi har revideret årsregnskabet for Selskab B for regnskabsåret 1. januar – 31. december 201x, der omfatter anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, balance og noter. Årsregnskabet udarbejdes efter årsregnskabsloven.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført revisionen i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning. Dette kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation. En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i årsregnskabet. De valgte revisionshandlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for virksomhedens udarbejdelse af et årsregnskab, der giver et retvisende billede. Formålet hermed er at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke at udtrykke en konklusion om effektiviteten af virksomhedens interne kontrol. En revision omfatter endvidere vurdering af, om ledelsens valg af regnskabspraksis er passende, om ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige samt den samlede præsentation af årsregnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion med forbehold.

Forbehold

Grundlag for konklusion med forbehold

Selskabets aftaler om finansiering udløber, og restgælden forfalder den X.X. 201x. Selskabet har ikke været i stand til at genforhandle eller opnå ny finansiering. Denne situation tyder på, at der er en væsentlig usikkerhed, der kan rejse betydelig tvivl om selskabets mulighed for at fortsætte driften, hvorfor selskabet kan være ude af stand til at realisere sine aktiver og indfri sine forpligtelser som led i den normale drift.

Årsregnskabet giver ikke fyldestgørende oplysning om dette forhold.

Konklusion med forbehold

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet **bortset fra** den ufuldstændige oplysning, der er beskrevet i grundlaget for konklusion med forbehold, giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 201x samt af resultatet af selskabets aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 201x i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

By, dato

Revisionsvirksomhedens navn

Revisors navn

Revisors titel

Kilde: [www.fsr.dk/faglige værktøjer](http://www.fsr.dk/faglige_værktøjer)

9.5 Påtegning med forbehold – Afkræftende konklusion

Den uafhængige revisors påtegning på årsregnskabet

Til kapitalejerne i Selskab B

Vi har revideret årsregnskabet for Selskab B for regnskabsåret 1. januar – 31. december 201x, der omfatter anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, balance og noter. Årsregnskabet udarbejdes efter årsregnskabsloven.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført revisionen i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning. Dette kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation. En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i årsregnskabet. De valgte revisionshandlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen

overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for virksomhedens udarbejdelse af et årsregnskab, der giver et retvisende billede. Formålet hermed er at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke at udtrykke en konklusion om effektiviteten af virksomhedens interne kontrol. En revision omfatter endvidere vurdering af, om ledelsens valg af regnskabspraksis er passende, om ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige samt den samlede præsentation af årsregnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores afkræftende konklusion.

Forbehold

Grundlag for afkræftende konklusion

Ledelsen har aflagt regnskabet under forudsætning om fortsat drift. Af note 1 om efterfølgende begivenheder fremgår, at begivenheder indtrådte efter balancedatoen ikke gør det muligt for selskabet at fortsætte driften, hvorfor ledelsen har indgivet konkursbegæring. Regnskabet burde i overensstemmelse med årsregnskabsloven have været udarbejdet under hensyntagen til den forestående afvikling og anvendt regnskabspraksis for indregning og måling af selskabets aktiver og forpligtelser ændret i overensstemmelse hermed. Det har ikke været muligt at opgøre indvirkningen heraf på årsregnskabet.

Afkræftende konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet som følge af betydeligheden af det forhold, der er beskrevet i grundlaget for afkræftende konklusion, ikke giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 201x samt af resultatet af selskabets aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 201x i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Det er vores opfattelse, at generalforsamlingen ikke bør godkende årsrapporten.

By, dato

Revisionsvirksomhedens navn

Revisors navn

Revisors titel

Kilde: [www.fsr.dk/faglige værktøjer](http://www.fsr.dk/faglige_værktøjer)

9.6 Påtegning med forbehold for fortsat drift og manglende oplysninger - Afkræftende

konklusion

Den uafhængige revisors påtegning på årsregnskabet

Til kapitalejerne i Selskab B

Vi har revideret årsregnskabet for Selskab B for regnskabsåret 1. januar – 31. december 201x, der omfatter anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, balance og noter. Årsregnskabet udarbejdes efter årsregnskabsloven.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført revisionen i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning. Dette kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation. En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i årsregnskabet. De valgte revisionshandlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen

overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for virksomhedens udarbejdelse af et årsregnskab, der giver et retvisende billede. Formålet hermed er at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke at udtrykke en konklusion om effektiviteten af virksomhedens interne kontrol. En revision omfatter endvidere vurdering af, om ledelsens valg af regnskabspraksis er passende, om ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige samt den samlede præsentation af årsregnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores afkræftende konklusion.

Forbehold

Grundlag for afkræftende konklusion

Selskabets aftaler om finansiering udløb, og restgælden forfaldt den 31. december 201X. Selskabet har ikke været i stand til at genforhandle og opnå ny finansiering og overvejer indgivelse af konkursbegæring. Disse begivenheder tyder på en væsentlig usikkerhed, der kan rejse betydelig tvivl om selskabets mulighed for at fortsætte driften, hvorfor selskabet kan være ude af stand til at realisere sine aktiver og indfri sine forpligtelser som led i den normale drift. Årsregnskabet indeholder ikke oplysninger om dette forhold.

Afkræftende konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet som følge af den manglende oplysning, der er beskrevet i grundlaget for afkræftende konklusion, ikke giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 201x samt af resultatet af selskabets aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 201x i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Det er vores opfattelse, at generalforsamlingen ikke bør godkende årsrapporten.

By, dato

Revisionsvirksomhedens navn

Revisors navn

Revisors titel

Kilde: [www.fsr.dk/faglige værktøjer](http://www.fsr.dk/faglige_værktøjer)

Bilag 9.7 - Korrelationsmatrice

	Egenkapital	Årets resultat før skat	Afkastningsgrad	Egenkapitalens forrentning	Soliditetsgrad	Likviditetsgrad	Alder	Udbytte for året	Forbehold vedr. going concern	Supp. oplysning vedr. going concern	Fravalg af revision	Byggeri og håndværk	Handel og transport	Ejendomsinvestering	Produktion og fremstilling	Rådgivning, service og holding
Egenkapital	1,0000															
Årets resultat før skat	-0,2664	1,0000														
Afkastningsgrad	0,2857	0,0301	1,0000													
Egenkapitalens forrentning	-0,1281	0,1029	-0,0790	1,0000												
Soliditetsgrad	0,4377	-0,0107	0,4811	-0,0052	1,0000											
Likviditetsgrad	0,0627	0,0282	0,0400	-0,0060	0,0229	1,0000										
Alder	0,0885	-0,0934	0,0563	-0,0319	0,0196	-0,0505	1,0000									
Udbytte for året	0,3852	-0,0524	0,0274	-0,0049	0,0143	-0,0022	0,1566	1,0000								
Forbehold vedr. going concern	-0,2630	-0,0910	-0,0195	0,0977	0,0297	-0,0494	-0,0927	-0,0486	1,0000							
Supplerende oplysning vedr. going concern	-0,1134	0,0630	0,0632	-0,0032	0,0557	-0,0699	0,1079	-0,0730	-0,1726	1,0000						
Fravalg af revision	-0,0307	0,0523	-0,2573	-0,0773	0,0178	-0,0164	0,0282	-0,0428	-0,1362	-0,2048	1,0000					
Byggeri og håndværk	-0,0123	0,0783	0,0573	0,0424	0,0544	-0,0572	0,0969	-0,0314	-0,0920	0,0612	-0,1221	1,0000				
Handel og transport	-0,0346	-0,1671	0,0845	-0,1719	0,0566	-0,0268	-0,0051	-0,0713	0,2573	0,0824	-0,0667	-0,3175	1,0000			
Ejendomsinvestering	0,1930	-0,0090	0,0726	0,0997	0,0370	0,2612	0,0138	0,2568	-0,1362	-0,0730	0,0667	-0,1905	-0,2000	1,0000		
Produktion og fremstilling	-0,0371	0,0331	0,0458	-0,0024	0,0363	-0,0399	0,1020	0,0034	0,1030	-0,0233	0,0547	-0,1992	-0,2092	-0,1255	1,0000	
Rådgivning, service og holding	-0,0699	0,0833	-0,2326	0,0372	-0,1656	-0,0662	-0,1275	-0,0747	-0,1195	-0,1274	0,1164	-0,3326	-0,3492	-0,2095	-0,2095	1,0000

Ingen korrelation over 0,5 = forudsætning opfyldt

Bilag 9.8 – Resumeoutput – ejendomsinvestering

RESUMEOUTPUT

<i>Regressionsstatistik</i>	
Multipel R	0,717084286
R-kvadreret	0,514209873
Justeret R-kvadreret	0,444095834
Standardfejl	1639243,432
Observationer	112

ANOVA

	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>	<i>Signifikans F</i>
Regression	14	2,75899E+14	1,971E+13	7,3339074	3,53544E-10
Residual	97	2,60651E+14	2,687E+12		
I alt	111	5,3655E+14			

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>	<i>Nedre 95%</i>	<i>Øvre 95%</i>
Skæring	769303,692	987082,6605	0,7793711	0,43766	-1189782,102	2728389,5
Årets resultat før skat	-0,18924753	0,05511654	-3,433589	0,00088	-0,298638601	-0,079856
Afkastningsgrad	53046,24194	78376,91762	0,6768095	0,50014	-102510,2398	208602,72
Egenkapitalens forrentning	-69273,38494	67604,19767	-1,024691	0,30806	-203449,0002	64902,23
Soliditetsgrad	24912,9889	4870,218545	5,1153739	0,00000	15246,95348	34579,024
Likviditetsgrad	5365,007916	20976,83646	0,2557587	0,79868	-36268,20474	46998,221
Udbytte for året	12,26014023	2,805048404	4,3707411	0,00003	6,692895762	17,827385
Forbehold vedr. going concern	-1960435,926	506807,8833	-3,868203	0,00020	-2966309,258	-954562,6
Supplerende oplysning vedr. going concern	-830934,9219	384090,9239	-2,163381	0,03297	-1593249,065	-68620,78
Fravalg af revision	-586711,0015	561384,5254	-1,045114	0,29857	-1700903,857	527481,85
Byggeri og håndværk	-337169,8377	1012039,19	-0,333159	0,73973	-2345787,432	1671447,8
Handel og transport	-238950,6504	1018301,901	-0,234656	0,81497	-2259997,993	1782096,7
Ejendomsinvestering	58799,34348	1093475,295	0,0537729	0,95723	-2111446,373	2229045,1
Produktion og fremstilling	-299938,3439	1071326,991	-0,279969	0,78010	-2426225,809	1826349,1
Rådgivning, service og holdingselskaber	-152562,8286	1017592,376	-0,149925	0,88113	-2172201,961	1867076,3

Bilag 9.9 – Resumeoutput - Likviditetsgrad

RESUMEOUTPUT

<i>Regressionsstatistik</i>	
Multipel R	0,7170742
R-kvadreret	0,5141954
Justeret R-kvadreret	0,4497519
Standardfejl	1630882,8
Observationer	112

ANOVA

	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>	<i>Signifikans F</i>
Regression	13	2,759E+14	2,122E+13	7,9790148	1,212E-10
Residual	98	2,607E+14	2,66E+12		
I alt	111	5,365E+14			

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>	<i>Nedre 95%</i>	<i>Øvre 95%</i>
Skæring	815255,35	491520,38	1,65864	0,10039	-160150,8	1790661,5
Årets resultat før skat	-0,189145	0,0548025	-3,451392	0,00082	-0,297899	-0,080391
Afkastningsgrad	53128,63	77962,272	0,6814659	0,49718	-101585	207842,22
Egenkapitalens forrentning	-69257,67	67258,768	-1,02972	0,30568	-202730,5	64215,164
Soliditetsgrad	24910,859	4845,2188	5,141328	0,00000	15295,68	34526,038
Likviditetsgrad	5509,2953	20698,403	0,2661701	0,79067	-35566,01	46584,601
Udbytte for året	12,280163	2,7660452	4,4396101	0,00002	6,7910359	17,769289
Forbehold vedr. going concern	-1960793	504179,64	-3,889077	0,00018	-2961321	-960265,3
Supplerende oplysning vedr. going concern	-833764,8	378527,98	-2,20265	0,02996	-1584941	-82588,37
Fravalg af revision	-584850,8	557459,88	-1,049135	0,29670	-1691112	521410,14
Byggeri og håndværk	-382434,3	558957,09	-0,684193	0,49547	-1491666	726797,81
Handel og transport	-284015,8	575485,21	-0,493524	0,62275	-1426047	858015,85
Produktion og fremstilling	-345636,3	648996,18	-0,532571	0,59554	-1633548	942275,44
Rådgivning, service og holdingselskaber	-198315,1	555330,78	-0,357112	0,72178	-1300351	903720,77

Bilag 9.10 – Resumeoutput – Rådgivning, service og holdingselskaber

RESUMEOUTPUT

<i>Regressionsstatistik</i>	
Multipel R	0,716829263
R-kvadreret	0,513844192
Justeret R-kvadreret	0,454916215
Standardfejl	1623211,531
Observationer	112

ANOVA

	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>	<i>Signifikans F</i>
Regression	12	2,75703E+14	2,29752E+13	8,7198682	4,09388E-11
Residual	99	2,60847E+14	2,63482E+12		
I alt	111	5,3655E+14			

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>	<i>Nedre 95%</i>	<i>Øvre 95%</i>
Skæring	855476,0309	465516,0964	1,837693771	0,06911	-68208,87501	1779160,9
Årets resultat før skat	-0,188441801	0,054481315	-3,458833584	0,00080	-0,296544546	-0,0803391
Afkastningsgrad	52973,12553	77593,37742	0,682701634	0,49639	-100988,9653	206935,22
Egenkapitalens forrentning	-69879,04347	66902,06272	-1,044497593	0,29880	-202627,247	62869,16
Soliditetsgrad	24936,33466	4821,487034	5,171917808	0,00000	15369,4586	34503,211
Udbytte for året	12,23126958	2,746957054	4,452661378	0,00002	6,780710971	17,681828
Forbehold vedr. going conce	-1966456,499	501361,0842	-3,922236011	0,00016	-2961265,635	-971647,36
Supplerende oplysning vedr.	-843928,6372	374825,5851	-2,251523564	0,02656	-1587663,898	-100193,38
Fravalg af revision	-593083,0586	553983,124	-1,070579649	0,28696	-1692305,736	506139,62
Byggeri og håndværk	-414061,202	543612,4959	-0,761684481	0,44806	-1492706,304	664583,9
Handel og transport	-311444,1022	563520,8048	-0,552675428	0,58173	-1429591,607	806703,4
Produktion og fremstilling	-376308,438	635679,5372	-0,591978215	0,55521	-1637634,519	885017,64
Rådgivning, service og holdii	-230636,3583	539342,9445	-0,427624688	0,66985	-1300809,744	839537,03

Bilag 9.11 – Resumeoutput – Handel og Transport

RESUMEOUTPUT

<i>Regressionsstatistik</i>	
Multipel R	0,7162026
R-kvadreret	0,5129462
Justeret R-kvadreret	0,4593703
Standardfejl	1616566
Observationer	112

ANOVA

	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>	<i>Signifikans F</i>
Regression	11	2,752E+14	2,502E+13	9,5741939	1,387E-11
Residual	100	2,613E+14	2,613E+12		
I alt	111	5,365E+14			

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>	<i>Nedre 95%</i>	<i>Øvre 95%</i>
Skæring	698604,95	285412,66	2,4477013	0,0161	132354,37	1264855,5
Årets resultat før skat	-0,19019	0,0541053	-3,515182	0,0007	-0,297533	-0,082847
Afkastningsgrad	57928,726	76408,997	0,7581401	0,4502	-93664,54	209521,99
Egenkapitalens forrentning	-66849,48	66253,527	-1,008995	0,3154	-198294,6	64595,631
Soliditetsgrad	24977,124	4800,8078	5,2026918	0,0000	15452,458	34501,789
Udbytte for året	12,474555	2,6763943	4,6609555	0,0000	7,1646648	17,784445
Forbehold vedr. going concern	-1976018	498811,71	-3,96145	0,0001	-2965646	-986389,5
Supplerende oplysning vedr. goii	-832032,2	372261,43	-2,235075	0,0276	-1570588	-93476,16
Fravalg af revision	-583570,4	551270,1	-1,058593	0,2923	-1677275	510133,71
Byggeri og håndværk	-260915,8	407296,45	-0,640604	0,5232	-1068980	547148,75
Handel og transport	-155816,6	428479,48	-0,36365	0,7169	-1005908	694274,42
Produktion og fremstilling	-222730,5	522357,79	-0,426395	0,6707	-1259074	813612,41

Bilag 9.12 – Resumeoutput – Produktion og fremstilling

RESUMEOUTPUT

<i>Regressionsstatistik</i>	
Multipel R	0,7157528
R-kvadreret	0,5123021
Justeret R-kvadreret	0,4640152
Standardfejl	1609606,5
Observationer	112

ANOVA

	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>	<i>Signifikans F</i>
Regression	10	2,749E+14	2,749E+13	10,609543	4,354E-12
Residual	101	2,617E+14	2,591E+12		
I alt	111	5,365E+14			

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>	<i>Nedre 95%</i>	<i>Øvre 95%</i>
Skæring	650730,32	252146,07	2,5807673	0,01130	150540,36	1150920,3
Årets resultat før skat	-0,187872	0,0534972	-3,511809	0,00067	-0,293996	-0,081748
Afkastningsgrad	55419,123	75769,104	0,7314211	0,46622	-94886,39	205724,64
Egenkapitalens forrentning	-62111,15	64679,956	-0,960284	0,33921	-190418,8	66196,482
Soliditetsgrad	24928,399	4778,2777	5,2170259	0,00000	15449,581	34407,216
Udbytte for året	12,553114	2,656177	4,726008	0,00001	7,2839731	17,822254
Forbehold vedr. going concern	-2032044	472380,32	-4,301711	0,00004	-2969119	-1094968
Supplerende oplysning vedr. gc	-853048,1	366164,96	-2,329683	0,02181	-1579421	-126675,4
Fravalg af revision	-580349,8	548825,98	-1,057439	0,29283	-1669073	508373,32
Byggeri og håndværk	-203921,9	374316,38	-0,544785	0,58710	-946464,9	538621,08
Produktion og fremstilling	-157974,6	488954,12	-0,323087	0,74730	-1127928	811978,82

Bilag 9.13 – Resumeoutput – Byggeri og håndværk

RESUMEOUTPUT

<i>Regressionsstatistik</i>	
Multipel R	0,7154006
R-kvadreret	0,5117981
Justeret R-kvadreret	0,4687214
Standardfejl	1602524,3
Observationer	112

ANAVA

	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>	<i>Signifikans F</i>
Regression	9	2,746E+14	3,051E+13	11,881105	1,273E-12
Residual	102	2,619E+14	2,568E+12		
I alt	111	5,365E+14			

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>	<i>Nedre 95%</i>	<i>Øvre 95%</i>
Skæring	629107,21	242032,12	2,5992716	0,01073	149037,66	1109176,8
Årets resultat før skat	-0,188773	0,0531895	-3,549066	0,00059	-0,294274	-0,083272
Afkastningsgrad	54015,682	75311,653	0,7172287	0,47487	-95364,62	203395,98
Egenkapitalens forrentning	-62126,81	64395,35	-0,964772	0,33694	-189854,7	65601,061
Soliditetsgrad	24914,965	4757,0735	5,2374565	0,00000	15479,333	34350,598
Udbytte for året	12,547334	2,6444299	4,7448163	0,00001	7,3021203	17,792549
Forbehold vedr. going concern	-2047175	467984,62	-4,37445	0,00003	-2975421	-1118930
Supplerende oplysning vedr. goin	-854338,1	364532,18	-2,343656	0,02104	-1577386	-131290,3
Fravalg af revision	-590557,1	545505,09	-1,082588	0,28154	-1672564	491449,6
Byggeri og håndværk	-181003,9	365916,6	-0,494659	0,62190	-906797,7	544789,93

Bilag 9.14 – Resumeoutput – Afkastningsgrad

RESUMEOUTPUT

<i>Regressionsstatistik</i>	
Multipel R	0,7145817
R-kvadreret	0,5106269
Justeret R-kvadreret	0,4726174
Standardfejl	1596637,8
Observationer	112

ANOVA

	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>	<i>Signifikans F</i>
Regression	8	2,73977E+14	3,42471E+13	13,434172	3,72829E-13
Residual	103	2,62573E+14	2,54925E+12		
I alt	111	5,3655E+14			

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>	<i>Nedre 95%</i>	<i>Øvre 95%</i>
Skæring	578076,47	218140,5808	2,650018013	0,00932	145446,0881	1010706,8
Årets resultat før skat	-0,1906426	0,052860096	-3,60655096	0,00048	-0,295478158	-0,0858071
Afkastningsgrad	54434,908	75030,25802	0,72550607	0,46979	-94369,90875	203239,72
Egenkapitalens forrentning	-63208,555	64121,79854	-0,98575768	0,32656	-190379,0157	63961,905
Soliditetsgrad	24774,925	4731,198586	5,2365007	0,00000	15391,70845	34158,141
Udbytte for året	12,599647	2,63260843	4,785993425	0,00001	7,378488875	17,820804
Forbehold vedr. going concern	-2021949	463488,8339	-4,36245453	0,00003	-2941169,722	-1102728,2
Supplerende oplysning vedr. gc	-854689,8	363192,4512	-2,35326973	0,02051	-1574996,349	-134383,26
Fravalg af revision	-554868,83	538726,8135	-1,02996326	0,30544	-1623306,371	513568,72

Bilag 9.15 – Resumeoutput – Egenkapitalens forrentning

RESUMEOUTPUT

<i>Regressionsstatistik</i>	
Multipel R	0,7128296
R-kvadreret	0,5081261
Justeret R-kvadreret	0,4750192
Standardfejl	1592997,9
Observationer	112

ANOVA					
	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>	<i>Signifikans F</i>
Regression	7	2,726E+14	3,895E+13	15,348044	1,163E-13
Residual	104	2,639E+14	2,538E+12		
I alt	111	5,365E+14			

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>	<i>Nedre 95%</i>	<i>Øvre 95%</i>
Skæring	575470,7	217613,78	2,6444589	0,0094	143934,42	1007007
Årets resultat før skat	-0,188012	0,0526154	-3,573329	0,0005	-0,29235	-0,083674
Egenkapitalens forrentning	-68664,74	63534,079	-1,080754	0,2823	-194655,2	57325,723
Soliditetsgrad	26525,154	4060,6656	6,5322182	0,0000	18472,702	34577,606
Udbytte for året	12,609496	2,6265719	4,8007426	0,0000	7,4009051	17,818086
Forbehold vedr. going conce	-2047566	461088,39	-4,440723	0,0000	-2961921	-1133210
Supplerende oplysning vedr.	-866571,2	361995,91	-2,39387	0,0185	-1584423	-148719,8
Fravalg af revision	-680834	508819,08	-1,338067	0,1838	-1689841	328173,29

Bilag 9.16 – Resumeoutput – Fravalg af revision

RESUMEOUTPUT

<i>Regressionsstatistik</i>	
Multipel R	0,7089442
R-kvadreret	0,5026018
Justeret R-kvadreret	0,4741791
Standardfejl	1594272
Observationer	112

ANOVA

	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>	<i>Signifikans F</i>
Regression	6	2,697E+14	4,495E+13	17,683081	4,562E-14
Residual	105	2,669E+14	2,542E+12		
I alt	111	5,365E+14			

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>	<i>Nedre 95%</i>	<i>Øvre 95%</i>
Skæring	570712,1	217743,25	2,6210324	0,0101	138967,48	1002456,7
Årets resultat før skat	-0,194604	0,0523024	-3,720746	0,0003	-0,29831	-0,090898
Soliditetsgrad	26548,09	4063,8579	6,5327308	0,0000	18490,211	34605,969
Udbytte for året	12,602763	2,6286653	4,7943582	0,0000	7,3906054	17,814921
Forbehold vedr. going concern	-2094769	459382,26	-4,55997	0,0000	-3005639	-1183899
Supplerende oplysning vedr. going c	-863626,6	362275,18	-2,383897	0,0189	-1581951	-145301,9
Fravalg af revision	-642711,6	508000,91	-1,265178	0,2086	-1649984	364560,31

Bilag 9.17 – Resumeoutput – Residualer

RESUMEOUTPUT

<i>Regressionsstatistik</i>	
Multipel R	0,13274
R-kvadreret	0,01762
Justeret R-kvadr	(0,01910)
Standardfejl	8.080.387.358.628
Observationer	112

1,973438868

ANOVA

	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>MK</i>	<i>F</i>	<i>Signifikans F</i>
Regression	4	1,25307E+26	3,13E+25	0,4797886	0,750504075
Residual	107	6,98631E+27	6,53E+25		
I alt	111	7,11162E+27			

	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfejl</i>	<i>t-stat</i>	<i>P-værdi</i>	<i>Nedre 95%</i>	<i>Øvre 95%</i>
Skæring	3.570.967.244.191	986.131.038.896	3,6212	0,0004	1,61608E+12	5,52586E+12
X-variabel 1	8.881.005.809	20.579.845.831	0,4315	0,6669	-31916137129	49678148747
X-variabel 2	(5.931.319)	13.271.864	(0,4469)	0,6558	-32241240,3	20378601,33
X-variabel 3	(1.256.412.976.829)	2.282.393.262.992	(0,5505)	0,5831	-5,78099E+12	3,26817E+12
X-variabel 4	(2.243.049.016.546)	1.779.242.405.987	(1,2607)	0,2102	-5,77019E+12	1,28409E+12

Der henvises til særskilt bilagshæfte